

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องผลของการใช้กิจกรรมคัดสรรในการสอนภาษาไทย ที่มีต่อพฤติกรรมการสนใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยขอเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อต่อไปนี้

1. ความสนใจกับการเรียนการสอน

ความหมายของความสนใจ

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ

สาเหตุที่ทำให้เกิดความสนใจ

การสร้างและการส่งเสริมความสนใจ

การนำความสนใจมาใช้ในการเรียนการสอน

2. การเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

ความสำคัญของการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา

จุดประสงค์ทั่วไปของการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

จุดประสงค์เฉพาะของการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521

องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

หลักการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของนักการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรม

การสนใจเรียน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมคัสสรร
 - ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อรู้แจ้ง
 - ป้ายนิเทศ
 - การจัดห้องเรียนและการจัดโต๊ะเรียน
 - การเสริมแรง
 - กิจกรรมกลุ่ม
 - เพลง
 - การทดสอบ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - งานวิจัยในประเทศ
 - งานวิจัยในต่างประเทศ

1. ความสนใจกับการเรียนการสอน

ความหมายของความสนใจทางการเรียน

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านนิยามความหมายของความสนใจไว้ต่างๆ กันดังนี้

จัม ซี นันแนลลี (Jum C. Nunnally, 1970) กล่าวถึงความสนใจ หมายถึง ความชอบในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1973) ได้กล่าวถึงความสนใจว่า เป็น ความรู้สึกชอบที่บุคคลแสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนี้อาจมีชั่วขณะหนึ่งหรืออาจจะมีถาวรตลอดไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอยากรู้อยากเห็นของบุคคลนั้น โดยมีอิทธิพลจากประสบการณ์ของบุคคลนั่นเอง

ฮาร์รี เอ เจเกอร์ และ โฟรลิก พี คลิฟฟอร์ด (Harry A. Jager and Froehlick P. Clifford, 1974) ให้ความหมายของความสนใจว่า เป็นความโน้มเอียงที่จะเอาใจใส่ต่อกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเวลานาน หมกมุ่น และพากเพียรที่จะกระทำกิจกรรมนั้นอยู่เรื่อยๆ

เทอร์รี เพจ เจ บี โทมัส และ เออาร์ มาร์แชล (Terry Page J.B. Tomas and A.R. Marshall, 1977) กล่าวถึงความสนใจและสรุปได้ว่า ความสนใจหมายถึง ความประสงค์ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมที่เหมาะสมบางอย่าง และนักการศึกษาถือว่าความสนใจของนักเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตร สำหรับในทางจิตวิทยานั้น เทอร์รี เพจ กล่าวเสริมไว้อีกว่าความสนใจเป็นอาการที่จิตใจมุ่งเล็งกับการเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรืออาการสนุกเพลิดเพลินใจในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความสนใจ

วิทยาลัยครูสวนดุสิต (2519) ได้ให้ความหมายของความสนใจว่า หมายถึง อาการอยากรู้ อยากเห็น อาการชอบทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด อาการสนุกเพลิดเพลินใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาการซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งนั้นๆ

วัชร ทรนย์ม (2520) ได้กล่าวถึงความสนใจว่าเป็นความรู้สึกที่จดจ่ออยากรู้ อยากเห็น อยากกระทำในสิ่งที่ตนสนใจนั้น ความสนใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือการทำงาน

จากความหมายของคำว่า ความสนใจที่นักการศึกษา นักจิตวิทยาทั้งหลายให้ไว้พอจะสรุปเป็นนิยามของความสนใจได้ว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม รู้สึกผูกพัน และพอใจที่จะสละเวลา ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนเสมอๆ

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ

ความสนใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน การได้ทราบถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสนใจย่อมเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ที่จะจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องในประเด็นนี้ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสนใจมีด้วยกันหลายด้าน เช่น สภาพ ร่างกาย และสภาพจิตใจของแต่ละบุคคลรวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย ดังที่ สุกขา จันทรเอม และ สุรางค์ จันทรเอม (2518) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสนใจดังนี้

1. ความสนใจเกิดขึ้นจากความพร้อม ความต้องการและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม
2. ความสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลโดยเฉพาะ คนทุกคน ไม่จำเป็นต้องมีความสนใจในเรื่องเดียวกันและในระยะเวลาเดียวกัน
3. ความสนใจนั้นมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับสุขภาพของร่างกาย บุคคลจะสนใจ สิ่งใดระยะสั้นหรือยาว ย่อมขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของร่างกาย
4. ความสนใจเฉพาะอย่างนั้นอาจจะเปลี่ยนไปตามวัยและเวลาของแต่ละบุคคล แต่แบบแผนของความสนใจค่อนข้างคงที่ ทำให้วัดความสนใจในอนาคตของคนได้
5. ความสนใจมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับสภาพทางจิตใจและเชาวน์ปัญญาบุคคล ที่มีเชาวน์ปัญญต่ำจะสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่มากอย่าง และไม่สลับซับซ้อนนัก ผิดกับบุคคลที่มี เชาวน์ปัญญาสูงมักจะสนใจหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน และเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน
6. ความสนใจมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับรากฐานทางประสบการณ์ บุคคลหนึ่ง บุคคลใดจะสนใจเรื่องใดจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องนั้นพอสมควร ถ้าขาดประสบการณ์บุคคลนั้น อาจไม่สนใจเพียงแต่อยากรู้ อยากเห็น ชั่วครู่เดียวแล้วก็เลิกสนใจไป

สาเหตุที่ทำให้เกิดความสนใจ

ประสาร ทิพย์ธารา (2521) ได้กล่าวไว้ว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดความสนใจนั้นมีสาเหตุ หลายประการด้วยกันคือ

1. เกิดจากการเห็นคุณค่าของสิ่งนั้นๆ ดังนั้นถ้าครูจะให้เด็กสนใจในบทเรียน ก็ควรจะต้องชี้แจงให้เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของบทเรียนนั้นๆ ก่อนจะเริ่มต้นสอน
2. เกิดจากแรงจูงใจของสิ่งเร้า ในการเรียนการสอนนั้น ถ้าบทเรียนใดเด็กไม่สนใจครูอาจใช้แรงจูงใจสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นได้
3. เป็นสิ่งที่แปลกใหม่และทำให้เด็กตื่นเต้น ครูควรเปลี่ยนกิจกรรมอยู่เสมอ กิจกรรมควรจะเป็นประสบการณ์ใหม่ของเด็ก หรือเป็นสิ่งที่น่าตื่นเต้น สนุกสนานในการเรียน
4. เป็นสิ่งสัมพันธ์กับชีวิตจริงและสิ่งแวดล้อมของเด็ก ฉะนั้นครูควรนำเอาสิ่งที่เด็กจะนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันมาชักจูงให้เด็กเกิดความสนใจ
5. เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความถนัดหรือความต้องการของเด็ก และเด็กเคยมีประสบการณ์ในสิ่งนั้นๆ มาบ้างแล้ว

การไต่ทราบนและเข้าใจถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดความสนใจนั้น จะเป็นประโยชน์ในการนำมาพิจารณาประกอบการจัดกิจกรรมคัดสรรในการสอนภาษาไทยที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

การสร้างและการส่งเสริมความสนใจ

การเรียนการสอนบทเรียนใดๆ จะได้ผลสมความมุ่งหมายหรือไม่เพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความสนใจด้วยส่วนหนึ่ง ความสนใจจะทำให้นักเรียนเกิดความตั้งใจ คือจดจ่ออยู่กับบทเรียนตลอดเวลา ช่วยให้เข้าใจบทเรียนเป็นอย่างดี ฉะนั้นครูควรจะทำให้เด็กสนใจเรียนก่อนจะลงมือสอน และจะต้องรักษาความสนใจของนักเรียนให้คงทนอยู่ตลอดเวลาเรียนด้วย

วิธีการเร้าความสนใจของนักเรียนตามที่ปรากฏในหนังสือจิตวิทยาการศึกษาของวิทยาลัยครูสวนกุหลาบ (2529) สรุปได้ดังนี้

1. การเร้าความสนใจด้วยอุปกรณ์การสอน อุปกรณ์การสอนจำพวกโสตทัศนวัสดุ นั้น ย่อมมีประโยชน์ในการกระตุ้นหรือเร้าให้เด็กสนใจบทเรียนได้ดีที่สุด

2. การเร้าความสนใจด้วยการซักถาม ครูสามารถใช้คำถามซักถามนักเรียนให้นักเรียนคิดและตอบคำถามโดยอาศัยประสบการณ์เดิม เพื่อเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจบทเรียน

3. การให้นักเรียนเล่าถึงประสบการณ์ ครูให้นักเรียนออกมาเล่าประสบการณ์ที่หน้าชั้นสั้นๆ ให้เพื่อนๆ ฟังก็เป็นวิธีเร้าความสนใจวิธีหนึ่ง

4. การจัดสถานการณ์ ครูที่มีความคิดริเริ่มมักนิยมสร้างสถานการณ์ขึ้นเพื่อเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจบทเรียน

5. การจัดสภาพแวดล้อม ครูที่มีความเชื่อในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมจะสนใจใช้วิธีการจัดสภาพแวดล้อมให้ห้องเรียน เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียน เช่น การแต่งป้ายนิเทศ การจัดแสดงเล็กๆ น้อยๆ ตามมุมห้อง

6. การใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนหลายอย่างที่ครูสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเร้าความสนใจนักเรียนได้

นอกจากนี้การรักษาความสนใจของนักเรียนให้คงอยู่ตลอดเวลาเรียน เป็นสิ่งที่สำคัญที่ครูควรคำนึงถึง เพราะความสนใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนนั้นอาจจะหมดลงได้ ถ้ามีสิ่งเร้าอื่นมาดึงดูดความสนใจของนักเรียนไปหรือการสอนการเรียนไม่สนุก และน่าเบื่อ ฉะนั้นครูจึงควรจะได้ทราบถึงวิธีการที่จะรักษาความสนใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนนั้นให้คงอยู่ตลอดบทเรียนดังนี้คือ

1. การใช้อุปกรณ์การสอน ครูควรใช้อุปกรณ์การสอนประกอบการสอนอยู่ทุกระยะ ซึ่งอุปกรณ์การสอนนั้น จะเร้าให้นักเรียนสนใจบทเรียนได้ตลอดไป

2. การให้นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ ครูไม่ควรให้นักเรียนนั่งเรียนอยู่กับที่ตลอดชั่วโมง เพราะเป็นบรรยากาศที่น่าเบื่อ ควรให้นักเรียนได้ออกไปพูดหน้าชั้น ได้อภิปราย แสดงความคิดเห็น ฯลฯ

3. การเล่นเกม ถ้าครูได้สอดแทรกการเล่นเกมไว้ด้วย นักเรียนจะรู้สึกสนุกสนาน และเพลิดเพลินในการเรียน เกิดความพอใจ สนใจการเรียนอยู่ตลอดเวลา

4. การแข่งขัน การเรียนการสอนจะน่าสนใจและสนุกสนานมากขึ้นถ้าครูจัดให้มีการแข่งขันบ้าง เพราะการแข่งขันนั้นเป็นการจูงใจภายนอกอย่างหนึ่ง ซึ่งจะกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความสนใจบทเรียนยิ่งขึ้น เช่น การแข่งขันตอบปัญหา

5. การทำกิจกรรมตามความสนใจและความถนัด ครูควรเตรียมกิจกรรมไว้หลายๆ อย่าง ให้นักเรียนเลือกทำตามความสนใจ ความถนัด นักเรียนจะพอใจ และสนใจในการเรียน

นอกจากนี้ ประสาร ทิพย์ธารา ได้กล่าวถึงการสร้างความสนใจว่า อาจทำได้หลายทางดังนี้

1. ครูดำเนินการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการอยากรู้ อยากเห็น โดยหาเรื่องแปลกๆ ใหม่ๆ มาเล่าให้ฟัง เช่น ตั้งคำถามแปลกๆ ที่ไม่ยากเกินความสามารถของเด็ก พยายามส่งเสริมให้เด็กกระตือรือร้น และอยากรู้ อยากเห็นยิ่งขึ้นตามลำดับ

2. สอนให้สนุก หากคำพูดที่ตลกและชวนขบขันเข้ามาแทรกในคำอธิบาย หรือยกตัวอย่างที่สนุกสนานประกอบคำอธิบาย สิ่งเหล่านี้จะดึงดูดความสนใจของเด็กได้เป็นอย่างดี

3. ทำบทเรียนให้เข้าใจง่ายแจ่มกระจ่างไม่คลุมเครือ ครูใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก ถ้าสิ่งใดที่เป็นนามธรรมจะอธิบายให้เข้าใจยากควรหาอุปกรณ์มาช่วย

4. ให้นักเรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น ค้นคว้าหาความรู้มาอธิบายให้เพื่อนในชั้นฟัง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กมีงานทำ และไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน

สำหรับการควบคุมและส่งเสริมความสนใจนั้น ครูมีบทบาทสำคัญมากที่จะช่วยเด็กได้ในเรื่องนี้ ซึ่งกระทำได้โดยวิธีต่อไปนี้

1. การซักถาม ครูควรถามในสิ่งที่เด็กสนใจอยู่แล้วเพื่อจะช่วยให้เด็กเกิดความสนใจยิ่งขึ้น

2. ให้เห็นของจริงหรือของจำลองหรือถ้าไม่มีก็ใช้วิธีการวาดภาพให้ดู และคอยแนะนำไปด้วย

3. การพาไปศึกษานอกสถานที่ จะทำให้เด็กเกิดความสนใจยิ่งขึ้น

วริช บรรจง และคณะ (2516) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการสร้างความสนใจให้แก่เด็กซึ่งใช้กันอยู่ทั่วไป และใช้ได้ผล ได้แก่วิธีการดังต่อไปนี้

1. ก่อนจะสอนเรื่องใด ต้องสร้างความรู้พื้นฐานในเรื่องนั้นให้แก่เด็กเสียก่อน เด็กจะไม่สนใจเรื่องหนึ่งได้นานถ้าไม่มีความรู้พื้นฐานในเรื่องนั้นมาก่อน ถ้าครูจะต้องสอนเรื่องใหม่ ครูต้องโยงเรื่องนั้นให้มีส่วนสัมพันธ์กับความรู้เดิมของเด็กให้ได้
2. จัดบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนของเด็ก ถ้าบทเรียนง่ายเกินไปเด็กจะเบื่อ ถ้าบทเรียนยากเกินไปเด็กจะเกิดความท้อถอยในการเรียน บทเรียนที่ดีจะต้องง่ายพอที่จะเรียนได้ แต่ก็ต้องยากพอที่จะท้าทายความสามารถของเด็ก
3. จัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำงานได้สำเร็จเป็นขั้นเป็นอัน ความสำเร็จในการงานเป็นยววิเศษที่จะช่วยให้เด็กสนใจในการเรียน
4. ชี้แจงให้เด็กเห็นความก้าวหน้าของตน ก็เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้เด็กอยากเรียน และมีความสนใจในงานนั้นมากขึ้น
5. ในการสอนครุควรชี้ให้เด็กเห็นความน่าสนใจของเรื่องที่เรียน ถ้าได้พบเห็นรูลักษณะที่แปลกๆ ใหม่ๆ เด็กจะสนใจในการเรียนมากขึ้น
6. จัดสภาพในการเรียนให้เป็นที่น่ารื่นรมย์ ถ้าครูจัดให้เด็กเรียนในสถานที่สะอาดสบายได้เท่าไร เด็กย่อมมีความสนใจในการเรียนมากขึ้นเท่านั้น
7. ในการสอนแต่ละครั้ง ครูควรจัดหาอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมมาใช้ในการสร้างความสนใจให้แก่เด็ก
8. ในการสอนแต่ละครั้ง ครูต้องมุ่งสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชานั้นควบคู่ไปด้วย
9. ควรจัดให้เด็กได้เรียนโดยการกระทำให้มากที่สุด
10. จัดบทเรียนให้มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก บทเรียนใดที่เด็กต้องเรียนแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ บทเรียนนั้นย่อมเป็นที่สนใจของเด็ก

การนำความสนใจมาใช้ในการเรียนการสอน

ประสาร ทิพย์ธารา (2521) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความสนใจมาใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้คือ

1. ครูผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
2. กิจกรรมการเรียนการสอนควรให้เป็นสิ่งที่มีความหมายต่อเด็ก และให้เด็กสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้สนุกสนาน มีอารมณ์ขัน ทำให้เด็กสนใจการเรียนมากขึ้น
4. ควรให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายในการเรียน และรู้ถึงประโยชน์ของวิชาที่เรียน
5. ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ และความสนใจของนักเรียน และควรจะเป็นกิจกรรมที่แปลกและใหม่อยู่เสมอ เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย
6. ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้เด็กเรียนควรจะมีลักษณะแตกต่างกันหลายๆ แบบ เช่น เป็นประสบการณ์ที่ต้องใช้ทักษะประสบการณ์เดิม หรือต้องใช้ความคิด การหาเหตุผล อันจะเป็นการทำทนายให้เด็กสนใจในบทเรียนยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนนั้นจะต้องคำนึงถึงความสนใจของนักเรียน และต้องเหมาะกับเนื้อหาในบทเรียน ข้อสำคัญก็คือต้องใช้วิธีการหลายๆ อย่าง เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน อีกทั้งมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน ถ้าครูไม่ตระหนักถึงข้อนี้ ย่อมทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุถึงเป้าหมายเท่าที่ควร ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการสนใจเรียนของนักเรียน

2. การเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา

ความสำคัญของการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมชอบอยู่รวมกันเป็นคณะ ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ทุกชาติทุกสังคม จำเป็นต้องมีการถ่ายทอดภาษา อันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ชนชาติไทยเป็นชนชาติที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน มีภาษาของตนเองคือภาษาไทย ดังนั้น คนไทยทุกคนจึงมีหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมภาษาไทยให้สืบต่อเนื่องตลอดไป

เพื่อแสดงถึงความผูกพันในการเป็นคนไทย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชวินิจฉัยเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาไว้ดังนี้ (อ้างใน ผะอบ โปษะกฤษณะ 2527)

ภาษาเป็นเครื่องผูกพันมนุษย์ต่อมนุษย์แน่นแฟ้นเสียยิ่งกว่าสิ่งอื่น และไม่มีสิ่งไรที่จะทำให้คนรู้สึกเป็นพวกเดียวกันดีไปกว่าการพูดภาษาเดียวกัน รัฐบาลทั้งปวงย่อมรู้ในข้อนี้ยิ่งยู่ดี เพราะฉะนั้น รัฐบาลใดที่ต้องปกครองชนต่างชาติต่างภาษา จึงต้องพยายามตั้งโรงเรียน และออกบัญญัติบังคับให้ชนต่างภาษาเรียนภาษาของผู้ปกครอง แต่ความคิดเห็นเช่นนี้มิใช่จะสำเร็จตามปรารถนาของรัฐบาลเสมอก็หามิได้ แต่ถ้ายังจัดการแปลงภาษาไทยไม่สำเร็จอยู่ตราบใด ก็แปลว่า ผู้พูดภาษากับผู้ปกครองนั้นยังไม่เชื่ออยู่ตราบนั้น และจะยังเรียกว่าเป็นชาติเดียวกับมหาชนนั้นเมืองไม่ได้อยู่ตราบนั้น ภาษาเป็นสิ่งที่ฝังใจมนุษย์แน่นแฟ้นยิ่งกว่าสิ่งอื่น

จากพระราชวินิจฉัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยมีความสำคัญต่อความเป็นชาติไทยอย่างยิ่ง ดังนั้น คนไทยทุกคนจึงต้องช่วยกันอนุรักษ์ภาษาไทยเพื่อถ่ายทอดให้ชนรุ่นหลัง และแสดงถึงความเป็นคนไทยตลอดไป โรงเรียนประถมศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญในการรับผิดชอบถ่ายทอดภาษาไทยให้แก่พลเมืองของชาติ เพราะคนไทยทุกคนที่เกิดบนผืนแผ่นดินไทยต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งถือเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดให้พลเมืองทุกคน นอกจากภาษาไทยจะมีความสำคัญที่แสดงถึงความเป็นชาติไทยแล้ว ภาษาไทยยังมีความสำคัญต่อคนไทยในแง่ที่เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของคนไทย ดังที่ สุนทร อมรวิวัฒน์ (2527) ได้กล่าวไว้ว่า "ภาษาไทยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาความรู้เพิ่มพูนสติปัญญา ถ้าหากเยาวชนไทยของเราไม่สามารถใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือเพิ่มพูนสติปัญญาอย่างฉลาดแล้ว เขาก็จะสูญเสียโอกาสไปอย่างน่าเสียดาย"

นอกจากนี้ บันลือ พฤกษ์วัน (2523) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยไว้เพิ่มเติมว่า "ภาษาไทยเป็นกุญแจทองที่จะไขไปสู่การ เรียนรู้และการร่วมกิจกรรมทั้งปวงของคนไทยด้วยกัน" ด้วยเหตุผลดังกล่าว โรงเรียนประถมศึกษาจึงต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดภาษาไทยแก่พลเมืองไทย เพื่อให้คนไทยทุกคนสามารถใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างคนไทยด้วยกัน รัฐบาลทุกสมัยได้ถือเป็นนโยบายที่สำคัญที่จะ

จัดการศึกษาให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจภาษาไทย โดยเฉพาะในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้กำหนดส่วนที่เกี่ยวกับภาษาไทยไว้ว่า "ให้ประชาชนชาวไทยทุกคนสามารถใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี เพื่อประโยชน์ในการติดต่อทำความเข้าใจกันและประโยชน์ในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต และการศึกษาในระดับประถมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนคงสภาพการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งแผนการศึกษาดังกล่าวได้ระบุรายละเอียดดังนี้

หมวด 1 ข้อ 8

"ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญาและโดยสันติวิธี"

หมวด 2 ข้อ 13

"รัฐพึงจัดการศึกษาให้ประชาชนชาวไทยทุกคนสามารถใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดีในการติดต่อทำความเข้าใจกัน"

หมวด 3 ข้อ 31

"การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐานและให้สามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้"

ในปัจจุบันรัฐบาลได้จัดการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งถือเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาในระดับนี้อย่างทั่วถึง และคนไทยทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้ภาษาไทยโดยได้กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวได้จัดทำขึ้นเพื่อสนองต่อเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

จุดประสงค์ทั่วไปของการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

เนื่องจากภาษาไทยมีความสำคัญต่อคนไทยดังที่กล่าวมาแล้ว หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงได้บรรจุวิชาภาษาไทยไว้ในกลุ่มวิชาทักษะ เพราะวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ต้องอาศัยการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ดังนั้น



เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนภาษาไทยหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
จึงได้วางจุดประสงค์ของการสอนภาษาไทยไว้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ
2530)

1. ให้มีพัฒนาการทางภาษาในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน
2. ให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
3. ให้สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และการถ่ายทอดความรู้สึภนิกคิดอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
4. ให้เข้าใจและสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
5. ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชนและแหล่งความรู้ต่างๆ
6. ให้สามารถใช้ผลจากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุผลโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลการโฆษณาชวนเชื่อใดๆ
7. ให้มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาและวรรณคดีในแง่ที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติและ ในแง่ที่สร้างเสริมความมั่งคั่งงามของชีวิต

จากจุดประสงค์ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า หลักสูตรมุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะในการเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา เพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังมีความภาคภูมิใจในภาษาไทยซึ่งเป็นมรดกที่สำคัญของชาติ

จุดประสงค์เฉพาะของการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากจุดประสงค์ทั่วไปของการเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษา จะเห็นได้ว่า เป็นจุดประสงค์อย่างกว้างๆ ซึ่งคนไทยทุกคนที่ผ่านการศึกษาระดับบังคับจำเป็นต้องเรียนรู้

เนื่องจากการเรียนการสอนภาษาไทยได้จัดเนื้อหาแบ่งตามระดับชั้นและยังได้กำหนดจุดประสงค์เฉพาะในแต่ละชั้นชั้น เพื่อให้เหมาะสมตามวัยและพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียนในชั้นนั้นๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถือเป็นชั้นสูงสุดของการศึกษาระดับบังคับ ดังนั้นหลักสูตรจึงคาดหวังว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนจบจากชั้นดังกล่าวแล้วจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ คงสภาพการอ่านออกเขียนได้ ใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจุดประสงค์เฉพาะดังนี้(กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2526)

1. การฟัง

- 1.1 ผู้เรียนสามารถเก็บใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังได้
- 1.2 สามารถเล่าเรื่องที่ฟังได้ถูกต้อง
- 1.3 สามารถแสดงความคิดเห็นสนับสนุนหรือขัดแย้งอย่างสุภาพได้
- 1.4 รู้จักใช้ความคิดวินิจฉัยเรื่องที่ฟังเพื่อให้ทราบเจตนาของผู้พูด
- 1.5 สามารถนำสิ่งที่ฟังไปใช้ประโยชน์ได้

2. การพูด

- 2.1 รู้จักพูดนำเสียงและถ้อยคำที่สุภาพชัดเจน เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคล
- 2.2 มีมารยาทและรู้ระเบียบในการพูด
- 2.3 มีบุคลิกภาพที่ดีในการพูด
- 2.4 สามารถพูดแสดงความคิดเห็นและให้เหตุผลได้
- 2.5 สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการพูดด้วยความมั่นใจ สนุกสนานและพูดได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว

3. การอ่าน

- 3.1 สามารถอ่านได้ชัดเจน ถูกต้องคล่องแคล่วและรวดเร็ว
- 3.2 สามารถจับใจความและรู้สไลไพเราะของข้อความที่อ่านได้
- 3.3 มีนิสัยรักการอ่านและใช้การอ่านให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
- 3.4 สามารถใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์เรื่องท่านอ่านได้
- 3.5 รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยการอ่านจากแหล่งวิทยาการต่างๆ

4. การเขียน

- 4.1 สามารถเขียนสะกดคำได้ถูกต้องรวดเร็ว
- 4.2 สามารถเขียนลายมืออ่านง่าย เป็นระเบียบ
- 4.3 สามารถเขียนแสดงความรู้สึกนึกคิดตามความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์
อย่างมีวิจารณญาณ
- 4.4 สามารถเขียนตามรูปแบบต่างๆ ได้
- 4.5 สามารถนำความรู้และทักษะการเขียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
อย่างเหมาะสม

จุดประสงค์การสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังกล่าวข้างต้น มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถด้านทักษะการเข้าใจภาษา และการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องการให้ผู้เรียนคงสภาพการอ่านออก เขียนได้ และในชั้นเรียนดังกล่าวเป็นชั้นสูงสุดของการศึกษาภาคบังคับ ดังนั้น ทุกคนที่ผ่านการศึกษาระดับนี้จะต้องสามารถนำภาษาไทยไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

โครงสร้างเนื้อหากลุ่มทักษะภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โครงสร้างเนื้อหากลุ่มทักษะภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จะแบ่งลักษณะเนื้อหาออกเป็นทักษะ 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ทั้งนี้หลักสูตรได้แบ่งเนื้อหาโดยเรียงลำดับความยากง่าย เพื่อให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน โดยแบ่งแยกตามช่วงระดับชั้นออกเป็น 3 ช่วง คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 สำหรับเนื้อหาของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้นจะอยู่ในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ซึ่งมีรายละเอียดแยกตามทักษะต่างๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2530)

1. การฟัง

- 1.1 ความพร้อมเพื่อรับบทเรียนใหม่
- 1.2 มารยาทในการฟัง
- 1.3 การฟังจากบุคคลและจากกิจกรรมการแสดง

- 1.4 การใช้ความคิดในการฟัง
- 1.5 การฟังข่าวและเหตุการณ์ทั้งเรื่องใกล้ตัวและไกลตัว
- 1.6 การฟังคำอธิบายต่างๆ
- 1.7 ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งที่ได้ฟัง
- 1.8 การฟังสิ่งบันเทิงและการเล่นเพื่อส่งเสริมการฟัง

2. การพูด

- 2.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อการพูดอย่างถูกหลักเกณฑ์
- 2.2 มารยาทและบุคลิกภาพในการพูด
- 2.3 การลำดับความคิดในการพูดประเภทต่างๆ
- 2.4 การใช้ภาษาเพื่อมนุษยสัมพันธ์และธุรกิจการงาน
- 2.5 สิ่งบันเทิงและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา

3. การอ่าน

- 3.1 ทบทวนพื้นฐานความรู้และทักษะเดิม
- 3.2 การอ่านออกเสียง
- 3.3 การอ่านในใจ
- 3.4 ประมวลคำ
- 3.5 ข้อปฏิบัติในการใช้ห้องสมุด
- 3.6 การอ่านในยามว่าง

4. การเขียน

- 4.1 ทบทวนทักษะในการเขียน
- 4.2 ความรู้และลำดับขั้นในการเขียน
- 4.3 การเพิ่มพูนทักษะในการเขียน
- 4.4 การใช้แหล่งวิชาการ เช่น ศูนย์สนใจการอ่าน มุมหนังสือ ห้องสมุด
โรงละคร โรงหุ่น ฯลฯ เพื่อการเขียน
- 4.5 การใช้ประมวลคำและพจนานุกรม

โครงสร้างเนื้อหากลุ่มทักษะภาษาไทยดังกล่าวข้างต้น เนื้อหาส่วนใหญ่ นำมาจาก ประสบการณ์ของนักเรียนที่ได้พบเห็นในชีวิตจริง ทั้งนี้หลักสูตรต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีทักษะการเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา โดยการฝึกฝนจากประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวัน ของนักเรียน สุชาติา วิยวุฒิ (2526) และ อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ได้กล่าวถึงลักษณะ เนื้อหาของหลักสูตรภาษาไทยในระดับประถมศึกษาไว้อย่างสอดคล้องกัน พอสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน ไม่แบ่งออกจากกันเด็ดขาดเหมือนกลุ่ม ประสบการณ์อื่นๆ แต่จัดเนื้อหาบางเรื่องให้นักเรียนได้เรียนซ้ำต่อเนื่องกัน โดยเพิ่มความยาก ความซับซ้อนในระดับขั้นที่สูงขึ้นไป

2. เนื้อหาสาระมุ่งฝึกฝนทักษะทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการ เขียน โดยแบ่งช่วงระดับชั้นออกเป็น 3 ช่วง คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3-4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เนื้อหากำหนดความยากง่ายตามลำดับคือขั้นตอนการ เรียนรู้ และได้กำหนดระเบียบวิธีการฝึกฝนทักษะทางภาษาด้วย

3. เนื้อหาสอดคล้องกับปัญหา และการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียน สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

4. เนื้อหามีลักษณะยืดหยุ่น เพื่อให้ครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของ ท้องถิ่นได้

5. เนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางภาษา นำมาสอดแทรกไว้ในทักษะต่างๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

6. กำหนดให้มีกิจกรรมฝึกทักษะในแต่ละเนื้อหาเพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปแสวงหา ความรู้ได้ด้วยตนเอง

7. กำหนดให้เนื้อหาที่เกี่ยวกับวรรณคดีสอดแทรกไว้ในบางเรื่อง เพื่อให้เหมาะสม กับวัยของนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับความสนุกสนาน รู้สึกในคุณค่าและความซาบซึ้ง ในรสวรรณคดี

8. เนื้อหาแต่ละระดับชั้นกำหนดไว้แน่นอน เช่น ประมวลคำที่นักเรียนจะต้องศึกษา ให้เข้าใจเพื่อเป็นฐานในการเรียนขั้นต่อไป

9. เนื้อหาจากแหล่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่หนังสือเรียนสามารถนำมาใช้เชื่อมโยงในการสอน ได้และสามารถยืดหยุ่นได้ตามสภาพแวดล้อมต่างๆ หรือตามประสบการณ์ของนักเรียน

10. สามารถนำเนื้อหาที่คนในท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจมาใช้สอนนักเรียนได้ โดยเฉพาะการปลูกฝังให้นักเรียนรักการอ่านเรื่องราวต่างๆ ของคนในท้องถิ่น

จากลักษณะดังกล่าวพอสรุปได้ว่า เนื้อหาภาษาไทยไม่แบ่งแยกจากกันโดยเด็ดขาด โดยมีทักษะการฟัง พูด อ่าน และ เขียนที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน และมีลักษณะยึดหยุ่นตามสภาพชีวิตประจำวันของนักเรียน ครูสามารถนำเนื้อหาจากแหล่งอื่นๆ มาเชื่อมโยงให้เข้ากับประสบการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียนได้ เนื้อหาที่เป็นวรรณคดีเหมาะสมกับวัยของนักเรียนและมุ่งสร้างความสนุกสนานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2530) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ไว้ว่า ควรเน้นให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลของทักษะการเข้าใจภาษา คือ การฟังและการอ่าน และสัมฤทธิ์ผลของทักษะการใช้ภาษาคือการพูดและการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนจะได้ใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิด ความเข้าใจแสวงหาความรู้และเหตุผล เพื่อที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น การสอนภาษาไทย โดยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการฟัง พูด อ่าน และ เขียนให้สัมพันธ์กัน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ครูภาษาไทยควรคำนึงถึง (อัจฉรา ชิวพันธ์ 2531) การที่ผู้เรียนจะเกิดสัมฤทธิ์ผลในทักษะดังกล่าวข้างต้นนั้น จะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างในการจัดการเรียนการสอน

องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

ครูสอนภาษาไทย

ในการสอนภาษาไทยนั้น ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะนอกจากครูจะต้องทำหน้าที่สอนแล้ว ครูจะต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนในด้าน

การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง และการส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยด้วย
 สุกิจิรา ศรีนวล (2528) ได้กล่าวถึงครูภาษาไทยว่า "เป็นกลุ่มครูที่มีความสำคัญมาก เนื่องจาก
 เป็นผู้ให้ความรู้และประสบการณ์ในกลุ่มวิชาที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันของคนไทย และเป็น
 เครื่องมือหาความรู้อย่างอื่นๆ" ดังนั้น ครูสอนภาษาไทยจะต้องมีคุณสมบัติพร้อมที่จะถ่ายทอด
 ความรู้ให้แก่นักเรียน ประดิษฐ์ อูปรมย์ (2526) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูภาษาไทยใน
 ระดับประถมศึกษาว่า ควรมีความรู้ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความรู้ในเนื้อหาวิชาภาษาไทย ครูจะมีความมั่นใจในการสอนถ้ามีความรู้
 เกี่ยวกับเนื้อหาภาษาไทยอย่างถูกต้อง และจะสามารถให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักเรียน ความรู้
 ดังกล่าว ลวัลลดี ประทุมราช และคณะ (2525) ได้วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อหาสมรรถภาพครู
 ประถมศึกษา พบว่า สมรรถภาพด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาภาษาไทยที่ครูประถมศึกษาพึงมี อย่าง
 น้อยที่สุดควรเป็นเรื่องต่อไปนี้

1) หลักและกฎเกณฑ์ทางภาษา

1.1 ไตรยางศ์

1.2 การผันอักษรและการผันวรรณยุกต์

1.3 การแจกลูกสะกดคำในมาตราต่างๆ ตามแบบอักษรวิธี

1.4 การประสมอักษร การอ่านเป็นคำ และการอ่านเป็นประโยค

1.5 การใช้เครื่องหมายต่างๆ

1.6 คำควบกล้ำ คำที่มีตัวก้ำกั้ว คำพ้อง คำประ และไม่ประวิสรรชนี

2) การใช้ภาษา

2.1 หลักการฟังที่เกี่ยวข้องกับมารยาทในการฟัง การใช้ความคิด
 จากการฟัง และการฟังเพื่อปฏิบัติ

2.2 หลักการพูดที่เกี่ยวข้องกับมารยาทและการปฏิบัติตนในการพูดกับบุคคล
 ในสถานที่และโอกาสต่างๆ การใช้เสียงหรือเน้นเสียงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง และการใช้
 ภาษาเพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลฐานะต่างๆ ในโอกาสต่างๆ

2.3 หลักการอ่านออกเสียงและอ่านในใจได้รวดเร็วถูกต้อง รวมทั้งสามารถจับใจความที่อ่านได้ตรงประเด็น

2.4 หลักการเขียนเรียงความ เรียงคำ จดหมาย ข้อความ ตลอดจน การเขียนคำลัษณ์คล้องจอง ลำนวนภาษานิทานคติธรรม คำประพันธ์ การเขียนแผนที่ แผนที่ คำเชิญชวน โฆษณา ข้อความในโทรเลข บันทึกประจำวัน บทความ คติพจน์ และคำขวัญ

ความรู้ดังกล่าวเป็นความรู้อย่างน้อยที่สุดที่ครูพึงมี ดังนั้น ครูที่สอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ควรมีความรู้แตกฉานและลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาภาษาไทยมากพอ หรือมากกว่า เนื้อหาที่นำมาสอนนักเรียน

2. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ครูภาษาไทยควรมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรภาษาไทย ในทุกๆ ด้าน ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตร ความคิดรวบยอด หลักการ โครงสร้างและเนื้อหา อัตราเวลาเรียน การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและเอกสารประกอบหลักสูตร

3. ความรู้เกี่ยวกับนักเรียนประถมศึกษา ครูภาษาไทยต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของนักเรียน ลักษณะของนักเรียนที่มีความพร้อมไม่พร้อมที่จะเรียน พฤติกรรมปกติและพฤติกรรมที่เป็นปัญหา วิวัฒนาการพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่นักเรียน การเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ทั้งนี้ความรู้ในด้านดังกล่าวจะเป็นข้อมูลที่ทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้ประสบผลสำเร็จ

4. ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอน และวิธีการ ที่จะจัดระบบการเรียนการสอนภาษาไทย ครูภาษาไทยควรมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการสอน การใช้เทคนิคการเสริมแรง เทคนิควิธีการสอนแบบต่างๆ การจัดกิจกรรมแบบต่างๆ การผลิตการใช้สื่อ ระเบียบวิธี และขั้นตอนในการประเมินผล และวิธีพัฒนาการเรียนการสอน

นอกจากนี้ อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของครูภาษาไทยว่า ควรมีความสามารถในด้านต่างๆ 4 ด้าน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ความสามารถในด้านวิชาการ หมายถึง ครูมีความรู้ความเข้าใจในขอบข่าย และเนื้อหาภาษาไทย มีความรู้รอบตัวในด้านอื่นๆ เป็นผู้สนใจใฝ่รู้ ชอบชวนช่วยหาความรู้ และความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ

2. ความสามารถในด้านวิชาชีพ หมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบของวิชาชีพ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรภาษาไทย ในระดับประถมศึกษา พัฒนาการของนักเรียน รวมทั้งทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ความสามารถในการผลิตและเลือกใช้สื่อการสอนและมีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผล การสร้างแบบทดสอบประเภทต่างๆ

3. ความสามารถในการสอน หมายถึง การมีความสามารถในการจัด ประสบการณ์การเรียนการสอน รู้จักตัดแปลงกิจกรรมการสอนในหลายๆ ลักษณะ รู้จักนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการสอนอย่างได้ผล มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เช่น การพูด การอธิบาย สรุปรายเรียน

4. ความสามารถในด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึงการมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและชุมชน เช่น มีความสุภาพอ่อนโยน ยอมรับคำวิจารณ์จากผู้อื่น รู้จักปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเอง ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น มีความเป็นกันเองกับนักเรียนและบุคคลทั่วไป

จากคุณลักษณะดังกล่าวของครูภาษาไทยจะพบว่า การเป็นครูภาษาไทยที่ดีนั้น ต้องมีคุณสมบัติที่เพียบพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในด้านต่างๆ รวมทั้งการมีบุคลิกลักษณะและอัธยาศัยที่ดี ถ้าครูภาษาไทยมีคุณสมบัติดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว จะทำให้การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

นักเรียน

นักเรียนเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเรียนการสอน เพราะในกระบวนการเรียนการสอนนั้น ครูจะทำหน้าที่สอน ส่วนนักเรียนก็จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ครูหรือนักเรียนร่วมกันจัดขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครู

จะต้องมีความเข้าใจในตัวนักเรียนด้วย นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้นถือว่าเป็นนักเรียนชั้นสูงสุดของการศึกษาภาคบังคับจะมีอายุระหว่าง 11-12 ปี ซึ่งนักเรียนในวัยดังกล่าวกำลังย่างเข้าสู่วัยรุ่น อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนในวัยนี้ไว้ พอสรุปได้ดังนี้

- ลักษณะทางกาย

นักเรียนในวัยนี้ ผู้หญิงจะโตเร็วกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงอายุ 11 ปีขึ้นไป ถึงประมาณ 14 ปี นักเรียนหญิงจะมีส่วนสูงและน้ำหนักมากกว่านักเรียนชาย ความแตกต่างดังกล่าวทำให้ทั้งสองเพศไม่สนใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ชอบโต้แย้งถกเถียงกันหรือแข่งขันกัน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนที่จัดขึ้นควรให้นักเรียนหญิงและนักเรียนชายได้ทำงานเป็นกลุ่มตามความสนใจของแต่ละเพศ

- ลักษณะทางสังคม

นักเรียนในวัยนี้ให้ความสำคัญแก่กลุ่มเพื่อนมาก ดังนั้นเพื่อนๆ จะมีอิทธิพลต่อนักเรียนมาก เช่น นักเรียนชอบทำตามแบบอย่างเพื่อนในกลุ่มของตน มีรสนิยมเหมือนกัน เนื่องจากความคิดเห็น และความสนใจของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงยังแตกต่างกันอยู่มาก ดังนั้น กิจกรรมที่ครูจัดขึ้น เพื่อให้ทั้งสองเพศได้มีส่วนร่วมไม่ควรจัดบ่อยครั้งเกินไป ควรจัดเป็นครั้งคราว เพื่อสร้างเสริมบรรยากาศของความเป็นมิตรกันบ้างตามสมควร

- ลักษณะทางอารมณ์

นักเรียนในวัยนี้มักยึดถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ การควบคุมอารมณ์ต่างๆ จะทำได้ไม่ดี เมื่อโกรธ ตีใจ เสียใจ จะแสดงออกอย่างเปิดเผย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูควรสอดแทรกอุทาหรณ์ หรือข้อคิดต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล นอกจากนี้ครูควรจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนภาษาไทย โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะที่สำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม

- ลักษณะทางสติปัญญา

นักเรียนในวัยนี้ยังมีความอยากรู้อยากเห็นอยู่มากเช่นเดียวกับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นและมีความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองมากขึ้น ชอบสะสมสิ่งของต่างๆ ที่แปลกๆ ตามความสนใจของตน ช่วงความสนใจของนักเรียนวัยนี้ยังคงค่อนข้างสั้นอยู่ ดังนั้นกิจกรรมการเรียนที่จัดให้นักเรียนควรมีหลายๆ แบบ ไม่ซ้ำซากหรือจำเจ นักเรียนในวัยนี้เริ่มพัฒนาความคิดและมีวิจารณญาณมากขึ้น สามารถคิดและวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล ดังนั้น กิจกรรมที่ครูจัดให้นักเรียนควรเป็นกิจกรรมการฝึกทักษะทางการคิด การหาเหตุผล ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้มากขึ้น

จากลักษณะต่างๆ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นว่านักเรียนในวัยนี้มีพัฒนาการในด้านต่างๆ มากขึ้น ถ้าครูมีความรู้ความเข้าใจลักษณะของนักเรียนแล้ว จะช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เมื่อครูเข้าใจนักเรียน นักเรียนก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อครู อันจะก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน นักเรียนก็อาจจะเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยด้วย

การเรียนการสอน

การเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีทักษะของการเข้าใจภาษาและทักษะของการใช้ภาษา จนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ แสวงหาความรู้ และมีเหตุผลเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว อัจฉรา ชีวันต์ (2531) ได้เสนอว่าการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา นั้นควรมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีสิ่งต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. มีความรู้ ควรมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ในหลักเกณฑ์ทางภาษา เพื่อให้ นักเรียนใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล โดยฝึกฝนให้นักเรียนมีความรู้ใน คำนวณศิลปะการใช้ภาษา

2. มีความคิด ควรมุ่งฝึกฝนให้นักเรียนมีทักษะทางการคิด สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างมีวิจารณญาณ

3. มีทักษะ คือ ทักษะในการเข้าใจภาษา ได้แก่ ทักษะการฟังและการอ่าน มีทักษะในการใช้ภาษา ได้แก่ การพูดและการเขียน โดยมุ่งฝึกฝนให้นักเรียนใช้ทักษะทั้ง

4 อย่างนี้ ให้สัมพันธ์กันจนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว

4. มีเจตคติที่ดีและถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดี มีความสนใจที่จะเรียนภาษาไทย เกิดความภาคภูมิใจในภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ

เพื่อให้ นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2526) สุชาติา วยวุฒิ (2526) สุปรียา มาลากาญจน์ (2528) และ อัจฉรา ชีวพันธ์ (2531) ได้เสนอแนวทางการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาอย่างสอดคล้องกัน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ให้นักเรียนฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ให้สัมพันธ์กับความคิด โดยครูสอดแทรกกิจกรรมในบทเรียน และฝึกให้นักเรียนใช้วิจารณญาณในด้านต่างๆ ฝึกให้นักเรียนคิดไตร่ตรองหาเหตุผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจภาษาและสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของนักเรียน

2. ให้นักเรียนมีโอกาสฝึกการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยครูต้องสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนได้ค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง

3. ให้นักเรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง โดยครูจัดกิจกรรมที่ใช้สื่อการเรียนที่เร้าใจให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องต่างๆ เช่น การพูด อภิปราย การบรรยาย การฟังการบรรยายในโอกาสต่างๆ การสรุปหาหลักเกณฑ์ด้วยตนเอง

4. ให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการฝึกทักษะ การใช้ภาษา กิจกรรมที่ใช้ควรเร้าใจนักเรียนให้เกิดความสนุกสนาน

5. ฝึกให้นักเรียนเป็นคนช่างสังเกต และเป็นนักเก็บรวบรวมเรื่องราวต่างๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวันจากสื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเป็นคนมีความรู้กว้างขวางจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

6. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง ทุกระยะ และให้นักเรียนปรับปรุงตนเองสม่ำเสมอ

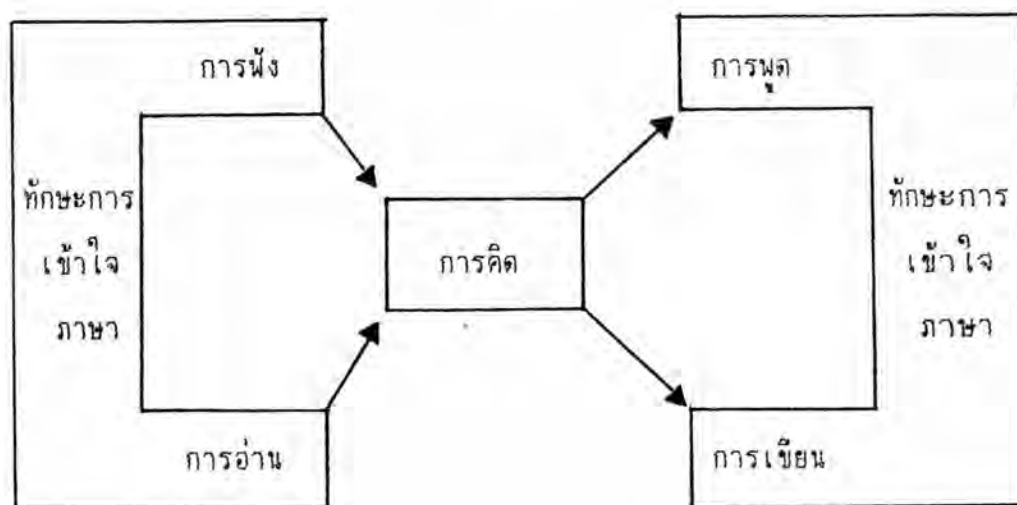
7. ครูควรแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนในด้านต่างๆ ที่เกิดจากการเรียนภาษาไทย โดยครูจัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนในทักษะที่มีปัญหา

8. ฝึกให้นักเรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกัน โดยครูจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน การวางแผนเพื่อแก้ปัญหาและกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน

9. ครูจะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการใช้ภาษาที่ถูกต้อง เช่น การพูด การเขียน และการอ่าน เป็นต้น

นอกจากนี้ ประดิษฐ์ อปรมัย (2526) ได้เสนอแนวการสอนภาษาไทยเพิ่มเติม จากที่กล่าวมาแล้ว คือ การสอนภาษาไทย ควรคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียนด้วย สุปรียา มาลากาญจน์ (2528) ได้เสนอเพิ่มเติม คือ การสอนภาษาไทยควรสอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มวิชาอื่นๆ ด้วย

ประคอง สุทธสาร (2530) ได้เสนอแผนภูมิการสอนภาษาไทยที่จะทำให้ผู้เรียน เกิดทักษะการเข้าใจภาษาและทักษะการใช้ภาษาไว้ดังนี้



หลักการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทย

การสอนภาษาไทยให้ได้ผลนั้น ครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ อัจฉรา ชีวันนท์ (2531) ประคอง สุทสาร (2530) และ รัชณี ศรีไพรวรรณ (2525) ได้เสนอหลักการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาไว้อย่างสอดคล้องกัน ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนตามหลักสูตร หรือ บทเรียนนั้นๆ
2. การจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยจะต้องจัดอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที้ง่ายไปสู่สิ่งที่ยากและซับซ้อนขึ้น จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัวและจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม
3. กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนควรสอดคล้องและเหมาะสมกับวัย และความสามารถ ความต้องการของนักเรียน กิจกรรมไม่ควรง่ายหรือยากเกินไป
4. กิจกรรมการสอนภาษาไทยที่จัดให้นักเรียนจะต้องไม่ใช่เวลาที่ยาวนานจนเกินไป เพราะช่วงความสนใจของนักเรียนในวัยนี้ค่อนข้างสั้น
5. ควรจัดกิจกรรมในรูปของทักษะสัมพันธ์ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะทางภาษาในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้อย่างสอดคล้องกัน จนสามารถใช้ภาษาได้สอดคล้องกับชีวิตจริง
6. สื่อการเรียนที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมนั้น ควรเป็นสื่อที่หาง่ายมีในท้องถิ่น มีราคาถูก และการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไม่ควรใช้สื่ออุปกรณ์มากขึ้นจนเกินไป เพราะจะเป็นการฟุ่มเฟือยหรือไม่คุ้มค่า
7. ควรจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยตัดแปลงให้น่าสนใจ ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ซ้ำซากเพราะจะทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย
8. ควรจัดกิจกรรมที่นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกอย่างทั่วถึง

สำหรับประเภทของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525) ได้จัดประเภทของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม

แนวของหลักสูตรเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การสอนที่ถือครูเป็นศูนย์กลางของความสนใจ และการสอนที่ถือนักเรียนเป็นศูนย์กลางความสนใจ ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งสองประเภทมีดังนี้

1. การสอนที่ถือครูเป็นศูนย์กลางความสนใจ

1.1 การบรรยายหรือการถ่ายทอดความรู้จากครูโดยตรง ในระดับประถมศึกษา ควรจะกระทำแต่บ่อยและเป็นเพียงกิจกรรมเสริมอย่างอื่นเท่านั้น ถ้าเห็นว่าไม่จำเป็นก็ควรใช้วิธีอื่นแทน

1.2 การใช้คำถาม เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักคิด หรือหาคำตอบเอง การใช้คำถามที่มีประสิทธิภาพและถูกต้องมีใช้ของง่าย ฉะนั้นครูต้องหาวิธีการและเทคนิคการใช้คำถาม อยู่เสมอ คำถามที่เด็กจะต้องค้นคว้าทดลองหรือหาข้อมูลเหตุผลประกอบมากๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เพราะจะทำให้เด็กคิดเป็นฝั่งตนเองได้ และมีความมั่นใจในตนเองยิ่งขึ้น

1.3 การสาธิต ได้แก่ การแสดงหรือทำให้นักเรียนดู กิจกรรมสาธิตจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของกลุ่มประสบการณ์ การสาธิตเป็นกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ดียิ่งขึ้น

2. การสอนที่ถือนักเรียนเป็นศูนย์กลางความสนใจ

2.1 การใช้หนังสือเรียน หนังสือเรียนเป็นสื่อการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างดีประเภทหนึ่ง แต่ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้และรู้จักใช้หนังสือแบบเรียนให้เกิดประโยชน์ จะใช้หนังสือแบบเรียนแทนครูไม่ได้

2.2 การมอบงานให้ทำ หรือค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเรียนด้วยตนเอง ในการมอบหมายงานครูจะต้องมีจุดหมาย และเตรียมตัวล่วงหน้าว่า มีแหล่งความรู้หรือข้อมูลที่ใดบ้างที่จะไปศึกษาค้นคว้าได้

2.3 การให้ทำแบบฝึกหัดหรือการให้ทำบ้านเป็นกิจกรรมการเรียนรู้อย่างดี ผลงานจากการทำแบบฝึกหัดจะบอกให้ครูทราบว่านักเรียนเรียนบทเรียนที่บ้านแล้ว เข้าใจหรือไม่ ถ้าไม่เข้าใจครูจะต้องสอนซ่อมเสริมหรืออาจจะต้องทบทวนให้ใหม่

2.4 การอภิปรายกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการวางแผนหรือข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของนักเรียนเอง เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด แสดงความคิดเห็นใช้เหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นที่แตกต่างออกไปจากตน

2.5 การให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง เป็นการเรียนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ บทเรียนที่เข้มงวดจะเป็นบทเรียนสำเร็จรูป

2.6 การศึกษาออกสถานที่ เป็นการสังเกตสิ่งต่างๆ นอกห้องเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง

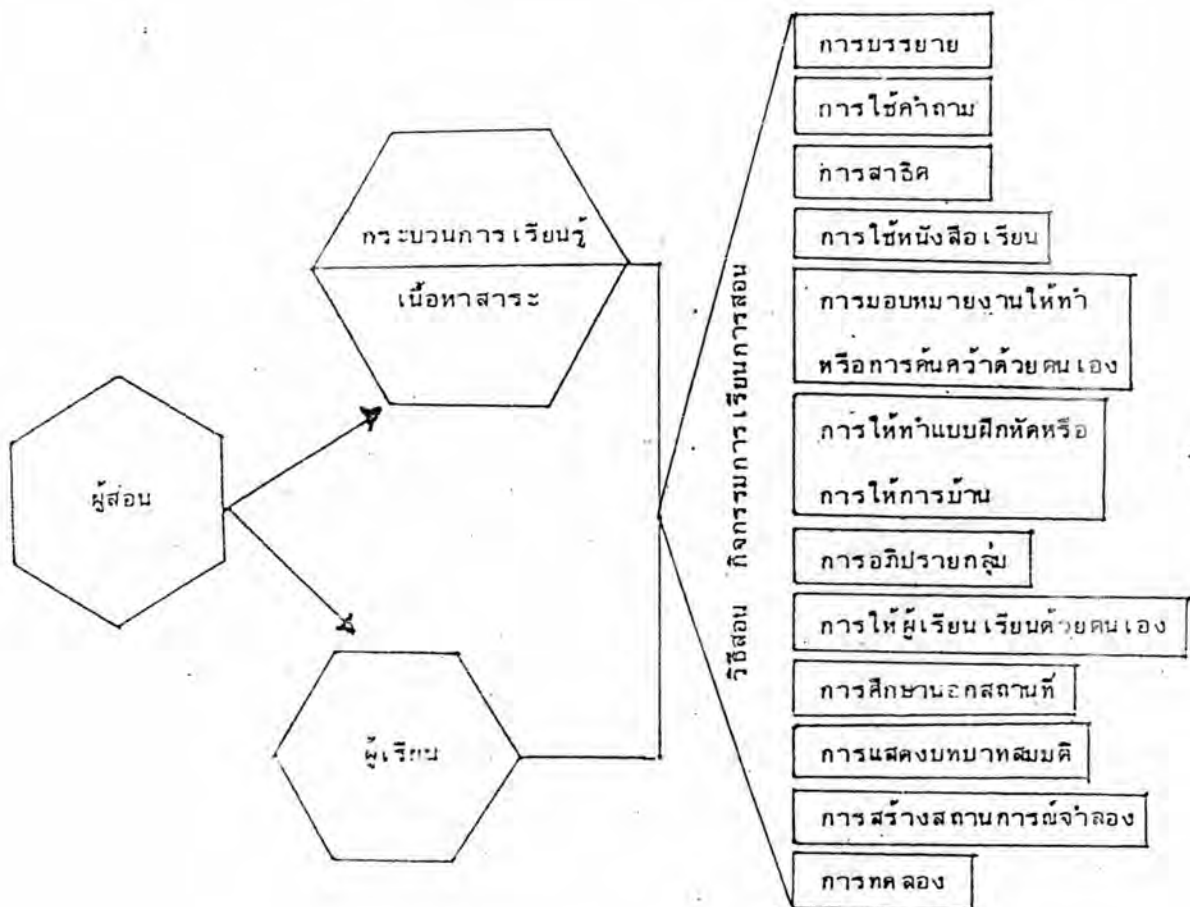
2.7 การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้รับความสนุกสนาน เรียนรู้ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่น โดยแสดงบทบาทคนอื่นที่ไม่ใช่ของตนเอง

2.8 การสร้างสถานการณ์จำลอง มีลักษณะใกล้เคียงกับการแสดงบทบาทสมมติมาก แต่แตกต่างกันที่การแสดงบทบาทสมมติเน้นที่การแสดงออกและความรู้สึกของผู้แสดงแต่ละคน แต่การแสดงสถานการณ์จำลองเน้นที่กระบวนการและบรรยากาศทั้งหมดในการแสดง เน้นการจำลองสถานการณ์จริงทั้งหมดไว้ในห้องเรียน

2.9 การทดลอง เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนค้นหาความจริงด้วยตนเอง

สำหรับการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2525) ได้เสนอแผนภูมิการเลือกกิจกรรมไว้ดังนี้

แผนภูมิแสดงการเลือกกิจกรรมการสอน



ในการเลือกกิจกรรมเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ครูจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหาของบทเรียน หรือจุดประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ได้เสนอแนะกิจกรรมที่ครูจะใช้สอนไว้ ดังนี้

1. กิจกรรมการสอนความรู้ ได้แก่ การอ่านหนังสือประเภทต่างๆ การดูภาพยนตร์ โทรทัศน์ ฟังการอภิปราย การสัมภาษณ์ การพูดคุยกับคนอื่น ๆ การทัศนศึกษาตามสถานที่ต่างๆ การชมนิทรรศการ เป็นต้น

2. กิจกรรมการสอนความคิดวิจารณ์ได้แก่ การวิจารณ์ลักษณะนิสัยตัวละครในบทเรียน การสรุปข้อคิดที่ได้จากบทเรียน การแสดงความคิดเห็น การอภิปราย การโต้วาที การแสดงบทบาทสมมติ การรวบรวมข่าว การวิจารณ์ข่าวจากสื่อมวลชน

3. กิจกรรมการสอนทักษะ ได้แก่ การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้คล่อง
ทักษะทักษะ เช่น การฟังเสียงที่ถูกต้อง การฝึกอ่าน การคัดลายมือ การประกวดการเขียนคำ
ประพันธ์ชนิดต่างๆ การพูดในที่ชุมนุมชน

4. กิจกรรมการสอนให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย ได้แก่ การใช้เพลงประกอบ
การสอน การเล่านิทาน การเล่นเกม เป็นต้น

กิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ครูจะต้องมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ หรือสภาพแวดล้อม
ที่โรงเรียนตั้งอยู่ ดังนั้นครูจะต้องศึกษาวิธีการใช้หลักสูตรที่ถูกต้อง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ (2527) ได้เสนอแนะขั้นตอนและวิธีการใช้หลักสูตร เพื่อให้ครูนำไป
ปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้ทราบเป้าหมายของการทำงานและ
ทราบแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรทุกประเภทเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถ
นำไปใช้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เตรียมทำแผนการสอนย่อยและกำหนดการสอนเพื่อวางแผนการสอนให้เหมาะสม
และเป็นไปตามเวลาเรียนที่กำหนด
4. จัดทำแผนการสอนระดับบทเรียน เพื่อนำไปใช้สอนได้ทันที และตรงตามความ
ต้องการของครู
5. เตรียมสื่อการเรียนที่จำเป็นตามแผนการสอนระดับบทเรียน เพื่อเป็นเครื่องช่วย
ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

การเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาดังที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นว่า
หลักสูตรต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถด้านทักษะการเข้าใจภาษาและทักษะการใช้
ภาษาที่สัมพันธ์กับความคิด ดังนั้น แนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลจึงต้องมุ่งให้
ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้สัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ โดยครูผู้สอน
จะต้องจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้ในหลักเกณฑ์ของภาษา มีความคิด และ
พิจารณาในการใช้ภาษา มีทักษะการใช้ภาษาและเข้าใจภาษา ตลอดจนการจัดกิจกรรม

ให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย ซึ่งกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนนั้น สิ่งที่ควรมุ่งเน้นมากที่สุดคือ การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเองโดยสม่ำเสมอตามความสนใจ ความสามารถและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของนักการศึกษา ที่มีต่อพฤติกรรมการสนใจเรียน

สุมณ อมรวิวัฒน์ (2531) ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอน ควรเป็นไปเพื่อการพัฒนาความเจริญทุกด้านให้แก่ผู้เรียน
2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี ควรเร้าให้ผู้เรียนได้แสดงออก และมีส่วนร่วมในการเรียน
3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี ควรให้โอกาส และเห็นความสำคัญของผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียน
4. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี ควรฝึกฝนวิธีแสวงหาความรู้และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองแก่นักเรียน
5. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี ควรมีบรรยากาศที่รื่นรมย์สนุกสนานและเป็นกันเอง

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมคัดสรร

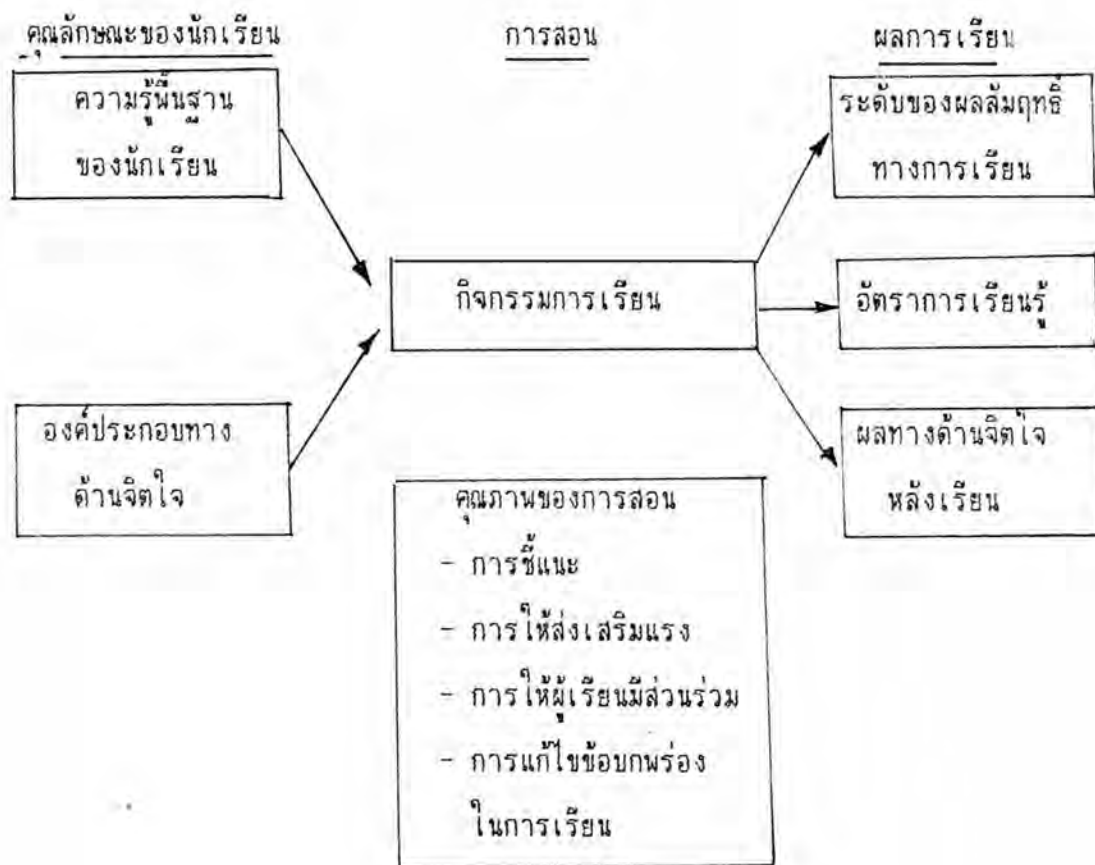
ทฤษฎีการเรียนรู้แจ้ง

บลูม (Bloom, 1974) ได้อาศัยรูปแบบของแคโรลเป็นรากฐานในการสร้างรูปแบบของการเรียนรู้แจ้ง โดยอธิบายว่าถ้าความสามารถหรือความถนัดของนักเรียนในวิชาหนึ่งมีการกระจายเป็นโค้งปกติแล้ว เราให้เวลาในการเรียนเท่ากันหมดทุกคนและสอนให้เหมือนกันหมดทุกคนแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะมีลักษณะเป็นโค้งปกติ สหสัมพันธ์ระหว่างความถนัด

และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะมีค่าค่อนข้างสูง (ประมาณ .70) แต่ถ้านักเรียนใช้เวลาในการเรียนแตกต่างกันไปตามความสามารถของนักเรียนคือคนเรียนช้าใช้เวลามาก คนเรียนเร็วใช้เวลาน้อย จะมีนักเรียน 95 เปอร์เซ็นต์ ทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่เรียกว่ารู้แจ้ง ในกรณีเช่นนี้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความถนัดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะมีค่าเป็นศูนย์

บลูม ได้สรุปหลักการสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อรู้แจ้งไว้ว่า คนทุกคน หรือเกือบทุกคนสามารถเรียนวิชาใดที่จัดสอนในโรงเรียนจนถึงรู้วิชานั้นอย่างชัดเจนได้ ถ้าสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับแต่ละคน ให้เวลาสำหรับเรียนวิชานั้นๆ เก่งเขามากเพียงพอกับความสามารถที่จะเรียน ในระหว่างที่เรียนนั้นเขาได้รับความช่วยเหลือ ได้มีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียน หรือข้อติดขัดของเขาอย่างทันที (Bloom, 1976)

บลูม (Bloom, 1976) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียนไว้ดังนี้



ภาพประกอบ รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียนของบลูม

รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียนของบลูม ประกอบไปด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของนักเรียน องค์ประกอบทางด้านจิตใจก่อนเรียนและคุณภาพของการสอนเป็นตัวกำหนดผลการเรียน อันได้แก่ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อัตราการเรียนรู้ และผลทางด้านจิตใจหลังเรียน

ลำเริง บลูม (2523) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยวิธีเรียนเพื่อรู้แจ้ง ควรดำเนินการดังนี้

1. ก่อนเริ่มสอน ครูต้องตรวจสอบพื้นฐานของนักเรียนก่อนว่ามีความพร้อมเพียงพอที่จะเรียนเรื่องใหม่ได้หรือยัง มีความบกพร่องตรงไหน เมื่อรู้ข้อบกพร่องแล้วก็จัดการสอนซ่อมเสริมเสีย เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนมีพื้นฐานในการเรียนเท่าเทียมกัน
2. ทุกๆ ครั้งที่มีการเรียนการสอน ครูต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนให้แจ่มแจ้ง และกำหนดเกณฑ์ของผลสัมฤทธิ์ผลไว้ให้ชัดเจนด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ ต้องแจ้งให้นักเรียนทราบด้วย เพราะถ้านักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้นักเรียนได้ช่วยเหลือตัวเอง เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
3. เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน ก็สร้างแบบทดสอบไว้ทดสอบเพื่อประเมินผลว่า การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลตามเกณฑ์หรือยัง
4. ดำเนินการสอนโดยใช้อุปกรณ์และวัสดุการเรียนการสอนต่างๆ ที่เหมาะสม ซึ่งจะสามารถนำนักเรียนให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของการสอน
5. เมื่อสอนจบแต่ละตอนแล้ว ก็นำแบบทดสอบในตอนที่สามมาทดสอบนักเรียน แล้วประเมินผลการเรียนการสอน
6. แจ้งผลการสอบให้นักเรียนทราบ แล้วก็อภิปรายผลการสอบรวมกันทั้งชั้น แกไขนักเรียนที่ทำได้ เพื่อให้เขามีความรู้ความคิดที่ถูกต้องในสิ่งที่สอนที่เรียนไป

นอกจากนี้ การที่จะจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนนั้น ต้องมีวิธีสอนและการสื่อการเรียนหลายๆ แบบ ซึ่ง บลูม ได้กล่าวถึงวิธีสอนที่จะช่วยให้เกิดการเรียนเพื่อรู้แจ้งไว้ดังนี้

1. การเรียนเป็นกลุ่ม (Group study) คือ การให้นักเรียนได้เรียนร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้อัน เด็กเก่งได้ช่วยเหลือเด็กอ่อน ซึ่งโดยวิธีนี้ ทำให้เด็กที่เรียนกันเป็นกลุ่มนั้นได้ความรู้ไปพอกๆ กัน เพราะเมื่อมีการช่วยเหลือแลกเปลี่ยน ความรู้กันก็จะเป็นการเฉลี่ยความรู้ไปให้ทุกๆ คนเท่าๆ กัน

2. การใช้ระบบช่วยสอนพิเศษ (Tutorial help) อาจเป็นการที่ครูช่วยเหลือ นักเรียนเป็นรายบุคคล ตัวต่อตัวสำหรับนักเรียนที่อ่อน เพื่อให้ทันเพื่อน หรืออาจให้นักเรียนเก่ง ช่วยนักเรียนอ่อนตัวต่อตัวก็ได้

3. ตำราเรียน (Textbooks) ควรมีตำราเรียนหลายๆ แบบ ให้เหมาะสมกับ นักเรียน เพราะเด็กพวกหนึ่งอาจจะอ่านแบบหนึ่งเข้าใจ แต่อาจจะอ่านอีกแบบหนึ่งไม่เข้าใจ ดังนั้น ถ้าเราสามารถจัดแบบเรียนไว้หลายชนิดให้เลือกก็จะทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น

4. แบบฝึกหัดเสริมทักษะและแบบเรียนด้วยตนเอง (Workbook and Programmed Instruction Unit) เป็นสิ่งที่นักเรียนทำด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะให้เด็กอ่อนไปฝึกให้ทันเพื่อน หรือเสริมทักษะให้เด็กเก่ง ในขณะที่ครูสอนซ่อมเสริมให้เด็กอ่อน

5. เครื่องมือโสตทัศนวัสดุและเกมทางวิชาการ (Audivisual Methods and Academic Games) เป็นเครื่องช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จริงได้ดีขึ้น และสามารถทำให้นักเรียน ได้เรียนตามความแตกต่างของแต่ละคน หรือให้เรียนร่วมกันได้ รวมทั้งยังเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนได้ดีอีกด้วย อาคม จันทนสุนทร (2521)

ป้ายนิเทศ (Bulletin Board)

ความหมายของคำว่าป้ายนิเทศ

วิเศษ จุฑะวิภาส (2526) กล่าวว่า ป้ายนิเทศคืออุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ใช้แสดงรูปภาพ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาต่างๆ ได้ทุกระดับชั้น ตลอดจนแสดงผลงานของนักเรียนในชั้น ได้ด้วย

อบรม สันนิบาต และ กลุขลี องค์ศิรินร (2524) กล่าวว่า ป้ายนิเทศ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้แสดงเรื่องราวต่างๆ รวมทั้งความรู้อย่างสั้นๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี พื้นป้ายนิเทศอาจทำมาจากไม้อัด หรือกระดาษแข็ง ฯลฯ

วาสนา ชาวหา (2522) ป้ายนิเทศเป็นทัศนวัสดุที่ใช้สำหรับแสดงเรื่องราวที่น่าสนใจ ซึ่งอาจใช้รูปภาพ แผนภูมิ หรือวัสดุสามมิติ ฯลฯ ในการเสนอเรื่องราวนั้น มีข้อความหรือคำบรรยายประกอบ เพื่อให้เรื่องราวนั้นสมบูรณ์ขึ้น ป้ายนิเทศอาจทำจากแผ่นวัสดุที่มีเนื้ออ่อนสามารถใช้เป็กกดได้ง่าย เช่น ไม้ฉำฉา ซีโลแท็กซ์หรือกระดาษชานอ้อย ฯลฯ หรือใช้วัสดุอื่นๆ มาใช้แทนก็ได้ เลื่อยก กัด ล้ำแพน ไม้อัด กระดาษแข็ง ฝักบอร์ค หรือ เชือก เป็นต้น ป้ายนิเทศควรมีขนาดใหญ่พอที่จะแสดงเรื่องราวต่างๆ ได้

ชนิดของป้ายนิเทศ

1. ป้ายนิเทศชนิดถาวร ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ เช่น ป้ายนิเทศที่ทำติดฝาผนังถาวร
2. ป้ายนิเทศชนิดเคลื่อนย้ายได้ มักจะทำเป็นแผ่นเล็กๆ เบาพอที่จะยกไปติดตั้งตามที่ต่างๆ ได้
3. ป้ายนิเทศพับได้ม้วนได้ มีรูปร่างแบบเล่มหนังสือขนาดใหญ่ ใช้หลักการที่ละแผ่น
4. ป้ายนิเทศที่ใช้เชือกหรือลวดเป็นโครงสร้าง แต่สามารถใช้หนังสือ รูปภาพ และวัสดุอื่นๆ มาติดแสดงได้

จุดมุ่งหมายทั่วไปบางประการของป้ายนิเทศ

1. เพื่ออธิบายเหตุการณ์สำคัญๆ ป้ายนิเทศจะเป็นแหล่งรวบรวมข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นภายในประเทศ ตลอดจนกิจกรรมระหว่างประเทศด้วย
2. เพื่อรายงานกิจกรรมพิเศษในโรงเรียน และชุมชน เช่น แจงรายชื่อหนังสือใหม่ในห้องสมุด แจงข่าวสารของชุมชนต่างๆ ซึ่งจะมีส่วนให้คนสนใจ และเข้าช่วยกิจกรรมนั้นๆ มากขึ้น

3. เพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเรียน เช่น ใช้จัดรูปผลงานของนักเรียน ภาพถ่าย ฯลฯ เป็นการเร้าความสนใจของผู้ที่เดินผ่านไปมาให้เข้ามาดูและติดตามต่อไป
4. เพื่อเร้าความสนใจใหม่ ป้ายนิเทศที่ได้รับการจัดอย่างดี จะกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของคนให้ติดตามปัญหาหรือข้อความพิเศษในโอกาสต่อไป และยังเป็นการจูงใจให้เกิดความอยากรู้อ่านอยากศึกษาต่อไปอีก
5. เพื่อสรุปสาระสำคัญในโครงการในชั้นเรียน กล่าวคือ เมื่อกลุ่มของนักเรียนได้ร่วมกันทำงานออกมาแล้ว สิ่งที่ดีที่สุดที่จะรักษา และแสดงความรู้ที่ได้มา ก็คือ การใช้รูปภาพ และเนื้อเรื่องแสดงกิจกรรม และผลสรุปที่ได้ออกมาบนป้ายนิเทศ

จุดมุ่งหมายในการใช้ป้ายนิเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

1. เพื่อแสดงความรู้หรือสิ่งที่น่าสนใจใหม่ๆ ซึ่งห้องเรียนทุกห้องอาจจะต้องมีป้ายนิเทศไว้เพื่อจุดมุ่งหมายประการแรกนี้ ครูเป็นผู้คัดเลือกและค้นคว้าหาสิ่งใหม่ๆ มาแสดงอยู่เสมอ เพื่อนักเรียนจะได้ทราบถึงความรู้ ความคิด และสิ่งที่น่าสนใจใหม่ๆ
2. เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียนจากการแสดงวัสดุต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม รวมทั้งการอภิปรายปัญหาต่างๆ ที่ได้พบเห็นบนป้ายนิเทศ เช่น ติดหน้าปกหนังสือ จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากอ่าน หรือปัญหาที่นักเรียนต้องขบคิด
3. เพื่อให้สะดวกในการเรียนการสอนสิ่งเดียวกัน เพราะป้ายนิเทศจะทำหน้าที่เป็นสื่ออย่างดีที่จะแสดงวัสดุอุปกรณ์การสอน
4. เพื่อแจ้งข่าวสาร กฎเกณฑ์ หรือผลงานของนักเรียนในชั้นที่เด่นๆ ให้นักเรียนได้ทราบโดยทั่วกัน
5. เพื่อประหยัดเวลา ป้ายนิเทศจะช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาในเรื่องที่ครูไม่มีโอกาสได้สอนหรืออภิปรายในชั้นเรียน
6. เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน เมื่อมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวบนป้ายนิเทศ นักเรียนจะได้ทำการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม
7. เพื่อทบทวนเรื่องที่เรียนไปแล้ว ครูอาจแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย เพื่อจัดป้ายนิเทศในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อสำคัญที่เพิ่งจบการเรียนในชั้น

8. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสถ่ายทอดแสดงความคิดเห็น ความเข้าใจ ออกมาในสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ และแสดงออกมาเป็นทัศนสัญลักษณ์ เช่น รูปภาพ วัสดุสามมิติ หรือข้อความต่างๆ ลงบนป้ายนิเทศที่เตรียมไว้
9. เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน และทำให้ห้องเรียนสวยงาม
10. เพื่อให้นักเรียนเรียนได้เร็วขึ้น และจำเรื่องราวต่างๆ ได้ดีขึ้น
11. เพื่อส่งเสริมทัศนคติที่ดีของนักเรียนต่อการศึกษาหาความรู้
12. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
13. เพื่อสร้างเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ
14. เพื่อส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียน
15. เพื่อพัฒนาความสนใจของนักเรียน

การเตรียมทำป้ายนิเทศ

ในขั้นของการเตรียมทำป้ายนิเทศ ครูควรจะทำเป็นตารางปฏิทินที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดปี ซึ่งจะเป็นการสะดวกทั้งครูและนักเรียนด้วย ต่อจากนั้นก็เริ่มต้นคิดวางแผนการทำป้ายนิเทศจากรูปภาพหรือเรื่องราวที่จะเสนอบนป้ายนิเทศ เพราะหากไม่ทำเช่นนี้อาจจะไม่บรรลุเป้าหมายสุดท้ายก็ได้ จงจำไว้ว่า "ความคิดต้องมาเป็นสิ่งแรก ต่อไปจึงเลือกรูปภาพและอุปกรณ์ที่เข้ากับเรื่องราว แล้วจึงเตรียมการจัดวางต่อไป"

ในการจัดวางนั้น ขอให้สังเกตคร่าวๆ ก่อน หลายๆ ภาพ แล้วจึงเลือกภาพที่ดีที่สุดมาใช้ จากนั้นจึงจะจัดวางอุปกรณ์ต่างๆ ลงบนบอร์ด

อุปกรณ์ในการทำป้ายนิเทศ

ป้ายนิเทศที่จะทำควรจะทำจากวัสดุพื้นบ้านที่สามารถหามาได้ เช่น กระดาษขานอ้อย ไม้ฉำฉา ไม้อัด กระดาษแข็ง เลื่อลำแพน เลื่อกก ลวดตาข่าย เชือก หรือลวดที่สามารถนำมาโยงกันเข้ากับกรอบไม้ ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถนำมาทำป้ายนิเทศได้ทั้งสิ้น

ลักษณะของป้ายนิเทศแบบต่างๆ

แบบที่ 1 ป้ายนิเทศแบบขาตั้ง ป้ายแบบนี้สามารถเคลื่อนย้ายไปไหนได้ตามต้องการ

แบบที่ 2 ป้ายนิเทศที่ทำจากกระดาน หรือกระดานชานอ้อย ถ้าจะให้ดีควรหุ้มด้วยผ้าดิบเสียก่อน ต่อจากนั้นจึงนำมาเข้ากรอบ เสร็จแล้วจึงนำอุปกรณ์หรือรูปภาพมาติดบนแผ่นป้ายนี้ ป้ายนิเทศแบบนี้สามารถเคลื่อนย้ายไปติดหรือแขวนตามกำแพงได้

แบบที่ 3 ป้ายนิเทศแบบแบ่งห้อง เราใช้แผ่นกระดานบนขาตั้ง ป้ายนิเทศแบบนี้ นอกจากจะได้แสดงภาพ บอกเรื่องราวต่างๆ ได้ทั้งสองด้านแล้ว ยังใช้เป็นที่กันห้องไปในตัวด้วย

แบบที่ 4 ป้ายนิเทศแบบชั่วคราว ใช้กระดาษอัดหรือไม้อัดก็ได้ วางบนขอบล่างของกระดานดำ หรือแขวนเข้าไว้กับขอบบนของกระดานดำ

แบบที่ 5 ป้ายนิเทศแบบหาสถานที่ หรือแบ็คกราวด์ให้เหมาะสมแล้ว จึงนำรูปภาพหรืออุปกรณ์ต่างๆ ติดเข้าไป อาจใช้มัลติไมเตอร์แค่มาทำก็ได้

แบบที่ 6 ป้ายนิเทศที่ทำจากเชือกหรือลวด โดยมีโครงไม้เป็นไม้ 2 อัน ด้านบนด้านล่าง แล้วจึงขึงด้วยเชือกหรือลวด หรือถ้าทำขนาดเล็กก็ต่อเป็นกรอบไม้ ขนาดตามต้องการ แล้วจึงขึงลวดหรือเชือก

แบบที่ 7 แผ่นป้ายนิเทศที่ทำจากตะแกรงเหล็ก ตะแกรงหน้าต่างมุงลวดที่ไม่ใช่แล้ว ข้อดีคือ ให้แสงสว่าง และลมสามารถพัดถ่ายเทได้ด้วย

แบบที่ 8 ป้ายนิเทศแบบถาวร โครงสร้างเป็นเหล็กหรือไม้ก็ได้ มีบอร์ดสำหรับติดรูป

แบบที่ 9 ป้ายนิเทศแบบแขวนติดผนัง ผนังห้องที่ไม่อยากตอกตะปูให้เป็นรอยพรุน ทำขอบเหล็กมุมบนของเพดาน แล้วห้อยเชือกหรือโซ่ ลงมารับแสงที่ทำด้วยวัสดุที่ไม่หนักนัก แล้วติดรูปบนแผง เวลาไม่ใช้ก็เก็บแสง ผนังจะไม่มีรอยอะไร ถ้าต้องการแสดงถาวร ก็ใช้แนวนี้ ตอกด้วยไม้อัดแล้วทำค้ำขอบแผง ก็จะเป็นแผงติดผนังที่ถาวร

แบบที่ 10 ป้ายนิเทศแบบยื่นออกจากผนัง โดยใช้เหล็กฉากยึดป้าย ป้ายจะยื่นออกมาทางขวาง ดึงดูดความสนใจได้มากขึ้น แต่ไม่เหมาะในเนื้อที่แคบๆ

แบบที่ 11 ป้ายนิเทศแบบห้อยกลางห้อง เพดานห้องติดเหล็กขอไว้ ใช้โซ่ห้อยลงมา รับแสงที่ติดขอไว้ ทำให้ดูลอยอยู่กลางอากาศ น่าสนใจ สามารถออกแบบโยกย้ายได้มาก

พอสมควร เช่น แขนงเป็นหน้ากระดาน เรียงเป็นรูปกากบาท ทำเป็นตัวยู ถอดเก็บได้ ตัวแผง จะต้องไม่หนักนัก

แบบที่ 12 ป้ายนิเทศรูปตัวเอ ป้ายแบบนี้สามารถจัดอะไรต่างๆ ได้มาก และขนาดป้ายจะเป็นขนาดใดก็ได้ มักทำขนาดเท่าๆ กันหลายป้าย สามารถตั้งได้หลายลักษณะ เช่น ตั้งแผงเดียวจะติดภาพได้ 2 ด้าน ใช้ขาตั้งตัวเอ 2 อัน ทั้งหัวและท้าย ตั้งเป็นชุด 3 แผง ใช้ขาตั้ง 3 อัน ตรงกลางเป็นหลักตรง ขาแผงมีสลักกรูญแจ ใช้หลายๆ แผงต่อกัน ขาตั้งรูปตัวเอ ใช้หัวและท้ายเท่านั้น ตรงกลางจะต่อไปที่แผงก็ได้

ข้อดีคือ ตั้งได้มั่นคง ขนาด ติดตามได้ทั้ง 2 ด้านของแผง จัดดัดแปลงได้สะดวก เคลื่อนย้ายสะดวก คงทนถาวร

ข้อเสียคือ การลงทุนทำแผงอาจจะสูงไป

วัสดุที่จะนำมาติดป้ายนิเทศ

1. รูปภาพต่างๆ เช่น รูปภาพจากหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารต่างๆ ภาพวาด ภาพถ่าย ควรจะได้ฉีกบนกระดาษแข็งให้เรียบร้อยเสียก่อน เพราะจะไม่ทำให้ภาพงอไปงามา หรือฉีกขาดได้ง่าย การติดรูปภาพกับป้ายนิเทศก็อาจใช้เป็็ก เครื่องเย็บกระดาษ หรือเทปโฟม ไม่ควรใช้กาวเทป หรือล็กก๊อตเทปติด เพราะประเทศไทยเป็นเมืองร้อน เมื่อติดไประยะหนึ่ง กาวจะละลาย ทำให้ภาพหลุดจากป้ายนิเทศ อาจเกิดความเสียหายได้

2. วัสดุสามมิติ ซึ่งอาจเป็นของจริงหรือหุ่นจำลอง หรือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ จะต้องใช้กับแผ่นบอร์ด เพราะแผ่นบอร์ดมีรูสำหรับติดที่แขวน หรือวางวัสดุสามมิติได้ หากไม่มีแผ่นบอร์ด เราอาจใช้แผงไม้ไผ่แทนก็ได้ โดยใช้ไม้ไผ่เหลาให้เป็นขนาดกว้าง 1 เซ็นติเมตร หรืออาจใช้ไม้ข้างแทนก็สวยงามและสะดวกในการทำ แล้วนำมาตอกตะปูติดกันเป็นแผงใช้แทนแผ่นบอร์ดได้

3. สารความรู้เรื่องราวต่างๆ ซึ่งเขียนลงในกระดาษ กระดาษที่ใช้เขียนนั้นควรเป็นกระดาษที่ไม่อ่อนจนเกินไป แล้วนำมาติดบนป้ายนิเทศ โดยใช้เป็็กเครื่องเย็บกระดาษ หรือเทปโฟม

การจัดป้ายนิเทศให้มีประสิทธิภาพที่ดี

หลังจากทำป้ายนิเทศเรียบร้อยแล้วขั้นต่อไปก็เป็นการจัดป้ายนิเทศซึ่งมีหลักในการจัดดังนี้

1. ผู้จัดต้องเข้าใจปัญหาและตั้งจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ในการจัดป้ายนิเทศให้ชัดเจนว่า จะแสดงเรื่องอะไร ต้องการให้ผู้ดูได้รู้และเกิดความเข้าใจมากขึ้นเพียงใด ฉะนั้นในการจัด ควรใช้เหตุผลในการพิจารณาปัญหาและจุดมุ่งหมาย ถ้านักเรียนเป็นคนจัด ควรคอยให้คำแนะนำช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา
2. เลือกเรื่องแล้วตั้งหัวเรื่องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการแสดงในป้ายนิเทศ และตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ข้อความจะต้องอ่านง่าย เข้าใจง่าย
3. จัดหาและรวบรวมวัสดุที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จัดแสดงไว้ให้พร้อมทุกอย่าง รวมถึงสิ่งที่จะนำมาใช้ติดวัสดุกับป้ายนิเทศ เช่น เบ็กเข็มหมุด กรรไกร หรือสิ่งอื่นๆ ที่จำเป็น
4. วางแผนการจัดโดยอาศัยหลักการทางศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ ว่าควรจัดในลักษณะใด และควรเขียนโครงร่างลงบนกระดาษก่อนหลายๆ แบบ แล้วเลือกแบบที่ดีที่สุด
5. ลงมือจัดป้ายนิเทศตามโครงร่างที่เหมาะสมที่สุด แล้วแสดงฝีมือในการจัดอย่างประณีต ซึ่งประกอบด้วยเทคนิคการเขียนตัวอักษร การใช้สี การจัดวางภาพ ตลอดจนเนื้อหาและอย่าลืมว่า "ความงาม" อยู่ที่ความเป็นระเบียบ และสะอาดเรียบร้อยด้วย
6. ทำการวัดและประเมินผลเมื่อแสดงป้ายนิเทศเสร็จเรียบร้อยแล้ว ถ้าจะให้แสดงผลอย่างสมบูรณ์ และถูกต้องที่สุด ควรวัดและประเมินจากการจัดแสดงดังนี้
 - ก. ส่วนประกอบในการแสดงสมประกอบหรือไม่ เช่น บอร์ด ขาดตั้ง ตัวอักษร การสะกดถูกต้องหรือไม่ การใช้สี ข้อความ และความเรียบร้อยอื่นๆ ฯลฯ
 - ข. สิ่งที่แสดงเร้าความสนใจหรือไม่ มีความสัมพันธ์ต่อเนืองกันมากน้อยแค่ไหน อย่าลืมว่า "เมื่อมีป้ายนิเทศจะต้องมีคนอ่าน และต้องเข้าใจ"

หลักการทางศิลปะที่นำมาใช้ในการจัดป้ายนิเทศ

1. การตั้งหัวเรื่องหรือชื่อเรื่อง อาจเป็นคำพูด วลี หรือประโยคที่แปลกกว่าธรรมดา เพื่อดึงดูดความสนใจ หรืออาจเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ดู เพื่อยั่วให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น ชื่อเรื่องควรสั้น กระชับรัด แต่ชัดเจน เข้าใจง่าย รวมถึงคำบรรยายภาพด้วย
2. การใช้ตัวอักษร จะต้องอ่านง่ายและเหมาะสมกับวัยแต่ละระดับ การเว้นช่องไฟ การใช้สีที่เหมาะสม จะเป็นการดึงดูดให้เกิดความสนใจ
3. ความสมดุล แบ่งเป็น
 - ก. ความสมดุลที่เหมือนกันทั้งสองข้าง คือ ซ้าย ขวา มีรูปทรง และสัดส่วนเหมือนกัน มีขนาดเท่ากัน แบบนี้นิยมจัดกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องขั้ริม เช่น การจัดโต๊ะหมู่บูชา เป็นต้น
 - ข. ความสมดุลที่ไม่เหมือนกันทั้งสองข้าง มีรูปทรงและสัดส่วนไม่เหมือนกัน แต่มีขนาดเท่ากัน หรืออาจมีรูปทรง สัดส่วน และขนาดไม่เท่ากัน แต่ใช้สีแสดงน้ำหนักให้เกิดความรู้สึกว่าสมดุล เรียกว่าความสมดุลในความรู้สึก แบบนี้ดึงดูดความสนใจได้ดีกว่าแบบแรก
4. ความเป็นเอกภาพ หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อาจใช้สีที่กลมกลืน และคล้ายคลึงกัน วัสดุที่มีลวดลายเหมือนกัน วัสดุที่มีรูปร่างขนาดเหมือนกัน
5. การเน้นจุดเด่น เพื่อดึงดูดความสนใจและเข้าใจได้ง่าย อาจใช้สีที่ต่างจากจุดอื่นๆ หรือใช้เส้นนำสายตาไปยังจุดที่ต้องการ หรือใช้ช่องว่าง
6. ความตัดกัน หมายถึง การจัดองค์ประกอบต่างๆ มิให้ซ้ำซาก น่าเบื่อหน่าย เช่น ใช้สีตัดกับสีมืด สีแก่กับสีอ่อน หรือในเรื่องของขนาด และลักษณะความตัดกันของพื้นผิววัสดุ เป็นต้น

การติดตั้งป้ายนิเทศ

1. ป้ายนิเทศที่ทำขึ้นมาสำหรับใช้สอน หรือสาธิตโดยตรง จะต้องตั้งไว้หน้าชั้น และบริเวณที่ตั้งจะต้องสามารถมองเห็นได้ชัดเจนทั่วทุกคน

2. ป้ายนิเทศที่สร้างขึ้นเพื่อเร้าความสนใจหรือเพิ่มพูนความสนใจของเด็กให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ควรจะติดตั้งไว้ข้างหลัง หรือใกล้กับประตูทางเข้า-ออก
3. ควรติดตั้งป้ายนิเทศในที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ ถ้าแสงสว่างไม่พอจะใช้ไฟ เช่น สปอร์ตไลท์ช่วยก็ได้ จะทำให้สิ่งที่แสดงเด่นชัดขึ้น และจัดตั้งป้ายนิเทศไว้ในที่เห็นได้ง่ายๆ
4. ความสูงของแผ่นป้ายควรอยู่ในระดับสายตาของผู้ดู

ข้อเสนอแนะและสิ่งควรคำนึงในการจัดป้ายนิเทศ

1. ในการจัดป้ายนิเทศควรมีตารางการจัดไว้ล่วงหน้า
2. เปลี่ยนเรื่องที่แสดงบ่อยๆ เพื่อดึงดูดความสนใจ และเพื่อความทันสมัยปัจจุบัน
3. วัสดุที่จัดบนป้ายนิเทศไม่ควรแน่นจนเกินไป
4. การประดิษฐ์ภาพควรประณีตเรียบร้อย สวยงาม
5. จัดที่สำหรับติดข่าว เรื่องราวต่างๆ หรือสิ่งที่ไม่ได้คาดหมาย
6. ควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม คือ เป็นคนช่วยครูจัดป้ายนิเทศ และเป็นผู้จัดป้ายนิเทศเอง เพื่อฝึกความรับผิดชอบ
7. ในการจัดควรได้ศึกษาจากนิตยสาร หรือจากเพื่อนครู
8. เก็บวัสดุที่ดี และน่าสนใจไว้แสดงคราวหน้าอีก
9. ใช้วัสดุต่างกัน เพื่อให้เด็กสนใจอยู่เสมอ
10. ป้ายนิเทศที่ดีควรแสดงเพียงเรื่องเดียว หรือหัวข้อเดียว
11. ป้ายนิเทศที่มีสีสันจะดึงดูดความสนใจได้ดี และหลีกเลี่ยงการมุงดู
12. สิ่งที่แสดงควรใหญ่พอที่จะเห็นชัดเจน
13. คำบรรยายสั้นๆ เข้าใจง่าย และตัวอักษรที่งามเป็นระเบียบ
14. สัมพันธ์กับบทเรียนที่เรียน
15. ติดเข็มหมุด เบ็ก หรืออื่นๆ ให้เป็นระเบียบ อย่าให้เป็นที่น่ารำคาญตา
16. การจัดป้ายนิเทศควรเริ่มจากความคิดไม่ใช่วัสดุที่มีอยู่
17. ของจริง หุ่นจำลอง จะทำให้ป้ายนิเทศน่าสนใจมากยิ่งขึ้น
18. วัสดุที่มีรูปร่างแปลกๆ ช่วยดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี
19. ถ้าเป็นไปได้ ภาพหรือเรื่องที่แสดงควรจะให้ผู้ดูปรากฏอยู่บนป้ายนิเทศด้วย

20. แบ่งวัสดุออกเป็นส่วนๆ ให้เข้าใจได้ง่าย
21. ถ้ามีสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จัด ควรนำมาวางไว้บนโต๊ะใกล้ๆ กับป้ายนิเทศด้วย
22. เมื่อเสร็จงานที่ครูมอบหมาย ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนไปศึกษาหาความรู้จากป้ายนิเทศได้

การจัดห้องเรียนและการจัดโต๊ะเรียน

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 นั้น พยายามมุ่งเน้นให้ครูใช้วิธีการสอนหลายๆ แบบ และในการสอนแต่ละแบบจะมีกิจกรรมและสื่อการสอนที่แตกต่างกันออกไป กิจกรรมประเภทต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักค้นคว้าหาเหตุผล อภิปรายและตัดสินใจด้วยการทำงานระบบกลุ่ม ดังนั้น การจัดห้องเรียนจำเป็นต้องจัดให้ยืดหยุ่นได้ตามสมควร เพื่อสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบต่างๆ ผู้สันทนงูท (2521) กล่าวว่า

คำว่า "ห้องเรียน" เป็นคำที่ทุกคนเข้าใจ เป็นที่เรียนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ ในวันหนึ่งๆ นักเรียนและครูจะต้องอยู่ในห้องวันละหลายชั่วโมง หลายคาบ จำเป็นต้องฝึกการปฏิสัมพันธ์ ฝึกการรับผิดชอบร่วมกันโดยการแบ่งกันทำความสะอาด ฝึกความเป็นระเบียบและคุณธรรมด้านต่างๆ ห้องเรียนจึงนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนก็ว่าได้

ในสังคมเล็กๆ และมีบทบาทต่อการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติในด้านต่างๆ ของนักเรียน จึงจำเป็นต้องสร้างให้เหมาะสม อำนวยประโยชน์ต่อสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของห้องเรียน มีผลกระทบต่อลักษณะนิสัยเจตคติที่ดีของนักเรียนมาก
2. ห้องเรียนควรมีลักษณะยืดหยุ่น ปรับให้เหมาะกับสภาพการณ์และสถานการณ์ ในการจัดการเรียนการสอนได้เสมอ
3. ห้องเรียนควรเปิดในเรื่องของเสรีภาพ ความเป็นอิสระในการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกัน และความเคลื่อนไหวในการจัดการเรียนการสอนได้เกือบทุกประเภท

4. การจัดสื่อการเรียนการสอน โสตทัศนอุปกรณ์ และหนังสือบางประเภท มีความจำเป็นต่อการเสริมความรู้ การเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นอันมาก

จากแนวคิดดังกล่าว ห้องเรียนควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การจัดห้องเรียนให้สะอาดเป็นระเบียบ จะฝึกให้นักเรียนรักความสะอาด
2. แสงสว่างภายในห้องเรียนควรมีความเหมาะสม ไม่มากหรือน้อยเกินไป แสงสว่างเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งทำให้นักเรียนสายตาเสีย เมื่อแสงสว่างไม่เพียงพอหรือมากเกินไป ในอาคารเก่าๆ มักพบว่ามียังแสงสว่างน้อยเกินไป จำเป็นต้องมีแสงสว่างจากไฟฟ้าเข้าช่วยแก้ปัญหา
3. การถ่ายเทอากาศภายในห้องเรียน ครูมักนิยมติดรูปหรือแผนผังบังทางลม ทำให้อาคารเรียนอับทึบ เนื่องจากในห้องเรียนมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก การหายใจเอาอากาศไม่บริสุทธิ์ ทำให้สุขภาพกายและจิตเสียไปด้วย หรือทำให้เกิดโรคติดต่อทางทางเดินหายใจได้ง่าย ครูควรจัดห้องเรียนให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก
4. สีฉันทองห้องเรียน เป็นปัจจัยพอกับแสงสว่างภายในห้องเรียน สีที่ใช้ในการตกแต่งห้องควรเป็นสีอ่อนๆ กลมกลืนกัน และยังช่วยให้เกิดแสงสว่างภายในห้องให้ดีขึ้น นอกจากนั้นแล้ว สีฉันทองห้องเรียนยังมีผลต่อสภาพอารมณ์และจิตใจอีกด้วย ห้องเรียนเก่าๆ หรือห้องเรียนที่ไม่ได้ทาสี ควรมีการตกแต่งด้วยสีอ่อนๆ จากป้ายนิเทศหรือการตกแต่งด้วยวิธีอื่น ๆ เพื่อเพิ่มบรรยากาศให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น
5. อุปกรณ์ต่างๆ ภายในห้องเรียน ควรจัดวางไว้อย่างเป็นระเบียบ เช่น ตู้เก็บเอกสาร ชั้นหนังสือ สื่อการสอน ควรเก็บวางหลังห้องหรือมุมใดมุมหนึ่งของห้องที่เหมาะสม แล้วเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่รกรุงรัง
6. กระดานดำ เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการเรียนการสอน ควรเป็นสีเข้ม และไม่สะท้อนแสง เช่น สีดำ และเขียวแก่ดำ หากขนาดของกระดานดำใหญ่เกินไป ควรแบ่งไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น ป้ายนิเทศ ตารางการบ้าน ประกาศ หรืออื่นๆ ตามความเหมาะสม
7. ป้ายนิเทศเป็นแหล่งความรู้เสริมแก่นักเรียน จำเป็นต้องมีไว้ภายในห้องเรียน ควรจัดให้น่าสนใจและเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน
8. การจัดโต๊ะเรียน ควรจัดให้นักเรียนได้เห็นชัดในทุกมุม ไม่ติดขอบโต๊ะของห้องเรียน เพราะแสงสว่างอาจสาดและสะท้อนเข้าตาด้านนักเรียนในบางมุม การจัดโต๊ะเก้าอี้ ไม่ควร

จัดให้ตายตัว เปลี่ยนแปลงได้ตามกิจกรรมการเรียนการสอน ขนาดของโต๊ะ เก้าอี้ ต้องเหมาะสมกับความสูงของนักเรียน ถ้าไม่เหมาะสมก็จะเป็นผลเสียต่อบุคลิกภาพของนักเรียน

9. นักเรียนได้เรียนรู้ในห้องเรียนอย่างมีความสุข มีอิสระในการเรียนรู้ตามสมควร และในขณะที่เดียวกันต้องฝึกวินัยในการดูแลตนเองและการอยู่ร่วมกับคนอื่น รู้สึกเป็นสุขเหมือนบรรยากาศของบ้านในโรงเรียน

10. มีการจัดมุมหนังสือหรือมุมประสบการณ์ หรือสื่อการสอนอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

11. ห้องเรียนไม่ควรจำกัดอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น อาจจะเป็นห้องเรียนธรรมชาติ จากแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งนับเป็นห้องเรียนด้วยเช่นกัน

12. ลักษณะห้องเรียนควรเอื้อต่อการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ไม่ซ้ำซากจำเจ มีสิ่งเสริมความรู้แปลกๆ ใหม่ๆ ตลอดเวลา

13. ห้องเรียนควรใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่ามากที่สุด นอกจากเป็นห้องที่ให้ความรู้แล้วยังอาจเป็นห้องอาหารชั่วคราว ห้องอื่น เช่น ห้องประชุม ห้องฉายภาพยนตร์ ห้องนั่งเล่น แล้วแต่ความเหมาะสม

14. ครูต้องคอยระมัดระวังอารมณ์และสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยให้มากที่สุด

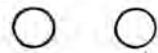
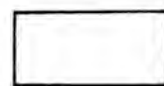
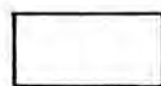
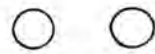
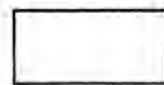
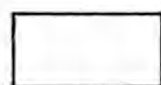
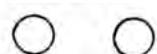
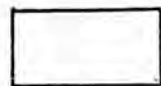
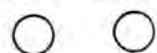
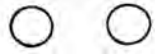
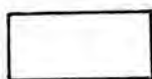
จากข้อเสนอแนะลักษณะการจัดห้องเรียนและบรรยากาศในห้องเรียนดังกล่าว อาจมีอีกมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมหลายๆ ด้าน และครูควรจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุด

การจัดห้องเรียนประเภทต่างๆ

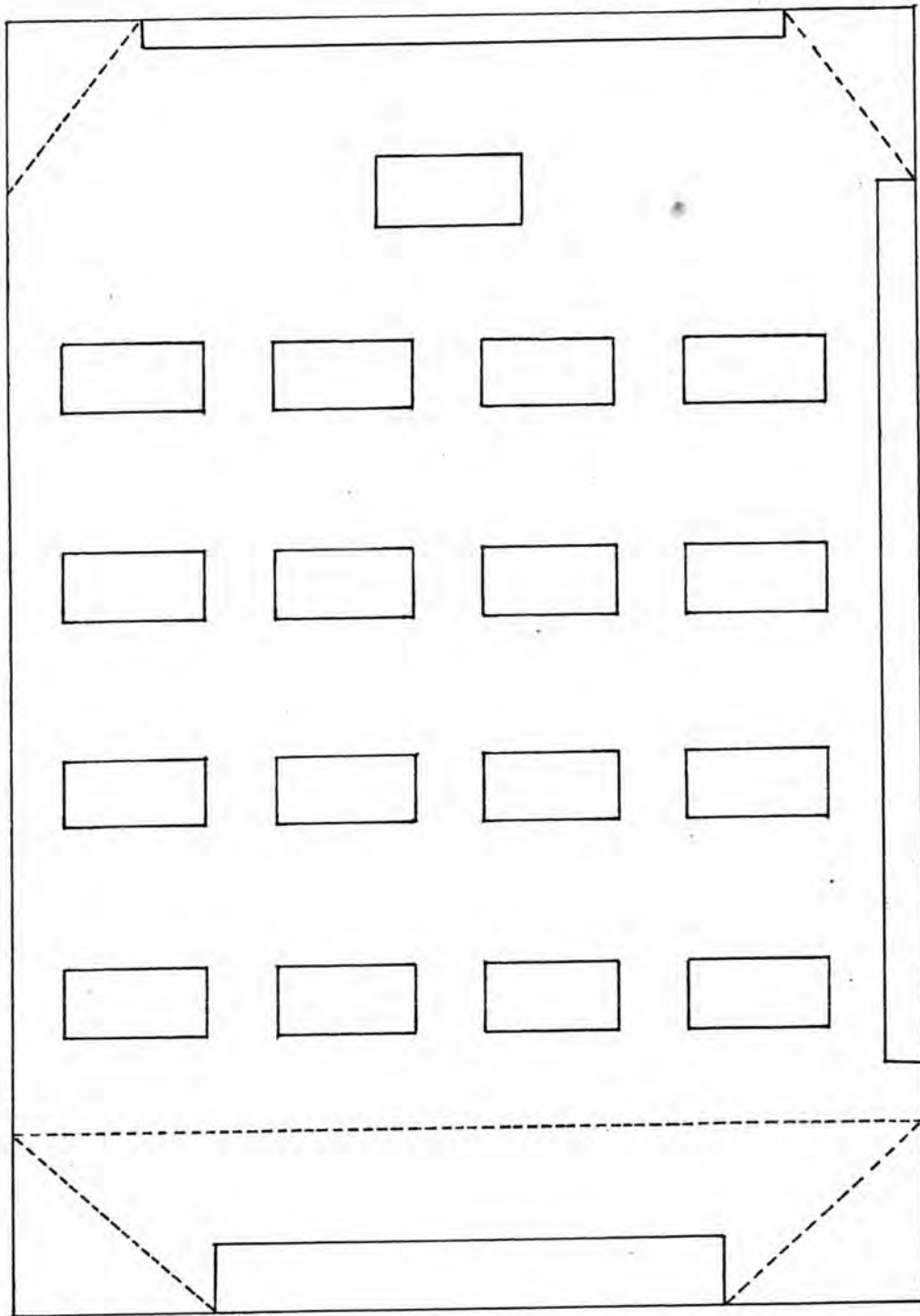
ครูและนักเรียนสามารถร่วมกันจัดห้องเรียนได้หลายๆ แบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบต่างๆ และคงไม่มีการจัดห้องเรียนแบบใดถือเป็นการจัดห้องเรียนที่เหมาะสมที่สุด จึงขอเสนอแนะการจัดห้องเรียนแบบต่างๆ ไว้เป็นแนวทางในการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดตั้งนี้

1. การจัดห้องเรียนแบบธรรมชาติ ห้องเรียนนี้มักจะจัดให้เป็นอยู่ทั่วไปในโรงเรียน
 เหมาะกับการสอนแบบบรรยาย หรือใช้ในการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลางของห้องเรียน นักเรียน
 คอยรับความรู้จากครูหรือโต้ตอบกับครู จึงเหมาะสำหรับการสอนในชั้นที่มีคนจำนวนมาก โดยมี
 ผู้ฟังการบรรยายที่สนใจเรื่องนั้นเป็นพิเศษ ใช้กับเด็กโต ผู้ใหญ่ ส่วนนักเรียนในระดับประถม
 ศึกษาไม่ควรใช้บ่อยนัก ควรเป็นบางโอกาสที่ครูต้องการสรุปทบทเรียน และการเรียนการสอน
 แบบบรรยายไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานกลุ่ม การอภิปราย และการเรียนการสอนแบบต่างๆ
 ตามหลักสูตรนพศักราช 2521 มากนัก

ลักษณะการจัดมีกระดานดำอยู่หน้าห้อง โต๊ะครูอยู่กลางห้อง หรือข้างห้องด้านใด
 ด้านหนึ่ง โต๊ะนักเรียนเรียงกันเป็นแนวหน้าหน้าหาครู (จากรูป)

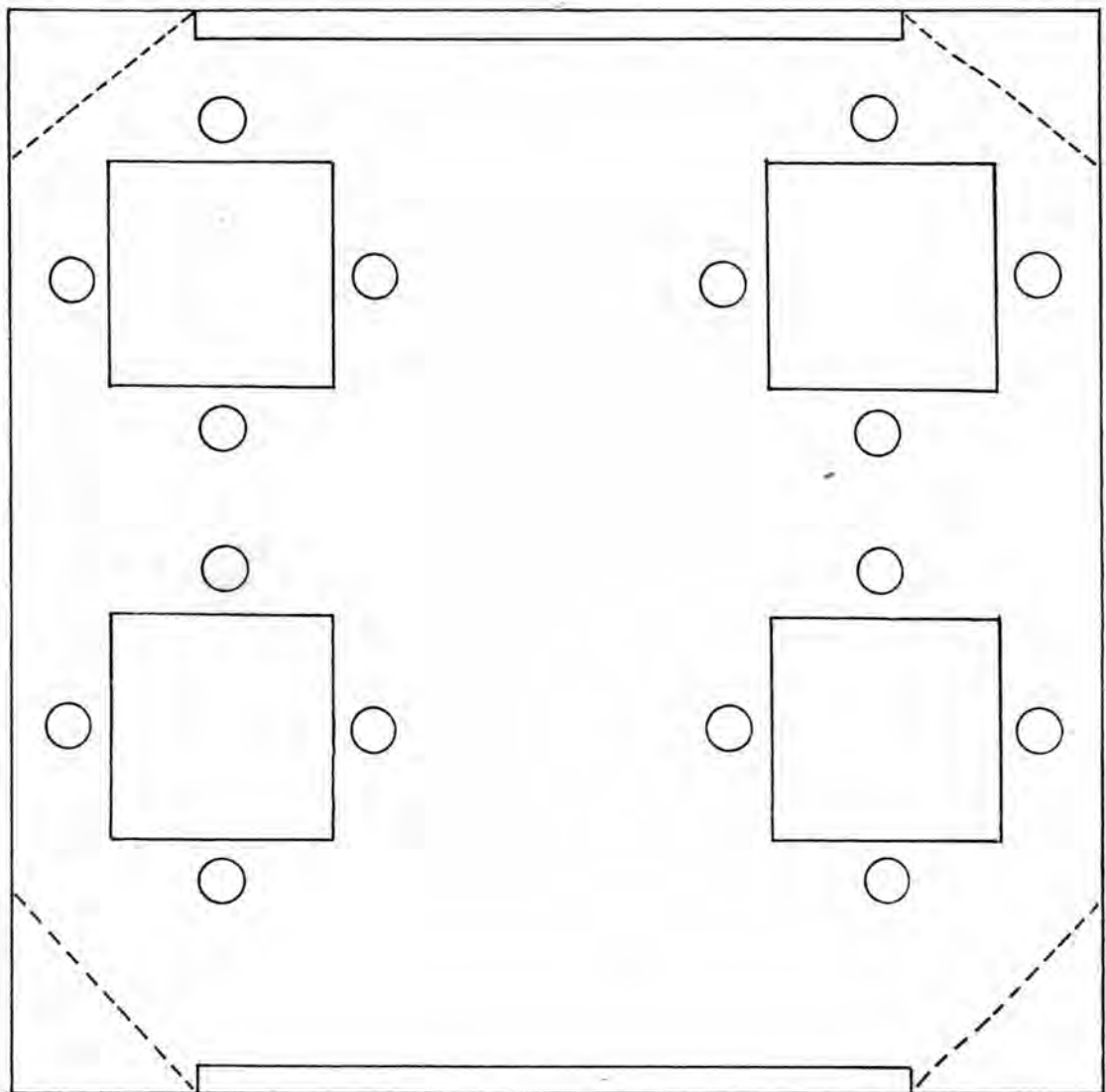


หรืออาจปรับปรุงให้เหมาะสมโดยเพิ่มมุมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แล้วแต่ความเหมาะสม

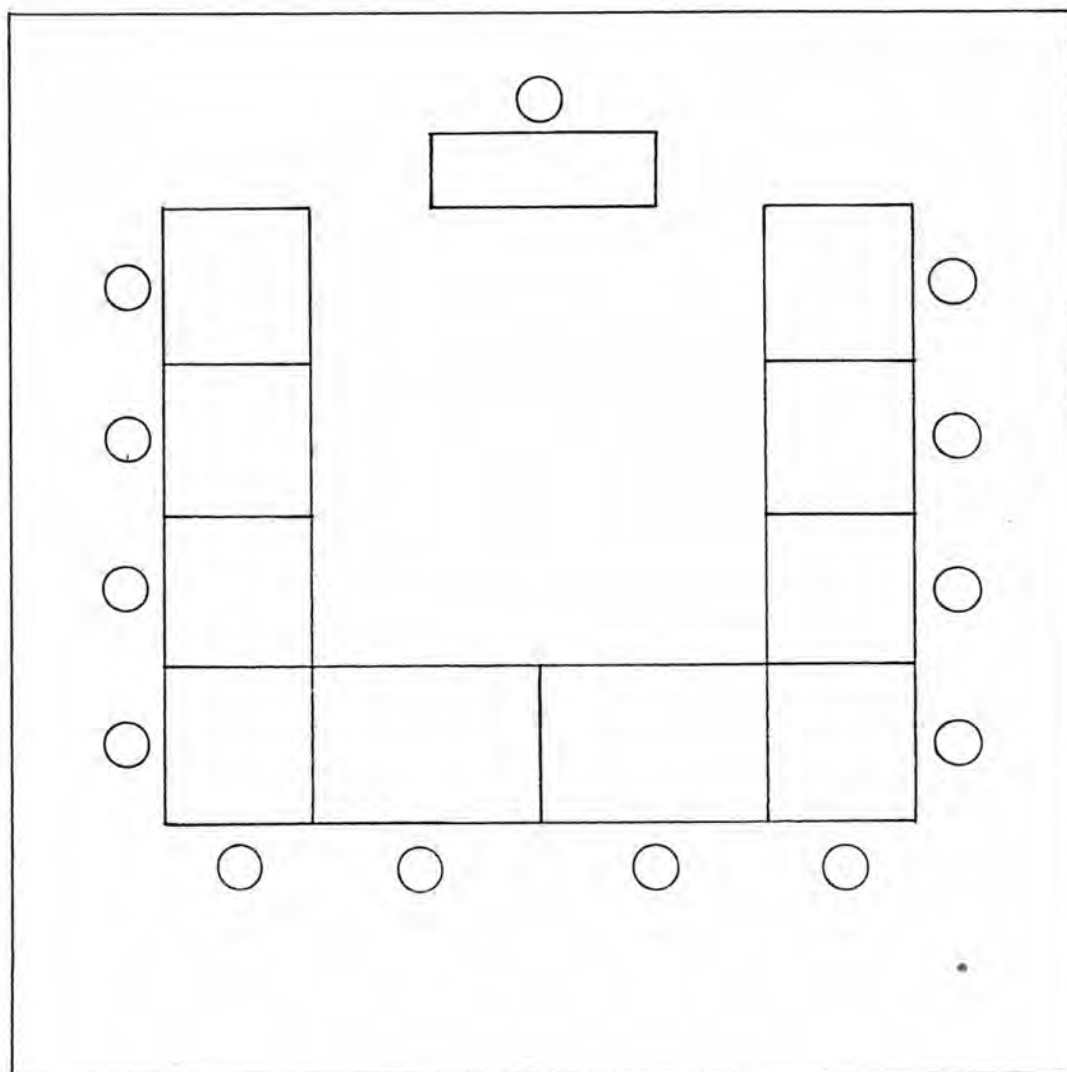


2. การจัดห้องเรียนแบบกิจกรรม การจัดห้องเรียนแบบนี้ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ห้องเรียนจะเปลี่ยนแปลงไปตามกิจกรรม ค่อนข้างเหมาะสมกับการจัด การเรียนการสอนในปัจจุบัน ซึ่งอาจแบ่งย่อยลงไปดังต่อไปนี้

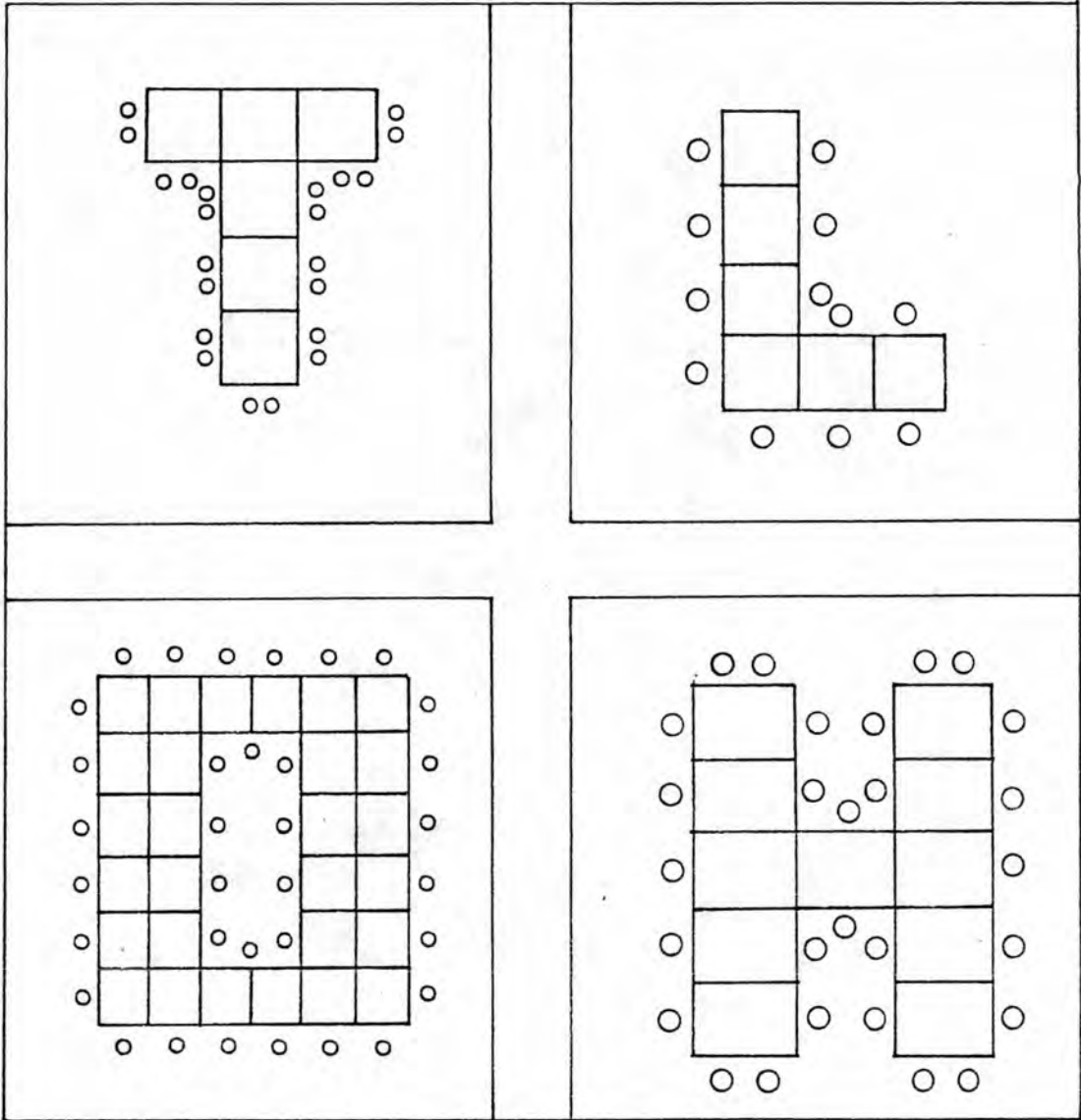
2.1) การจัดโต๊ะเรียนสำหรับการเรียนการสอนแบบกลุ่ม การจัดโต๊ะเรียน แบบนี้ เหมาะสำหรับการสอนเมื่อต้องการให้นักเรียนทำงานกลุ่ม เช่น ในการเรียนการสอน กลุ่มการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพ ศิลปะ และอื่นๆ การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนเพื่อต้องการให้นักเรียนสรุปเนื้อหาสาระร่วมกัน (ดังรูป)



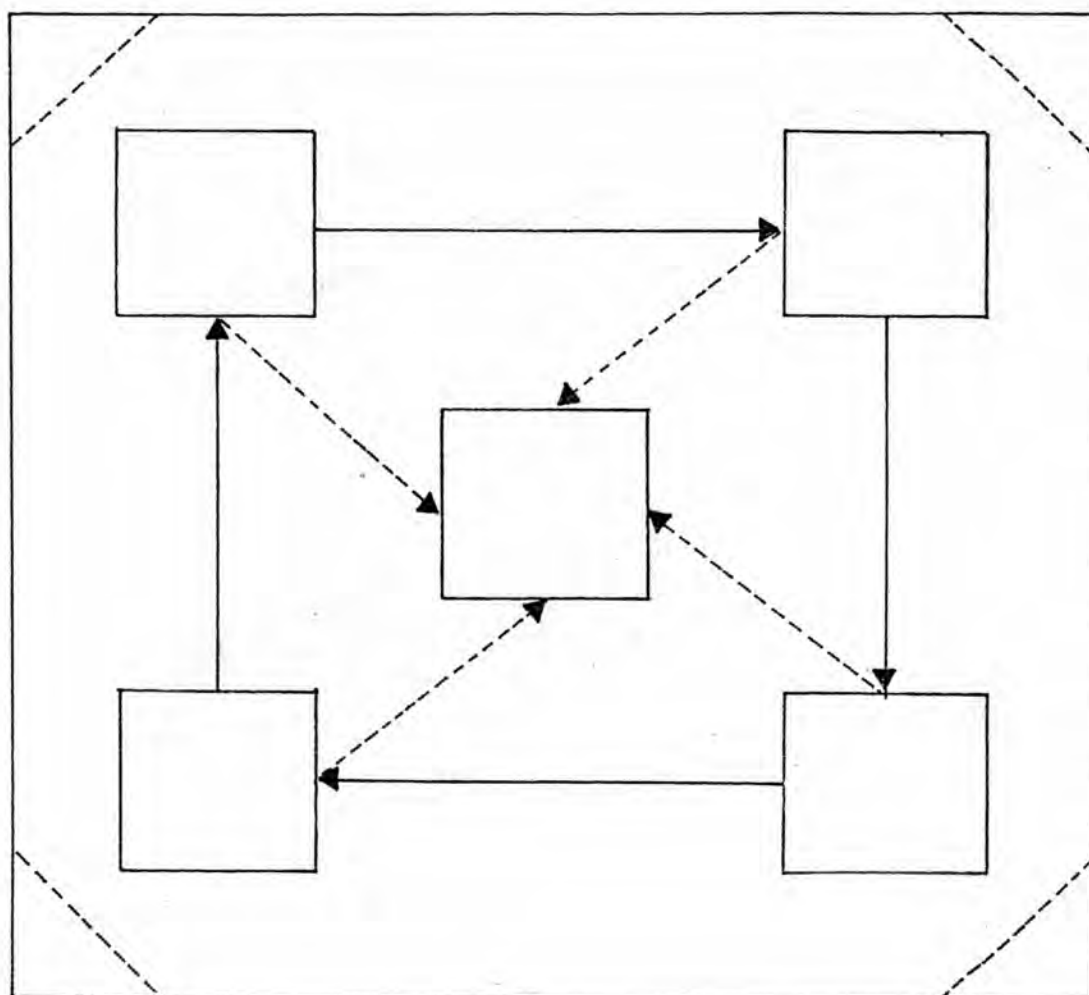
2.2) การจัดโต๊ะเรียนเมื่อมีการอภิปรายหรือประชุมกลุ่มใหญ่ การจัดห้องเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับการอภิปรายกลุ่มใหญ่ การประชุม การแก้ปัญหาาร่วมกัน หรือเมื่อต้องการเนื้อที่ตรงกลางห้องจำนวนมาก เช่น การสอนแบบขบวนการสมมติ การแสดงละคร การเล่นเกม การสอนนาฏศิลป์ ก็อาจดัดแปลงได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรมที่ต้องการ (ดังรูป)



การจัดห้องเรียนแบบกิจกรรมนี้อาจดัดแปลงเป็นรูปตัวที (T) ตัวแอล (L) ตัวโอ (O) หรือตัวเอช (H) ตามลักษณะของกิจกรรมที่จัดขึ้น (ดังรูป)



2.3) การจัดห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ การจัดห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ อาจจัดได้หลายลักษณะ หลายรูปแบบ โดยทั่วไปแล้วจะมีประมาณ 3-5 ศูนย์พร้อมกับศูนย์สำรอง เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการค้นคว้าหาความรู้จากสื่อประสม และเนื้อหาสาระที่จัดไว้ในแต่ละศูนย์ที่แตกต่างกัน โดยมีครูเป็นผู้จัดเตรียม และให้คำแนะนำดูแลช่วยเหลือเป็นบางโอกาส ผู้เรียนจะหมุนเวียนเข้าศึกษาในแต่ละศูนย์ตามเวลาที่กำหนด ดำเนินกิจกรรมตามคำสั่งที่กำหนดเป็นผู้สรุปเนื้อหาด้วยตนเองหรือกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะการจัดห้องเรียน (ดังรูป)



การเสริมแรง

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2526) ได้อธิบายว่า การเสริมแรง (Reinforcement) คือ การที่ทำให้พฤติกรรมของอินทรีย์เพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับผลกรรม (Consequences) ที่พึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้น หรืออันเป็นผลเนื่องมาจากความล้มเหลวในการหลีกเลี่ยง (Avoidance) หรือ การหนี (Escape) จากสิ่งเร้าที่อินทรีย์ไม่พึงพอใจ (Aversive Stimulus) ซึ่งผลกรรมที่อินทรีย์พึงพอใจนั้น เรียกว่า ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcer) ส่วนสิ่งเร้าที่อินทรีย์ไม่พึงพอใจนั้น เรียกว่า ตัวเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcer)

การเสริมแรงแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) คือการที่อินทรีย์แสดงความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น โดยการถอดถอน หรือเอาสิ่งที่ไม่ต้องการออกไปหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้น สิ่งที่อินทรีย์สามารถหลีกเลี่ยงหรือเอาออกแล้วทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น เรียกว่าแรงเสริมทางลบ (Negative Reinforcer) เช่น ความร้อน ความหนาว เสียงดัง แสงจ้า เป็นต้น ตัวอย่างการเสริมแรงทางลบ เช่น ในวันที่อากาศเย็น เราสวมเสื้อกันหนาว อากาศเย็นเป็นแรงเสริมทางลบที่เราต้องการหลีกเลี่ยง เราจึงสวมเสื้อกันหนาว เพราะเมื่อเราสวมเสื้อกันหนาวแล้วสภาพที่เราไม่พึงพอใจคือ อากาศหนาวถูกจัดออกไป ซึ่งเป็นผลให้อินทรีย์แสดงความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้น แต่การลงโทษคือการที่อินทรีย์แสดงพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่งก่อน แล้วจึงได้รับสิ่งที่ไม่พึงพอใจ

การลงโทษ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การลงโทษทางบวก คือการที่อินทรีย์ได้รับสิ่งที่ไม่พึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว ซึ่งมีผลทำให้ความถี่ของพฤติกรรมนั้นลดลง เช่น ก.มาทำงานสาย จึงถูกหัวหน้าตำหนิ

2. การลงโทษทางลบ คือ การที่อินทรีย์ถูกถอดถอนสิ่งที่พึงพอใจออกไปหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว ซึ่งมีผลทำให้ความถี่ของพฤติกรรมนั้นลดลง เช่น ก. ขับรถฝ่าไฟแดง จึงถูกตำรวจจับ การถูกปรับเป็นการถอดถอนสิ่งที่ ก. พึงพอใจ หลังจากขับรถฝ่าไฟแดง

การเสริมแรง การลงโทษทางบวกและการลงโทษทางลบ สามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

สิ่งที่จะได้รับหลังจากแสดงพฤติกรรม	ชนิดของสิ่งที่จะได้รับ	
	สิ่งที่พึงพอใจ	สิ่งที่ไม่พึงพอใจ
การให้	การเสริมแรงทางบวก	การลงโทษทางบวก
การถอดถอน	การลงโทษทางลบ	การเสริมแรงทางลบ

2. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือ การที่อินทรีย์แสดงความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่อินทรีย์ได้รับสิ่งที่พึงพอใจ หลังจากแสดงพฤติกรรมนั้น สิ่งที่อินทรีย์ได้รับแล้วเกิดความพึงพอใจ และแสดงพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น เรียกว่า แรงเสริมทางบวก (Positive Reinforcers) เช่น ขนม ของเล่น สมุด ดินสอ เป็นต้น ในความหมายทั่วไป "แรงเสริมทางบวก" และรางวัล (Reward) จะคล้ายๆ กัน ข้อแตกต่างคือ แรงเสริมทางบวกสามารถเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมได้ แต่รางวัลเป็นสิ่งที่ได้รับตอบแทนเมื่อทำอะไรบางอย่าง ไม่จำเป็นจะต้องทำให้มีการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมนั้นๆ ตัวอย่างการให้แรงเสริมทางบวก เช่น เด็กร้องไห้ก่อนเข้านอน แล้วบิดามารดาเข้าไปอุ้ม พฤติกรรมการร้องไห้ก่อนเข้านอนของเด็กจะเพิ่มมากขึ้น เพราะการอุ้มเด็กเป็นการให้ความสนใจและการสัมผัสซึ่งเป็นการให้สิ่งที่เด็กพึงพอใจ

แรงเสริม (Reinforcer) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงเสริมปฐมภูมิหรือแรงเสริมที่ไม่ได้วางเงื่อนไข (Primary or Unconditioned Reinforcer) เป็นแรงเสริมที่เป็นตัวตอบสนองความต้องการทางชีวภาพของอินทรีย์โดยตรง มีอำนาจในการเสริมแรงตามธรรมชาติ เช่น อาหารและน้ำเป็นตัวเสริมแรงที่ไม่ได้วางเงื่อนไข สำหรับคนที่กำลังหิวและกระหาย

2. แรงเสริมทุติยภูมิหรือแรงเสริมที่วางเงื่อนไข (Secondary or Conditioned Reinforcer) เป็นสิ่งที่ปกติไม่มีอำนาจในการเสริมแรง เมื่อนำมาใช้คู่กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิบ่อยครั้ง ก็จะมีอำนาจเป็นตัวเสริมแรงที่มีอำนาจเท่ากับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ ตัวอย่างตัวเสริมแรงที่มีอำนาจมาก เช่น เงิน คำชมเชย ค่ะแนแน เป็นต้น (Wilson and O'Leary 1980) ตัวอย่าง คำชมเชย ปกติจะไม่ใช่แรงเสริมเป็นเพียงสิ่งเร้าธรรมดา สามารถนำคำชมเชยมาทำเป็นแรงเสริมโดยนำมาคู่กับอาหาร เมื่ออินทรีย์ทำพฤติกรรมที่ต้องการแล้วก็ให้คำชมเชยและอาหารเป็นแรงเสริม เมื่อนำมาใช้คู่กันหลายๆ ครั้ง คำชมเชยตัวเดียวก็สามารถจะเป็นแรงเสริมได้ และสามารถนำมาใช้ในการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมที่ต้องการได้

แรงเสริมทางบวก แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

1. อาหารและสิ่งที่เสพได้ เช่น ขนม เครื่องดื่ม บุหรี่ และหมากฝรั่ง เป็นต้น แรงเสริมชนิดนี้มีอำนาจในการเป็นแรงเสริมตามธรรมชาติ ซึ่งมีข้อจำกัดดังนี้

1.1 ไม่สามารถนำมาเป็นแรงเสริมได้ทุกเวลา เพราะขึ้นอยู่กับความต้องการของอินทรีย์ขณะนั้น เช่น ผู้ที่รับประทานอาหารเสร็จใหม่ๆ อาหารย่อมไม่มีอำนาจในการเสริมแรงขณะนั้น

1.2 อาหารบางชนิดไม่อาจเป็นแรงเสริมสำหรับบางคน เพราะแต่ละคนย่อมมีความชอบอาหารแต่ละชนิดแตกต่างกันออกไป

1.3 ไม่สามารถนำอาหารมาเสริมแรงบุคคลได้ทันทีที่กระทำการพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เนื่องจากจะเป็นการรบกวนหรือขัดขวางพฤติกรรมที่กำลังกระทำอยู่อย่างต่อเนื่อง เช่น การเสริมแรงด้วยอาหารแก่เด็กที่กำลังตั้งใจฟังครูสอน ย่อมเป็นการรบกวนการเรียนการสอนในขณะนั้นได้

1.4 มีอุปสรรคในการจัดเตรียมอาหาร ตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้ โดยเฉพาะในรายที่ต้องเตรียมอาหารหลายชนิดสำหรับหลายบุคคล

2. แรงเสริมทางสังคม ได้แก่ คำชมเชย การยอมรับ การให้ความสนใจ แรงเสริมทางสังคมเป็นตัวเสริมแรงที่สามารถนำมาใช้ได้สะดวกและรวดเร็ว สามารถนำมาใช้ทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่มบุคคล โดยไม่ขัดขวางพฤติกรรมที่กำลังกระทำอยู่ นำมาใช้ควบคู่กับแรงเสริมอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อจำกัดของแรงเสริมชนิดนี้คือ ไม่สามารถใช้เป็นแรงเสริมสำหรับทุกคน เนื่องจากบางคนไม่พึงพอใจ สิ่งที่ต้องกระทำคือ จะต้องนำแรงเสริมชนิดนี้มาใช้โดยอิงความสัมพันธ์ระหว่างแรงเสริมทางสังคมกับสิ่งอื่นที่ผู้อื่นพึงพอใจ

3. หลักการของพรีแมค (Premack's Principle) นำสิทธิพิเศษ และกิจกรรมที่ชอบมาเสริมแรงให้กระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนา โดยการนำกิจกรรมอื่นที่ชอบทำมากที่สุดมาเสริมแรงกิจกรรมที่ชอบทำน้อยที่สุด เช่น นำพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ (ชอบทำมากที่สุด) มาเสริมแรงพฤติกรรมทำการบ้าน (ชอบทำน้อยที่สุด)

หลักการของพรีแมค มีข้อจำกัดดังนี้คือ

3.1 ไม่สามารถเสริมแรงได้ทันที เมื่ออินทรีย์กระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เนื่องจากจะเป็นการรบกวนหรือขัดขวางพฤติกรรมที่กำลังกระทำอยู่ เช่นเดียวกับการเสริมแรงด้วยอาหาร

3.2 มีความยากลำบากในการจัดกิจกรรม เพราะพฤติกรรมบางอย่างต้องจัดเป็นกลุ่ม เช่น จัดงานรื่นเริง หรือกิจกรรมบันเทิงที่อินทรีย์ชอบ

3.3 มีกิจกรรมหลายชนิดให้เลือก เนื่องจากแต่ละบุคคลมีความชอบในกิจกรรมแต่ละชนิดแตกต่างกันออกไป ยากลำบากต่อการสนองความต้องการของแต่ละอินทรีย์

3.4 กิจกรรมบางชนิดไม่สามารถนำมาเป็นแรงเสริมได้ เช่น การนอน การรับประทานอาหาร เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทุกคนจะต้องได้รับอยู่แล้ว

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Informative feedback) เป็นการให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับการกระทำของบุคคลที่ผ่านไปแล้วว่าเหมาะสมหรือไม่ เช่น ผลของการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรม ปรับพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง

5. เบี้ยอรรถกร (Token Economy) คือการเสริมแรงที่ใช้เบี้ย คเคแนน แต้้มหรือดาว เป็นต้น เป็นตัวเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา โดยนำ เบี้ย คเคแนน แต้้ม หรือดาว ไปแลกเปลี่ยนเป็นตัวเสริมแรงอื่นๆ เช่น ขนม ดินสอ ปากกา เวลาว่าง หรือสิ่งอื่นที่อินทรีย์ต้องการ

เบี้ยอรรถกร เป็นตัวเสริมแรงทางบวกที่สามารถนำมาใช้เสริมแรงได้ทันที สะดวก และมีประสิทธิภาพ เป็นตัวเสริมแรงทางบวกชนิดที่ต้องวางเงื่อนไข ได้แก่ เบี้ย ดาว แต้้ม คุปองหรือตัว ซึ่งสามารถนำไปแลกเปลี่ยนเป็นตัวเสริมแรงอื่นๆ ได้มากกว่า 1 ตัว จึงทำให้เป็นตัวเสริมแรงแผ่ขยาย (Generalized Reinforcer) และมีประสิทธิภาพในการเป็นตัวเสริมแรงอย่างมาก ข้อดีของเบี้ยอรรถกรมีดังนี้คือ

1. เป็นตัวเสริมแรงที่มีอำนาจในการเสริมแรงอย่างมาก มีความสามารถในการรักษาหรือเพิ่มระดับของพฤติกรรมได้มากกว่าตัวเสริมแรงตัวอื่นๆ เช่น การยอมรับ คำชมเชย หรือทำกิจกรรมที่ชอบ

2. สามารถให้ได้ทันทีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ เพราะเบี้ยอรรถกรทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างพฤติกรรมเป้าหมายกับตัวเสริมแรงตัวอื่นๆ ที่ไม่สามารถนำมาเสริมแรงได้ทันที เช่น อาหารหรือกิจกรรมที่ชอบทำ เป็นต้น เนื่องจากสามารถนำเบี้ยที่ได้รับมาแลกเปลี่ยนในภายหลัง

3. เบี้ยอรรถกรสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเป็นตัวเสริมแรงได้มากกว่า 1 ตัว สามารถนำมาแลกเปลี่ยนที่อินทรีย์ต้องการได้มากมาย ทำให้ไม่เกิดภาวะหมดประสิทธิภาพในการเสริมแรง

4. สามารถใช้ได้ง่าย ใช้เสริมแรงบุคคลที่มีความต้องการ และความพึงพอใจแตกต่างกันได้ และไม่รบกวนพฤติกรรมที่กำลังกระทำอยู่

5. มีความสะดวกในการใช้ ไม่มีความยุ่งยากในเรื่องของการจัดเตรียม และการขนย้าย และจำนวนของเบี้ยยังแสดงถึงอัตราของการแสดงพฤติกรรมของอินทรีย์ด้วย

ข้อจำกัดของเบ็ยรรถกร คือ

1. ถ้ามีการยุติการให้เบ็ยรรถกร หลังจากการเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาขึ้นแล้ว จะทำให้ย้อนทริชท์หรือลดพฤติกรรมนั้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเรียนรู้ว่าการให้เบ็ยรรถกร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

2. มีปัญหาเรื่องการเก็บรักษา หรือแลกเปลี่ยน เนื่องจากเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพ ทำให้บางคนอยากได้ในทางที่ไม่ชอบธรรม อาจมีการขโมยหรือปลอมแปลง ซึ่งมีผลทำให้ประสิทธิภาพของเบ็ยรรถกรลดลง

การใช้แรงเสริมด้วยเบ็ยรรถกร มีลำดับขั้นในการใช้ดังนี้ (Kazdin, 1977)

1. กำหนดชนิดและลักษณะของพฤติกรรมที่พึงปรารถนาให้ชัดเจน ถ้าสามารถกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายได้ชัดเจน ก็สามารถที่จะดำเนินการได้ง่ายขึ้น

2. เลือกใช้วิธีการทดลองที่สามารถประเมินผลการใช้แรงเสริมได้

3. เลือกสิ่งที่จะนำมาใช้เป็นเบ็ยรรถกร (Tokens) เบ็ยรรถกรที่นิยมใช้กัน ได้แก่ บัตร ตั้ม คะแนน ดาว เป็นต้น การเลือกใช้สิ่งที่จะนำมาเป็นเบ็ยรรถกร จะต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมที่เป็นปัญหา และผู้ที่ได้รับการปรับพฤติกรรม โดยคำนึงว่าเบ็ยรรถกรจะต้องมีลักษณะพิเศษ สะดวกในการใช้ ขนย้ายง่าย ปลอมแปลงยาก และควรมีเบ็ยรรถกรสำหรับแต่ละบุคคล เช่น สีต่างกันหรือรูปร่างต่างกัน และเพื่อป้องกันการขโมย และมีความสะดวกในการนำไปแลกเปลี่ยนที่ทุกคนพึงพอใจ

4. เลือกตัวเสริมแรงที่จะใช้เป็นสิ่งแลกเปลี่ยน (Back-up Reinforcers) ซึ่งกระทำได้ด้วยการสังเกตหรือสอบถามโดยตรง จะต้องกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนให้แน่นอน และแรงเสริมจะต้องมีอำนาจสูงที่จะจูงใจให้เกิดพฤติกรรมเพิ่มขึ้น

5. วางเงื่อนไขการเสริมแรงกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา โดยจะต้องแจ้งให้บุคคลที่จะได้รับการปรับพฤติกรรมทราบว่า จะให้การเสริมแรงหรือการลงโทษแก่พฤติกรรมใดบ้าง ซึ่งเงื่อนไขในการเสริมแรงอาจบอกด้วยวาจา ติดประกาศ หรือวิธีอื่นๆ โดยจะต้องคำนึงถึงอายุ ความสามารถ และระดับสติปัญญาของผู้ที่ได้รับการปรับพฤติกรรม

กิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา

การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนในชั้นสูงขึ้นไป จึงควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม โดยจัดขึ้นตามหลักการและทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เพราะจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนโดยทั่วถึง ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความคิด เรียนรู้วิธีการ วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และหาคำตอบด้วยตนเอง ตลอดจนนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้อยู่เสมอ

จันทิกา ลิมปิเจริญ (2522) ได้กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกระทำ โดยอ้างถึงเอกสารประกอบการเรียนวิชากลุ่มสัมพันธ์ของทีศนา ขัมมณี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2521 ดังนี้

1. กิจกรรมนั้นต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม
2. กิจกรรมนั้นมีการรวมกันได้ดี มั่นคง แน่นแฟ้น
3. กิจกรรมนั้นต้องช่วยลดความเครียด มีเรื่องให้ขำ มีการหัวเราะบ้างในบางช่วง ทำให้ทุกคนพอใจ
4. กิจกรรมนั้นต้องสร้างความพอใจ เห็นใจกัน มีใจก่อให้เกิดความแตกร้าง
5. กิจกรรมนั้นต้องให้ข้อคิด มีการประเมินผล มีการวิเคราะห์
6. กิจกรรมนั้นเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น มีการชักชวนอภิปรายกัน
7. กิจกรรมนั้นมีส่วนให้ความรู้ มีการย้าให้สมาชิกเข้าใจเนื้อหาที่ซ่อนเร้นอยู่
8. กิจกรรมนั้นชี้แนะแนวทางให้สมาชิกรู้จักตนเอง และกล้าที่จะยอมรับความบกพร่องของตนเอง
9. กิจกรรมนั้นช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคนอื่นๆ ได้ดีขึ้น แม้จะไม่ทุกแห่งทุกด้าน ก็ช่วยให้รู้จักและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น
10. กิจกรรมนั้นต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ เพื่อจะได้นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้ แต่เดิมจัดขึ้นเพื่อใช้ฝึกมนุษยสัมพันธ์และความ เป็นผู้นำ แต่ปัจจุบันได้นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มากขึ้น โดยจัดได้หลายลักษณะ คือ

ก. การอภิปราย (The Discussion Method)

เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหา หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ ความคิดซึ่งกันและกันของสมาชิก ในอันที่จะแสวงหามติหรือข้อตกลงที่เป็นผลดีที่สุดต่อกลุ่ม ซึ่ง จะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่จะทำให้การอภิปรายกลุ่มมี ประสิทธิภาพ ต้องประกอบไปด้วย

1. ผู้นำกลุ่มหรือผู้นำการอภิปราย (Group Leader) เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อ กลุ่มอย่างมาก เป็นผู้ที่จะสามารถทำให้การอภิปรายดำเนินไปและสำเร็จลงไปด้วยดี ผู้นำที่ดี ควรมีทักษะที่สำคัญต่อการอภิปราย ดังนี้

1.1 ทักษะในการสร้างบรรยากาศ ให้เหมาะสมต่อการอภิปราย คือ ต้องไม่ เกรงเกรียด เป็นมิตร เป็นกันเอง ฯลฯ ผู้นำอาจใช้คำพูดหรือน้ำเสียงที่เป็นมิตร ใช้อารมณ์ขัน เข้าช่วย เรียกชื่อสมาชิก และพูดคุยอย่างสนิทสนม เป็นกันเอง

1.2 ทักษะในการเร้าความสนใจ และกระตุ้นให้สมาชิกใช้ความคิด และแสดง ความคิดเห็นให้เป็นที่ประจักษ์ต่อกลุ่ม ซึ่งอาจทำได้โดยการใช้คำถามที่ท้าทายความคิด ให้ความ สนใจแก่สมาชิกโดยทั่วถึงกัน การแสดงการยอมรับความคิดเห็นของสมาชิก เป็นต้น

1.3 ทักษะการใช้ความคิดและเชื่อมโยงความคิดของสมาชิก เป็นการรวบรวม ความคิดให้เป็นเรื่องเป็นราวที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม อาจจัดบันทึกย่อเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่ สมาชิกเสนอ เลือกสรร และเชื่อมโยงประเด็นต่างๆ เข้าด้วยกัน

1.4 ทักษะในการปฏิบัติต่อสมาชิกกลุ่มที่มีลักษณะต่างๆ กัน ผู้นำกลุ่มต้องรู้จักใช้ จิตวิทยาให้เหมาะกับบุคคลหลายๆ ลักษณะ เพื่อให้สมาชิกเหล่านั้นให้ความร่วมมือกับกลุ่ม แทนที่ จะปล่อยให้เป็นอุปสรรคขัดขวางการทำงานของกลุ่ม ซึ่งอาจทำได้โดยป้อนคำถามง่ายๆ และ ชมเชยเมื่อมีโอกาสกับสมาชิกประเภทเฉื่อย ช้าๆ ไม่มั่นใจในตัวเอง หรือสมาชิกประเภท พุดมาก และผูกขาดการพูด ผู้นำกลุ่มอาจกำหนดเวลา กำหนดเนื้อหาให้พูด เป็นต้น

1.5 ทักษะในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในกลุ่ม นับเป็นทักษะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะการขัดแย้งกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มจะมีผลให้การอภิปรายไม่ประสบความสำเร็จ ผู้นำกลุ่มอาจช่วยได้โดยใช้อารมณ์ขัน ใช้ความเป็นมิตร ความเป็นกันเองช่วยลดความตึงเครียด หรืออาจใช้การไกล่เกลี่ยประนีประนอม

1.6 ทักษะในการสรุปผลการอภิปราย ควรมีการสรุปให้สมาชิกได้ทราบถึงผลของการอภิปรายนั้น จึงนับได้ว่าเป็นการอภิปรายที่สมบูรณ์ ผู้นำกลุ่มอาจทำได้โดย สรุปผลอภิปรายเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้สมาชิกได้ทราบว่าดำเนินการถึงจุดไหน เชื่อมโยงประเด็นต่างๆ ให้เป็นเรื่องที่สมาชิกเข้าใจได้ง่ายๆ สรุปประเด็นต่างๆ ให้ตรงความจริง กระชับและกะทัดรัด

2. สมาชิกกลุ่ม (Group Members) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้การอภิปรายเป็นไปตามเป้าหมายต่างๆ กับการได้ผู้นำที่ดี ถ้าสมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้มากเท่าไร กลุ่มก็จะได้ข้อมูลและวิธีแก้ปัญหาได้รวดเร็วและเหมาะสมมากขึ้น ดังนั้นสมาชิกของกลุ่มจึงควรมีคุณสมบัติอย่างน้อย 5 ประการ คือมีความสนใจ และกระตือรือร้น เข้าใจบทบาท และหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดี รับผิดชอบในภาระหน้าที่ของตนเป็นประชาธิปไตย และไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ การแบ่งกลุ่มควรคำนึงถึงลักษณะของสมาชิก ซึ่งมีอิทธิพลต่อการอภิปรายกลุ่ม เช่น ความสามารถในการพูดของสมาชิก วุฒิภาวะทางอารมณ์ ความสามารถในการอ่าน เพศ วัย เป็นต้น

3. ปัญหาหรือจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Group Goal of Group Problem) การอภิปรายจะได้ผลดี ถ้าสมาชิกทุกคนมีความเข้าใจในปัญหา หรือจุดมุ่งหมายของการอภิปรายร่วมกัน สมาชิกจะสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน การอภิปรายจะเป็นไปตามระดับขั้นตอน ไม่สะเปะสะปะ ออกนอกกลุ่มนอกทางและสามารถสรุปผลได้ตรงตามประเด็นที่ต้องการ

4. บรรยากาศของกลุ่ม (Group Climate) บรรยากาศที่จะส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการอภิปรายนั้น ควรเป็นบรรยากาศที่ทำให้สมาชิกรู้สึกอิสระ และปลอดภัย ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความเป็นกันเองในการพูดคุย นอกที่จะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

องค์ประกอบทั้ง 4 ด้านดังกล่าวจะทำให้การอภิปรายเป็นไปอย่างราบรื่น และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ



ข. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

เป็นการจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยครูเป็นผู้จัดเตรียมสถานการณ์ให้ ผู้แสดงจะใช้บทบาทและบุคลิกเป็นของตนเองโดยไม่ต้องมีการซ้อมมาก่อน ผู้แสดงและสมาชิกจะวิเคราะห์บทบาทจากการสังเกตการอภิปราย เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการแสดง แชฟเทิล และ แชฟเทิล (Shafteel and Shafteel) กล่าวถึงความมุ่งหมาย และประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่ม ทั้งผู้ฟัง ผู้แสดง และผู้สังเกตการณ์ ได้มีโอกาสวิเคราะห์ตีความบทบาทที่ได้ดูอีกด้วย (Keith Davis, 1962) กล่าวโดยสรุปลักษณะของการแสดงบทบาทสมมติได้ดังนี้

1. มีจุดเน้นที่ความรู้สึก และการแสดงออก
2. ผู้แสดงแต่ละคนอาจแสดงออกไม่เหมือนกัน
3. กำหนดให้เฉพาะสถานการณ์ ผู้แสดงต้องคิดบทบาทและคำพูดของตนเอง
4. เนื้อหา เรื่องราว มีเพียงสภาพหรือเหตุการณ์บางส่วนเท่านั้น
5. คนดูอ่านใจผู้แสดงเอง
6. ต้องมีการอภิปรายหลังการแสดงเพื่อรับรู้เหตุผล และความรู้สึกของผู้แสดง

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยวิธีแสดงบทบาทสมมติ

1. ควรจัดแสดงบทบาทสมมติให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มิใช่แสดงเพื่อความบันเทิง
2. กำหนดเวลาในการแสดงควรยืดหยุ่นได้ เพราะอาจต้องใช้เวลานาน
3. ครูควรคำนึงว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นเพียงแนวทางที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น

ค. สถานการณ์จำลอง (Stimulations)

คือการจัดสภาพแวดล้อมที่เลียนแบบสภาพจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้สัมผัสกับสภาพที่คล้ายของจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดแก้ปัญหา ตัดสินใจ

แอบท์ (Abt) อ้างใน Keith Davis (1962) ได้เสนอหลักเกณฑ์ 5 ประการในการใช้สถานการณ์จำลองเอาไว้ ดังนี้

1. มีความเชื่อมั่น (Validity) สถานการณ์จำลองควรเป็นสถานการณ์ที่พบได้ในชีวิตจริง
2. ใช้ได้ครอบคลุม (Coverage) ควรจัดสถานการณ์ที่เน้นส่วนสำคัญๆ ในชีวิต
3. สามารถเข้าใจได้ (Comprehensibility) ควรมีกระบวนการที่จะอธิบายเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้
4. ใช้ทดลองได้ (Experimental Utility) ควรนำไปประยุกต์ใช้ได้
5. สามารถใช้ได้ (Application) สถานการณ์ที่สร้างขึ้นควรนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

สถานการณ์จำลอง จะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และค้นพบสิ่งต่างๆ ได้อย่างแท้จริง

ง. เกม (Games)

ทีศนา เทียนเสม (Tisana Tiansame, 1972) ได้ให้ความหมายของเกมไว้ว่าเป็นกิจกรรมซึ่งสมาชิกต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง ผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ดังกล่าวจะออกมาในรูปของการแพ้-ชนะ โดยจะเน้นในเรื่องการตัดสินใจของผู้เล่นหรือสมาชิกที่มีต่อสถานการณ์ที่สมมติขึ้น การตัดสินใจของสมาชิกจะขึ้นอยู่กับโครงสร้าง หรือกติกาของเกมที่กำหนดไว้

การใช้เกมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดนั้น ผู้สอนต้องเข้าใจหลักการ และรายละเอียดในการเล่นเกมนั้น ดังนี้

1. กติกา (Rules) กติกา หรือ กฎเกณฑ์เป็นส่วนสำคัญมาก เพราะจะเป็น กระทบการที่ช่วยให้ผู้เล่นสามารถดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ โดยไม่พะวง อยู่กับสิ่งที่ไม่ตรงประเด็นที่ต้องการ
2. วิธีการ (Rituals) คือ พฤติกรรมของผู้เรียนที่มีผลต่อวิธีการ และบรรยากาศ ในการเล่นเกม ซึ่งจะทำให้เกมนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายได้
3. ขอบข่ายของการเล่น (Boundaries) ควรมีการกำหนดขอบข่ายที่แน่นอน เพื่อ เป็นแนวทางในการกำหนดเกมที่จะเล่น
4. จุดมุ่งหมายของเกม (Goals) เป็นจุดสำคัญที่ผู้เล่นทุกคนจะต้องพยายามต่อสู้ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ

นอกจากนี้ อารมณ์ การแสดงออก และการใช้ความคิด ยังเป็นองค์ประกอบที่จะช่วย กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้รับประสบการณ์จากการเล่นเกมและเรียนรู้ วิธีการทำงานต่างๆ ได้ดี

จ. การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Method or Case Training)

เป็นการนำสถานการณ์หรือปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงมาศึกษาวิเคราะห์ และ อภิปรายกัน เพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น เรื่องที่นำมาศึกษานั้น ประกอบด้วยข้อเท็จจริง มีรายละเอียดพอที่ผู้ศึกษาจะมองเห็นปัญหาอย่างชัดเจน เหมาะสมกับ ผู้ศึกษาจะรู้สึกเหมือนกับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถานการณ์นั้น

เยอวา เดชชคุปต์ (2517) ได้อ้างถึง ปีเกอร์ (Pigors) ว่า เล่นวิธีการที่ ศึกษาด้วยเรื่องราวเฉพาะกรณีไว้ 4 ประการ คือ

1. วิธีการของฮาร์วาร์ด (The Harvard Method) การศึกษาตามวิธีการนี้ จะมีการสร้างเรื่องราวที่จะศึกษาขึ้น อาจจะเป็นเรื่องราวต่างๆ ไป ประวัติความเป็นมา ฯลฯ วิธีการที่เก่าแก่ที่สุด เป็นที่รู้จักและมีผู้นิยมใช้มากที่สุด

2. วิธีการของวาร์ตัน (The Wharton School Method) เป็นการนำเอาเรื่องจริง เหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้น หรือกำลังดำเนินอยู่เสมอ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 นำเรื่องจริง (Live Case) มาแสดงให้กลุ่มทราบ

2.2 สมาชิกทำความเข้าใจกับปัญหาโดยการซักถามและโต้ตอบ

2.3 ให้โอกาสผู้ศึกษาไปค้นคว้าหาคำตอบมาเสนอกลุ่ม อภิปรายร่วมกัน สมาชิกเขียนรายงานส่ง

2.4 ผู้ศึกษาเข้าร่วมกลุ่มอีกครั้ง เพื่ออภิปรายเกี่ยวกับรายงานของตน เสนอผู้สอน ผู้สอนจะคัดเลือกรายงานที่ดี 10 ชุด นำเสนอคณะกรรมการ

2.5 คณะกรรมการจะศึกษารายงานและเขียนคำวิจารณ์เพิ่มเติม แล้วนำมาแสดงให้กลุ่มทราบผลการศึกษา

2.6 สมาชิกร่วมกันอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับการสรุปผลนั้น

3. วิธีการเฮนรี ซินดิเคต (The Henry Syndicate Method) ลักษณะที่สำคัญของวิธีการนี้ คือจะเน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกี่ยวกับกรณีที่เป็นเรื่องจริง ซึ่งต้องอาศัยทักษะในการสื่อสารทางวาจาและการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร การอภิปราย การตัดสินใจร่วมกัน การดำเนินการศึกษา ซึ่งจะเริ่มต้นจากการอภิปรายเพื่อทำความเข้าใจกับปัญหา และแบ่งงานให้คณะกรรมการทำ โดยแบ่งออกเป็นคณะกรรมการชุดย่อยลงไป เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสแก้ปัญหาร่วมกันได้อย่างทั่วถึง หลังจากนั้นสมาชิกจะกลับมาประชุมกัน เพื่อพิจารณาข้อสรุปของปัญหา

4. วิธีการศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ (The Incidental Method) เป็นการกำหนดกรณีสั้นๆ แต่เป็นเรื่องที่ยุ่งยากสลับซับซ้อน ครูหรือผู้นำ เพียงแต่สรุปเหตุการณ์มาสั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนใช้ความสามารถในการค้นคว้า หาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง เสียก่อน จึงจะสามารถแก้ปัญหาได้ ลำดับขั้นของการศึกษาวิธีนี้ แบ่งเป็น 5 ขั้นคือ

4.1 ชั้นเล่าเหตุการณ์ให้ผู้ศึกษารับฟัง หรือจะให้กลุ่มอ่านเรื่องราวที่เกิดขึ้นก็ได้

4.2 ชั้นหาข้อเท็จจริง ในขั้นนี้จะให้สมาชิกคิดและรวบรวมข้อมูล หรือทำความเข้าใจกับปัญหาโดยการอภิปรายปัญหาร่วมกันกับกลุ่มภายในช่วงเวลาสั้นๆ

- 4.3 ขั้นตัดสินใจของกลุ่มเบื้องต้น ในขั้นนี้จะเป็นการให้คำนิยามปัญหา หรือสรุปความเข้าใจปัญหาให้ตรงกันเสียก่อน
- 4.4 ขั้นตัดสินใจโดยมีเหตุผลประกอบ ภายหลังจากการทำความเข้าใจกับเรื่องราวหรือปัญหาให้ตรงกัน แล้วกลุ่มจะอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป
- 4.5 ขั้นอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องราวและการตัดสินใจของกลุ่ม ซึ่งอาจมีความคิดเห็นที่แตกแยกไม่ตรงกัน ผู้นำควรให้กลุ่มร่วมกันหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา

ลักษณะสำคัญของการศึกษาเฉพาะกรณี

- 1) มีรายงานเกี่ยวกับกรณีที่จะศึกษา (Case Report)
- 2) มีการวิเคราะห์กรณี (Case Analysis)
- 3) มีการอภิปรายกรณี (Case Discussion)
- 4) มีการสร้างสถานการณ์ที่เหมือนจริง (Current Situation)

จ. การตั้งคำถาม (The Questioning Strategy)

คำถามจะช่วยกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น การถามคำถามที่ดีจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยครูในการกระตุ้นและแนะนำความคิดริเริ่มขึ้นในตัวเด็ก ตาบา, เลวิน และเอลซี (Taba, Levine and Elzey, 1964) พบว่า ระดับในการคิดของนักเรียนจะแตกต่างกันออกไปตามการใช้คำถามและชนิดของคำถามที่ครูใช้ ผลจากการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า คำถามที่ครูถามจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน และการเรียนการสอนมาก

คันทิงแฮม (Cunningham, 1971) ได้เสนอวิธีตั้งคำถาม 2 ประเภทคือ

1. คำถามชนิดแคบ (Narrow Question) เป็นคำถามที่ต้องการความคิดระดับต่ำ จะใช้เมื่อต้องการรวบรวมข้อมูล แสดงความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวเพื่อสรุปสิ่งที่

ได้เรียนมาแล้ว เป็นการวัดความจริงและความรู้ (Cognitive Memory Question) และ เป็นคำถามเพื่อสรุป (Convergent Question)

2. คำถามชนิดกว้าง (Broad Question) เป็นคำถามที่ผู้ตอบสามารถตอบได้หลายอย่าง ช่วยให้คิดและตอบสนองต่อสมมติฐาน ใช้ความคิดและความรู้สึกประกอบการตัดสินใจพิจารณาเลือกคำตอบ เป็นคำถามเพื่อวิเคราะห์ (Evaluation Question) และคำถามชนิดที่ผู้ตอบต้องรวบรวมองค์ประกอบต่างๆ เพื่อสรุปแนวความคิดใหม่ที่มีความหมาย เป็นคำถามให้ตอบโดยแยกแยะ หรือแสดงความแตกต่าง (Divergent Question)

การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ด้วยกิจกรรมดังกล่าว จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและเป็นประโยชน์ ส่งเสริมบรรยากาศแบบประชาธิปไตย ตลอดจนพัฒนาคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน มีโอกาสพัฒนาสติปัญญาและอารมณ์ ด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการสนใจเรียนของนักเรียน

เพลง

ความหมายของเพลง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2525) ได้อธิบายความหมายของเพลงไว้ว่า เพลง หมายถึง สำเนียงขับร้อง ทำนองดนตรี กระบวนวิธีรำดาบ รำทวน เป็นต้น หรือเป็นชื่อของการร้องแกกัณ มีชื่อต่างๆ เช่น เพลงปรกไก่ หรือเพลงฉ่อย เหล่านี้

ระลึก สัทธานงค์ (2529) ได้ให้ความหมายของเพลงว่า เพลง หมายถึง สำเนียงการขับร้อง ซึ่งมีจังหวะและทำนอง หรือเสียงทำนองดนตรี

พิจิตต์ สวามิภักดิ์ (ม.ป.ป.) ได้ให้แนวคิดที่ว่า เพลง หมายถึง องค์ประกอบของเนื้อร้อง จังหวะ และทำนอง

จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ (2528) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่าบทเพลงเป็นบทประพันธ์ ที่มีทั้งคำร้องและทำนองเพลง

วราห์ วรเวช (2528) ได้เสนอความคิดเห็นไว้ว่า บทเพลง หมายถึง เนื้อร้อง ซึ่งแต่งตามหลักเกณฑ์ร้อยกรองสอดคล้องกลมกลืนกับทำนอง

สมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย (2528) กล่าวถึงครูแก้ว อัจฉริยะกุล ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในวงการเพลงไทยสากล ได้ให้ความหมายของบทเพลงไว้ว่า เป็นการประพันธ์ เนื้อร้องสวมเข้ากับทำนองเพลงได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในความสูง-ต่ำของวรรณยุกต์ที่สัมพันธ์กันกับทำนองเพลง

จากความคิดเห็นดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า เพลง หมายถึง บทประพันธ์ที่มีเนื้อร้อง ซึ่งมีดนตรีประกอบเป็นจังหวะ ทำนอง เพื่อให้บทเพลงบังเกิดความไพเราะน่าฟังขึ้น

ความเป็นมาของเพลงประกอบการสอน

มนุษย์เรามีอารมณ์ในลักษณะที่แตกต่างกัน การพูดคุยก็จะมี การถ่ายทอดเสียงออกมา ในลักษณะที่แตกต่างกัน บางทีเสียงสูง บางทีเสียงต่ำ ในน้ำเสียงของคนเรานั้น บางครั้งก็ฟัง แล้วเกิดความไพเราะ เกิดความซาบซึ้ง บางครั้งก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อเสียง ในคำพูดที่คนเราเปล่งให้เป็นทำนองเพลงด้วยภาษาพูดควบคู่ไปกับการสร้างเครื่องดนตรี เป็น ภาษาดนตรีให้มั่งคั่งห่วยท่วงทำนองช้าหรือเร็ว ออกมาในรูปบทเพลง เพื่อตอบสนองอารมณ์ เช่น เพลงรัก เพลงกล่อมเด็ก เพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ จนอาจกล่าวได้ว่า บทเพลงและดนตรี มีอิทธิพลต่อชีวิตคนเรา

ประคอง ลุทธสาร (2531) ได้แสดงความคิดเห็นว่า เสียงเพลงจึงเข้ามามีบทบาท ในชีวิตประจำวันของคนอย่างมากเพราะสามารถโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังให้คล้อยตามเสียงนั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการชักชวนให้เคารพธงชาติ การปลุกใจให้รักชาติ การโฆษณาสินค้า การสั่งสอน โน้มนำให้ทำดี การสร้างบรรยากาศให้คลายเครียดนับว่าเสียงเพลงมีประโยชน์ต่อเรามาก

โกวิท ษัตริ (2528) ได้ศึกษาพบว่า ในพุทธศตวรรษที่ 23-24 นักการศึกษาคนสำคัญ อย่างเช่น เฟรดเดอริก โฟรเบล (Frederick Froebel) ได้เล็งเห็นคุณค่าของดนตรี เพราะเชื่อว่าดนตรีช่วยให้เด็กเจริญเติบโต และส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมไปพร้อมกัน จากเหตุผลนี้ท่านได้มีส่วนในการสนับสนุนให้ดนตรีเข้ามามีบทบาทในการศึกษา

สำหรับประเทศไทย อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2526) อธิบายเพิ่มเติมว่า ดนตรีมีบทบาทควบคู่กับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนไทยทุกด้าน โดยเฉพาะในงานพิธีต่างๆ เช่น งานวันเกิด งานบวช และงานแต่งงาน ฯลฯ มักมีดนตรีเป็นส่วนประกอบด้วยเสมอ แต่การที่คนไทยในอดีตไม่ได้นำดนตรีเข้ามาผสมผสานกับวิชาการ อาจเป็นเพราะการศึกษาของไทยเริ่มต้นมาจากวัด ซึ่งมีพระเป็นผู้สั่งสอนให้ความรู้ และพระเหล่านั้นต้องอยู่ในพระธรรมวินัย การเรียนการสอนในระยะแรกจึงมิได้นำเพลงมาประกอบการสอน อย่างไรก็ตามก็มีการอ่านเสียงสูง เสียงต่ำ และมีจังหวะจะโคนในบทเรียน เช่น การอ่านคำประพันธ์ ประเภทร้อยกรองต่างๆ

ในระยะหลังนักการศึกษาของไทยหลายท่าน (เบญจา แสงมะลิ, หม่อมคุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา, อำไพ สุจริตกุล และ ประคอง สุทธาร) ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก และพบว่าดนตรีมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาเด็กในทุกๆ ด้าน จึงได้เริ่มมีการนำเพลงมาประกอบการสอน การแต่งเนื้อร้องและทำนองเพลงสำหรับเด็กมักจะคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ เช่น บทเพลงสั้นๆ ง่ายๆ มีคำคล้องจองและทำนองก็อาจได้มาจากเพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นเมือง เพลงไทยเดิม เพลงสมัยนิยม ซึ่งนำมาดัดแปลงให้ง่ายขึ้น หรือจากทำนองเพลงสากล แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่มีหลักฐานยืนยันแน่นอนว่าเพลงประกอบการสอนนั้นมีวิวัฒนาการและความเป็นมาอย่างไร มีเพียงนักการศึกษาบางท่านให้ความเห็นต่างกัน เช่น

เบญจา แสงมะลิ (2520) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การแต่งเพลงประกอบการเรียนการสอนคงจะเริ่มประมาณ พ.ศ. 2483 โดยเริ่มต้นจากชั้นอนุบาลก่อน เมื่อครูเห็นความสำคัญจึงเริ่มในชั้นประถมศึกษาต่อไป รุชปะณี นาคทรพร (2520: สัมภาษณ์ อ่างโน ศิริพันธ์ พิธานสมบัติ, 2521) ได้กล่าวว่า "การนำบทเพลงประกอบการสอนนั้น คงจะเริ่มในสมัยหม่อมเจ้าหญิงพิจิตรจิราภา เทวกุล ท่านอาจารย์ใหญ่โรงเรียนราชินี ทรงเริ่มสอนที่โรงเรียน

แห่งหนึ่ง โดยมีการประพันธ์เพลงประกอบวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับด้านจริยศึกษา" และหม่อม
 ศุภัญญ์ บริพัตร ณ อยุธยา (2520 : สัมภาษณ์ อังนิน ฉวีวรรณ โปธิ์ตา, 2530) แสดง
 ความคิดเห็นสรุปได้ว่า หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการฟื้นฟูปรับปรุงการเรียนการสอนเป็น
 แบบมีกิจกรรมประกอบ (Activity) และแบบเรียนปนเล่น (Play Way) พวกที่ไปศึกษาต่อ
 ต่างประเทศ อาจจะนำวิธีการ และนำบทเพลงประกอบการเรียน มาใช้ในประเทศไทยตั้งแต่
 ประมาณ พ.ศ. 2495 หรือสมัยที่เริ่มอนุบาลใหม่ๆ ก็เป็นได้ ส่วนผู้นำบทเพลงประกอบการสอน
 เป็นคนแรกในประเทศไทย ได้แก่ ตัวท่านเอง

จากความคิดเห็นดังกล่าว พอสรุปได้ว่า เสียงเพลงหรือเสียงดนตรีเข้ามามีบทบาท
 ในการศึกษาโดยนักการศึกษาคนสำคัญ ชื่อ เฟรดเดอริก โฟรเบล เป็นผู้นำมา เพราะเห็นว่า
 เสียงเพลงหรือเสียงดนตรีนี้ช่วยให้เด็กเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาการทุกด้าน อันได้แก่ ด้าน
 ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สำหรับประเทศไทย ได้มีผู้ตั้งข้อสันนิษฐานถึงการนำ
 มาใช้ประกอบการสอนต่างๆ กัน บางท่านว่าเริ่มราว พ.ศ. 2483 จากชั้นอนุบาลก่อน เมื่อ
 ครุเห็นความสำคัญ จึงจัดให้มีขึ้นในชั้นอื่นต่อไปตามลำดับ บางท่านว่าเริ่มในสมัยหม่อมเจ้าหญิง
 นิจจิตรจิราภา เทวกุล ได้ทรงประพันธ์เพลงประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ส่วนหม่อมศุภัญญ์
 บริพัตร ณ อยุธยา กล่าวว่าเริ่มประมาณ พ.ศ. 2495 ได้มีการฟื้นฟู ปรับปรุงการเรียนการสอน
 แบบมีกิจกรรมประกอบและเรียนปนเล่น จึงมีการนำเพลงมาใช้ประกอบการเรียนการสอน โดย
 ท่านเป็นผู้ริเริ่มคนแรกในประเทศไทย

ประเภทของเพลงประกอบบทเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2523) ได้แบ่งเพลงประกอบบทเรียนตาม
 จุดประสงค์ของการใช้เพลงไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. บทเพลงที่ใช้เพื่อสอนเพลง คือ ต้องการให้นักเรียนสนุกสนานกับเสียงเพลงและ
 จังหวะ ได้สัมผัสกับเสียงไพเราะหรือสุนทรียทางเสียง ตลอดจนมุ่งให้นักเรียนร้องเพลงได้
 และชอบเพลง

2. บทเพลงที่ใช้เพื่อวิชาอื่น คือ การใช้เพลงเพื่อเป็นกิจกรรมเสริม เช่น การสอน
 สุขศึกษา เรื่องการล้างหน้า ล้างมือ แล้วให้เด็กร้องเพลง "ล้างหน้า" เป็นการช่วยให้เด็ก
 ได้จำเนื้อหาเพลงเหล่านี้ เป็นเพลงที่ช่วยเสริมวิชาอื่น ไม่ใช่สอนเพลงเพื่อเพลง

สุปรียา มาลากาญจน์ (2528) ได้แบ่งประเภทของเพลงประกอบบทเรียนไว้ 3
 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 บทเพลงที่เป็นเนื้อหาในบทเรียนโดยตรง หมายถึง เนื้อหาบางตอน
 สามารถจะขับร้องเป็นทำนองเพลงได้ เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงลำตัด เพลงพวงมาลัย ฯลฯ

ประเภทที่ 2 บทเพลงที่แต่งประกอบบทเรียนโดยตรง เช่น เพลงสระต่างๆ เพลง
 คุณธรรมเด็กไทย เพลงแปรงฟัน ฯลฯ

ประเภทที่ 3 บทเพลงที่ใช้ขับร้องกันอยู่ทั่วไป อาจจะเป็น เพลงไทยเดิม เพลงไทย
 ลมัยนิยม เพลงสากล เนื้อหาเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องในบทเรียน

ซึ่งเพลงทั้งหมดที่นำมาประกอบบทเรียนนั้น เนื้อเพลงที่ห่มโน้ตค้นหรือรายละเอียด
 ของเรื่องที่จะสอน หรือเป็นเพลงที่ให้คติสอนใจปลุกใจ ทั้งนี้เนื้อเพลงอาจจะให้อย่างใด
 อย่างหนึ่ง หรือเนื้อเพลงอาจจะให้พร้อมกันทั้งมโน้ตค้น รายละเอียด หรือคติสอนใจได้

บทบาทของเพลงประกอบการสอน

เพลงคือสำเนียงการขับร้อง ซึ่งมีจังหวะและทำนอง หรือเสียงทำนองดนตรี เพลง
 เป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์มีความสุข ความรื่นเริงสนุกสนาน ช่วยผ่อนคลายความทุกข์ได้
 ในบางขณะ เพลงมีบทบาทต่ออารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ ทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะในวัยเด็ก
 นักเรียน สำหรับเด็กแล้ว การร้องเพลงเป็นการแสดงออกอย่างหนึ่ง เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็ก
 เกิดความเบิกบานและพอใจ หากครูพยายามหาโอกาสส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกทางการ

ขับร้องอยู่เสมอๆ เด็กจะเกิดความสดชื่น กระตือรือร้นที่จะเรียน เพลงนอกจากจะมีบทบาทดังกล่าวแล้ว เพลงยังเป็นสื่อสำคัญที่จะช่วยพัฒนาสติปัญญาอีกด้วย ถ้าครูผู้สอนมีความสามารถ จัดได้เหมาะสมก็จะเป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอนและตัวนักเรียนเอง

สิทธิศักดิ์ ดำรงสกุล (2529) พบว่าในปัจจุบันถ้าหากจะพิจารณาถึงวิธีสอนที่จะทำให้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหวังแล้วต้องยึดหลักการสอนหลายวิธี โดยเน้นการทำให้บทเรียนน่าสนใจ และสนุกสนาน เราจึงผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ดังนั้น จึงควรให้นักเรียนได้มีโอกาสสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน เพราะเด็กวัยนี้ยังต้องการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ อยู่เฉยๆ ไม่ได้การจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังมีปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ เช่น ครูไม่มีเวลาเตรียมการสอน ขาดความพร้อมในการใช้สื่อ และขาดแคลนสื่อ ส่วนนักเรียนนั้นมีจำนวนมากเรียนหนังสือไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร สภาพปัญหาเหล่านี้จะหมดไปได้ โดยการนำเพลงมาใช้ประกอบการสอน ซึ่ง ศิริพนรัตน์ พิธานสมบัติ (2521) ได้วิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการใช้เพลงประกอบการสอนพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าเพลงประกอบการสอนนั้นมีคุณค่า เพราะเพลงช่วยให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายบทเรียน นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ ทำให้นักเรียนจำบทเรียนได้ดี เข้าใจบทเรียนรวดเร็วขึ้น ขณะเรียนนักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน และเด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และประหยัดเวลาในการสอน ดังที่ ทวีป อภิสถิติ (2521) ได้กล่าวถึงประโยชน์หรือบทบาทของการใช้เพลงประกอบการสอนไว้ว่า

1. เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ช่วยให้เด็กมีอารมณ์สดชื่น แจ่มใส จิตใจเบิกบาน
2. เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ ศิลปะ และวัฒนธรรม
3. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เด็กที่กล้าร้องเพลงและร้องเพลงได้ดี ย่อมจะเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนและผู้พบเห็น
4. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา เพราะว่าเด็กที่มีร่างกายแจ่มใสจะเรียนหนังสือได้ดี

5. บทเรียนจากเสียงเพลงจะทำให้เป็นที่น่าสนใจ น่าเรียน สนุกสนาน เพลิดเพลิน
6. บทเรียนจากเสียงเพลงจะช่วยให้นักเรียนจดจำบทเรียนได้ดี จำได้นาน ไม่ลืม
7. บทเรียนจากเพลงที่แต่งขึ้นให้เหมาะสมกับบทเรียน จะให้สาระและความรู้ได้ดี
8. บทเรียนจากเพลงที่เหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น
9. บทเรียนจากเพลงที่เหมาะสม จะช่วยให้นักเรียนรักเคารพนับถือ ครีตกาศครู ยิ่งขึ้น เพราะครูเป็นเสมือนคุณพ่อคุณแม่ของเขา เป็นกันเองกับเขา
10. บทเรียนจากเพลงที่เหมาะสม จะช่วยให้เด็กเป็นเด็กดี มีความกตัญญูกตเวที รู้คุณของบิดา-มารดา ครู-อาจารย์ ตลอดจนจนถึง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
11. บทเรียนประกอบเพลงที่เหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีระเบียบวินัย ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน และมีคุณลักษณะที่ดีเด่นอื่นๆ อีกมากมาย

จงดี ทองไย (2526) ดวงเดือน แสงชัย (2530) ศิริพนรัตน์ นิธานสมบัติ (2521) และอรวรรณ บรรจงศิลป์ (2526) ได้เสนอแนะไว้ว่าเพลงประกอบบทเรียนนั้นเป็นสื่อการสอนที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด เพียงแต่เขียนบทเพลงบนกระดาษคำ และหัดให้นักเรียนร้อง จะช่วยให้บรรยากาศในห้องเรียนมีชีวิตชีวา น่าเรียน สดชื่นแจ่มใสขึ้นในทันที ดังนั้นเพลงประกอบบทเรียนจึงเป็นสิ่งที่ครูประถมศึกษาทุกระดับ ทุกโรงเรียน ทุกท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่การเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาในปัจจุบันมุ่งให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข ร่าเริง แจ่มใส มีชีวิตชีวา ให้โอกาสนักเรียนได้มีส่วนร่วมและแสดงออกมากที่สุด เพลงจัดเป็นสื่อที่เหมาะสมกับนักเรียนมาก จะเห็นจากมีผู้ทำการศึกษาวิจัยสำรวจถึงการนำเพลงประกอบการสอน พบว่าครูส่วนใหญ่เห็นว่าเพลงมีคุณค่าควรแก่การนำมาใช้ประกอบการสอนได้ดี เพลงเป็นสื่อที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย ใช้ได้ทุกโรงเรียน ทุกท้องถิ่น เพลงจึงเป็นสื่อในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็กได้ด้วย สรุปได้ว่า เพลงเป็นสื่ออันวิเศษที่ครูจะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการนำเพลงไปใช้ประกอบการสอน

การนำเพลงมาใช้ประกอบการสอนนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการของครูว่าจะมีหลักเกณฑ์อย่างไรที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์ตามความมุ่งหมายของการสอนมากที่สุด ผู้สอนจะต้องรู้จักเลือกเพลงให้เหมาะกับขั้นตอนในการสอน ตรงตามลักษณะของเนื้อหาวิชา และกิจกรรมที่สอนอยู่ นอกจากนี้จะต้องเลือกว่าเนื้อเพลงมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือได้เพียงใด บทเพลงนั้นเหมาะสมกับวัย และระดับชั้นของเด็กหรือไม่

วิธีการนำเพลงมาประกอบการสอน ประคอง สุทศสาร (2531) เสนอแนะว่า ครูสามารถกระทำไดดังนี้

1. แต่งเนื้อร้องและทำนองเพลงขึ้นเอง เพื่อให้ตรงกับเนื้อหาและจุดประสงค์
2. นำเพลงที่มีผู้แต่งและร้องแพร่หลายมาใช้ประกอบการสอน
3. นำทำนองเพลงที่ง่ายๆ ได้รับความนิยมแพร่หลายจนคุ้นหู มาใช้แต่งเพลง โดยครูสอดแทรกเนื้อหาที่ต้องการสอนเข้าไปในทำนองเพลงนั้น

เมื่อได้เพลงมาประกอบการสอนแล้วครูควรคำนึงถึงในการสอนให้นักเรียนร้องเพลงแต่ละครั้งตามที่ จงดี ทองใย (2526) พิงจิตต์ สวามิภักดิ์ (ม.ป.ป.) และสมศักดิ์ ชำนาญกิจ (2523) ได้เสนอความคิดเห็นสรุปได้ว่า ในการสอนให้เด็กร้องเพลง ครูต้องคำนึงถึงเรื่องเหล่านี้

1. เสียงของเด็ก เด็กมักเลียนเสียงของครูผู้สอน ครูจึงต้องพยายามร้องให้ชัดเจน ทำเสียงสูงต่ำให้พอๆ กับเสียงของเด็ก และทำเสียงให้นุ่มนวล หรือให้เสียงตรงกับอารมณ์ของเพลงที่ร้องด้วย
2. การหายใจที่ถูกต้องในการร้องเพลง ผู้ร้องจะต้องรู้ว่าควรจะมีการหยุด เพื่อหายใจในตอนใด จึงจะทำให้เสียงเพลงไม่ขาดหายไป และทำให้เกิดความไพเราะ

3. อธิษฐานที่เป็นธรรมชาติคือทำนองหรือยี่นที่สบาย ไม่เกร็งการร้องเพลง เป็นการทำให้สนุกสนาน ถ้าหากผู้ร้องตั้งใจจนเกินไป ต้องร้องอย่างระมัดระวังอยู่เสมอ เพราะกลัวจะร้องผิด รู้สึกเหมือนว่าบรรยากาศไม่เป็นกันเอง ก็จะทำให้การขับร้องนั้นไม่เกิดอารมณ์ที่ต้องการ

4. การร้องให้ถูกวรรคตอน ถูกอักขระวิธี

5. การร้องให้ถูกจังหวะและทำนองของเพลง ทำให้เด็กเกิดความรู้สึก เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเสียงเพื่อนในกลุ่ม หรือเสียงร้องเพลงของตน มีความสัมพันธ์กลมกลืนกับระดับเสียงของเพื่อนและดนตรี

เพลงที่ได้ร้องจะเกิดความสนุกสนาน ควรเป็นเพลงที่เกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

1. บทเพลงที่เกี่ยวกับบ้านและโรงเรียน
2. บทเพลงที่เกี่ยวกับคนโดยเฉพาะที่เด็กๆ สามารถเติมชื่อของตนเอง หรือชื่อของเพื่อนๆ ลงไปได้
3. บทเพลงที่เด็กได้มีโอกาสปรบมือ เข้าจังหวะ ทำจังหวะ หรือได้แสดงท่าทางต่างๆ ประกอบ
4. บทเพลงที่กำลังนิยมกัน ซึ่งได้ยินได้ฟังมาจากวิทยุ โทรทัศน์ หรือจากภาพยนตร์
5. บทเพลงที่เกี่ยวกับเทศกาล ฤดูกาล และวันหยุดพักผ่อนต่างๆ
6. บทเพลงที่เด็กๆ สามารถแสดงเป็นเรื่องราว หรือแสดงเป็นละครได้ (สมศักดิ์ ชำนาญกิจ, 2523)

ลัทธิศักดิ์ คำรงสกุล (2529) ได้เสนอแนะว่าลักษณะของเพลงที่นำมาให้เด็กร้องนั้น ควรเป็นเพลงที่มีลักษณะ

1. เพลงที่ร้องกันเป็นทีม
2. เพลงที่มีลูกคู่รับ
3. เพลงที่ร้องไล่ไปรอบวง (Round Song)

การนำเพลงไปใช้ในห้องเรียน ครูควรใช้ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมกับโอกาสและกิจกรรมของบทเรียน เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ปารีชาติ วชิรรัตนพาน (2519) ได้กล่าวถึง เพลงประกอบการสอนครูสามารถนำไปใช้ได้หลายโอกาส ดังนี้

1. ใช้ในการสอนเด็กเริ่มเรียน เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคย สนุกสนานและให้ความรู้
2. ใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างความสนใจให้อยากเรียน
3. ใช้ในการดำเนินการสอน โดยให้ร้องเพลงประกอบท่าทาง หรือร้องเพื่อจดจำรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับเนื้อหา
4. ใช้ในการสรุปบทเรียน เพื่อให้คิดตรมสอนใจ ได้แนวคิด และจดจำได้อย่างรวดเร็ว หรือสรุปเนื้อหาที่เรียนมาทั้งหมด

นอกจากนี้ครูจะเลือกโอกาสในการใช้เพลงประกอบการสอนให้เหมาะสมแล้ว ครูยังจะต้องมีกลวิธีการสอนเพลงที่ดีอีกด้วย จึงจะทำให้การใช้เพลงประกอบการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ ยูพิน นิพิธิกุล (2530) ได้กล่าวถึงการนำเพลงประกอบการสอน ครูต้องคำนึงถึง

1. ก่อนที่จะให้นักเรียนร้องเพลง ครูจะต้องให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเพลงนั้นอย่างถ่องแท้
2. อย่าร้องเพลงพร่ำเพรื่อ ต้องเปลี่ยนให้นักเรียนทำกิจกรรมอื่นบ้าง
3. เพลงใดที่ทำท่าประกอบได้ ครูก็ควรแสดงให้นักเรียนดู หรือให้นักเรียนร่วมกิจกรรม แต่ต้องดูให้เหมาะสมกับวัย หรือให้เด็กมีส่วนได้คิดท่าทางประกอบเอง
4. ถ้าครูสามารถร้องเพลงให้นักเรียนฟังด้วยตนเองควรกระทำ นักเรียนจะเพิ่มความศรัทธาตัวครูมากขึ้น
5. ครูควรร้องเพลงอย่างสนุกสนานมีชีวิตชีวา จึงจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนอยากร้องเพลงบ้าง
6. ขณะที่ครูร้องเพลงจะต้องรู้จักควบคุมคำหลบเสียง เสียงสูง เสียงต่ำ เพื่อให้เข้าจังหวะในการร้องเพลงนั้น

สำหรับการสอนจริยศึกษาโดยใช้เพลงประกอบการสอนเพลงที่นำมาใช้ควรเป็นเพลงที่มีเนื้อความสั้นๆ ง่าย และมีความหมายตรงกับบทเรียน หรือคุณธรรมที่ต้องการสอน ลักษณะของทำนองเพลงนั้นใช้ได้หลายแบบ เช่น อาจเป็นเพลงกล่อมเด็ก เพลงไทยเดิม เพลงสากล เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงปลุกใจ เพลงสำหรับเด็กหรือเพลงยอดนิยมตามยุคสมัย การร้องเพลงประกอบบทเรียนจริยศึกษา ควรให้เด็กได้ร้องสลับกับการฟังครูอธิบาย หรือการปรบมือเป็นจังหวะ การเคาะ ตี ตี เป่า เครื่องดนตรีอย่างง่ายๆ จะทำให้บรรยากาศของการเรียนมีความรื่นรมย์

จุดประสงค์ในการใช้เพลงประกอบการสอน

สำหรับเด็กแล้ว เพลงนับว่ามีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก การที่ครูนำเพลงมาประกอบบทเรียนนั้น ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาของเพลงแต่ละเพลงเสียก่อน และจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องรู้ถึงจุดประสงค์ของการใช้เพลงประกอบการสอน

ประทีน พวงลำลือ (2516) วิรัช ชูสูงเนิน (2529) และวิวัฒน์ ไรยสกุล (2526) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์การใช้เพลงประกอบการสอนสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความสนุกสนานในการเรียนการสอน ซึ่งสามารถประยุกต์บทเพลงเข้าได้กับทุกกิจกรรม
2. เพื่อให้เกิดความรักใคร่ สามัคคีกันในกลุ่มคณะ
3. เพื่อฝึกให้กล้าแสดงออก ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
4. เพื่อให้เป็นผู้อารมณ์แจ่มใสอยู่เสมอ
5. ช่วยไม่ให้เบื่อหน่ายในกิจกรรม และทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป
6. ช่วยความจำในบทเรียนได้แม่นยำยิ่งขึ้น
7. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี
8. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาเรียน
9. เพื่อเน้นเนื้อหาสาระสำคัญของบทเรียน

วิธีการใช้เพลงประกอบการสอน

นักการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะถึงวิธีการใช้เพลงประกอบการสอน ดัง เช่น

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525) ได้กล่าวไว้ว่า "ในการสอนให้นักเรียนร้องเพลง ครูควรให้นักเรียนเข้าใจความหมายและสนใจเนื้อหาเพลงที่จะร้องเสียก่อน เช่น อภิปรายรูปภาพ หรือแสดงให้เห็นว่าเพลงนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่นๆ อย่างไร

วิธีการสอนให้นักเรียนร้องเพลง ประคอง สุทศสาร (2530) ศิรินพรัตน์ พิธานสมบัติ (2521) และ อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2526) ให้ข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า

ประการแรก ควรพิมพ์เนื้อเพลงให้นักเรียน หรือเขียนแผนภูมิติดบนกระดาน หรือเขียนบนกระดานถ้าเนื้อเพลงไม่ยาวนัก อาจใช้สีสลับกันบ้าง ให้ดึงดูดตา หรือขีดเส้นเน้นคำประโยคที่ควรสนใจเป็นพิเศษในชั้นเล็กๆ เช่น ป.1 - ป.2 อาจตีคําภาพหรือวาดภาพประกอบไว้เบื้องหลังเพลงบ้าง เพื่อให้ดูสวยงามและน่าสนใจยิ่งขึ้น

ประการที่สอง ให้นักเรียนอ่านชื่อเพลงและเนื้อเพลงเสียก่อน โดยเน้นทักษะต่างๆ เช่นเดียวกับ การอ่านออกเสียง ครูอธิบายหรือช่วยกันอภิปรายเนื้อหาเพลงให้เข้าใจ อาจสะกดคำยากบางคำให้นักเรียน

ประการที่สาม ครูร้องเพลงให้ฟังหรือเปิดเทปเพลงให้ฟัง 1-2 ครั้ง แล้วร้องตามครูพร้อมกันทีละวรรค ทีละท่อน และทั้งหมด 1-2 ครั้ง

ประการที่สี่ ให้นักเรียนปรบมือตามจังหวะเพลง หรือทำท่าประกอบเพลง

ประการที่ห้า ให้นักเรียนคัดเนื้อเพลงลงสมุด ถ้ามีเวลาจะวาดภาพประกอบเนื้อเพลงก็ได้ตามความสนใจและความถนัด หรือตามความสามารถของนักเรียน ครูอาจทบทวนเพลงนั้นอีกในยามว่าง หรือใช้แผนภูมิเพลงในการทบทวนเนื้อหาวิชานั้นได้

อำเภอ สุจริตกุล (2530) ได้ให้แนวในการสอนเพลงแก่เด็ก มีขั้นตอน 5 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 ครูอ่านเนื้อร้องตามจังหวะเพลง แล้วให้นักเรียนอ่านตาม
- ขั้นที่ 2 ครูร้องให้ฟังหนึ่งเที่ยว เพื่อให้นักเรียนจับทำนองและลีลา โดยที่นักเรียนยังไม่ร้องตาม
- ขั้นที่ 3 ให้นักเรียนร้องตามครูทีละวรรค เพื่อป้องกันการร้องผิดเพี้ยน
- ขั้นที่ 4 ครูนำให้นักเรียนร้องตามทีละท่อน เพื่อการเชื่อมทำนองแต่ละวรรค
- ขั้นที่ 5 ร้องพร้อมกันทั้งเพลง แล้วฝึกซ้อมจนคล่อง

วิธีสร้างเพลงประกอบการสอน

การแต่งเพลงโดยทั่วไปมิใช่ของง่าย แต่การแต่งเพลงสำหรับเด็ก หรือแต่งเพลงประกอบการกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเป็นเพลงสั้นๆ ซึ่งมีลีลาและท่วงทำนองง่ายๆ ยุพิน พิพิธกุล (2530) ให้ความเห็นว่าการสร้างเพลงประกอบการสอนไม่จำเป็นต้องแต่งทำนองเอง อาจเลือกทำนองที่ผู้อื่นแต่งไว้ และเป็นที่นิยมในยุคนั้นมาแต่งเพลง โดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

1. เทียบเนื้อร้องและทำนองเพลงเดิม
2. การเลือกทำนองเพลง เลือกตามความเหมาะสมของเนื้อหา ควรจะใช้ทำนองเพลงที่ฟังแล้วคึกคัก น่าสนุก ชวนฟัง ทำนองที่เลือกมาควรจะเหมาะสมในแต่ละสมัย จะทำให้ผู้เรียนร้องเพลงได้เร็วขึ้น
3. การพิจารณาถ้อยคำที่ใช้ ผู้แต่งควรจะพิจารณาด้วยว่าจะใช้เสียงสั้น เสียงยาว ตอนใด ถ้าลงท้ายด้วยเสียงสั้นก็จะทำให้เพลงนั้นหวานไป
4. ก่อนที่จะลงมือแต่งเพลง ควรฝึกร้องเพลงเดิมให้คล่องเสียก่อนและศึกษาเนื้อหาที่จะแต่งเพลงให้เข้าใจลึกซึ้ง การตัดเนื้อหาออกบางคำอาจจะทำให้ความหมายผิดไปได้
5. เขียนเนื้อเพลงเดิมลงแล้วแต่งเพลงใหม่เทียบเคียง
6. เพลงที่แต่งขึ้นควรเป็นเพลงสั้นๆ

วิวัฒน์ ไรยสกุล (2526) ได้เสนอเพิ่มเติมว่าในการแต่งเพลงโดยดัดแปลงมาจากเพลงอื่น ผู้แต่งควรสังเกตทำนองเพลงที่จะนำมาดัดแปลงคือ โครงสร้างของเนื้อหาเพลง เป็นอย่างไร แต่ละวรรคมีกี่คำ มีคำสัมผัสกันตรงไหนบ้าง เสียงสูงต่ำในเนื้อเพลง เสียงสั้น เสียงยาวในเนื้อเพลง เมื่อสังเกตส่วนต่างๆ ของเพลงแล้ว ลงมือเขียนเพลงใหม่ ระหว่างเขียนจบแต่ละวรรค ใส่ทำนองลงในเนื้อเพลงใหม่ด้วย ร้องดูเพื่อเป็นการทดสอบว่า เสียงสูง-ต่ำ สั้น-ยาว ที่เลือกมาใช้นั้นเข้ากับทำนองเพลงนั้นๆ ได้หรือไม่

การทดสอบ

ได้มีผู้กล่าวถึงการทดสอบในด้านที่ว่า การทดสอบเป็นการสอนอย่างหนึ่ง เช่น เพียเจ (Piaget., 1960) กล่าวว่า การทดสอบเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทันที กับเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินผล ลินควิสต์ (Lindquist., 1951) กล่าวว่า ส่วนมากการเรียนรู้เกิดขึ้นขณะทำการทดสอบมากกว่าขณะกำลังเรียน เนื่องจากขณะกำลังทดสอบอยู่นั้นผู้ถูกทดสอบได้รับการเฝ้าจากแบบทดสอบ และต้องตอบสนองอยู่ตลอดเวลา และ ธอร์น ไคค์ (Thorndike., 1955) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบที่สร้างขึ้นอย่างดี และใช้อย่างได้ผลสามารถใช้เป็นแรงจูงใจนำไปสู่ผลสำเร็จในการเรียนรู้ได้ แต่ถ้าแบบทดสอบนั้นสร้างขึ้นอย่างไม่ดีไม่มีหลักเกณฑ์ก็ย่อมไม่สัมฤทธิ์ผลตามปรารถนาได้เช่นกัน กระบวนการทางการทดสอบจึงสามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพได้ บางทีอาจกล่าวได้ว่า ดีกว่าเครื่องมือการสอนใดๆ เสียอีก

บุญชม ศรีสะอาด (2520) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ในการทดสอบไว้ดังนี้

1. สอบเพื่อวินิจฉัย (Diagnosis) เป็นการสอบเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือสอบเพื่อค้นคว้าในเรื่องนั้นๆ นักเรียนยังมีความบกพร่องในด้านใด จะได้หาทางแก้ไข เช่น จัดสอนซ่อมเสริมได้ตรงจุด โดยทั่วไปมักจะออกคำถามในแต่ละเรื่องหลายๆ ข้อ โดยคำถามหลายแง่หลายมุม หลังจากที่ตรวจคำตอบนักเรียนแล้วก็นำมาวินิจฉัยดูว่ายังทำตอบใดผิดบ้าง ครูจะได้สอนตรงนั้นกับเด็กคนนั้น หรือกลุ่มนั้นซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น

พอสอนไป 2-3 เรื่อง ครูก็อาจทำการสอบเพื่อวินิจฉัยครั้งหนึ่ง การสอบเพื่อนำผลมาวินิจฉัย จึงมีประโยชน์ต่อนักเรียนมาก ควรที่จะใช้ผลการสอบเพื่อการนี้ให้มากๆ

2. สอบเพื่อสอน (Teaching) ในบางครั้งครูอาจใช้วิธีสอน โดยนำแบบทดสอบที่เป็นคำถามต่างๆ มาให้นักเรียนตอบ จากนั้นครูก็ทำการเฉลยโดยให้นักเรียนช่วยกันคิดพร้อมทั้งอธิบายให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น เป็นการสอนที่อาจให้สลับกับวิธีสอนอื่นๆ อีกหลายๆ วิธี เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนสนใจ และตั้งใจเรียนยิ่งขึ้น

3. เพื่อทราบความก้าวหน้า (Assessment) เป็นการสอบเพื่อวัดดูว่านักเรียนแต่ละคนหรือนักเรียนแต่ละห้องงอกงาม หรือพัฒนาขึ้นจากเดิมเท่าใด ซึ่งควรจะนำเอาความงอกงามนี้มาพิจารณาประกอบในการประเมินผลการเรียนด้วย เพราะเด็กบางคนจุดเริ่มต้นตอนเข้าเรียนของแก่อ่อนมากเรียกได้ว่าไม่มีความรู้อะไรในเรื่องนี้เลย เช่น ก. สอบก่อนเรียนได้ 5 คะแนน เทียบกับอีกคนหนึ่งซึ่งก่อนเรียนแกรู้มาแล้วพอสมควร เช่น ค. สอบก่อนเรียนได้ 30 คะแนน แต่หลังจากที่เราทำการสอนวิชานั้นจบแล้ว และทำการวัดผลครั้งสุดท้าย ซึ่งวัดผลการเรียนทั้งหมด พบว่า ก. พัฒนาคืบหน้ามาก ถ้าเทียบกับจุดเริ่มต้น หรือเรียกว่าแข่งกับตนเองแล้ว ก. พัฒนาคืบหน้า 55 คะแนน งอกงามมากกว่า ค. ซึ่งพัฒนาคืบหน้าเพียง 40 คะแนน แต่ในปัจจุบันมักจะยึดเอาผลการสอบครั้งสุดท้ายแล้วตัดสินเปรียบเทียบกัน นั่นเอง ค. มีคะแนนสูงกว่า จะได้รับการมองว่าเป็นผู้ที่เรียนดีกว่า นับว่าเป็นเรื่องที่น่าคิดมาก

นักเรียน	สอบก่อนเรียน	สอบหลังเรียน	ความงอกงาม
ก.	5	60	55
ข.	20	65	45
ค.	30	70	40

การทดสอบย่อย

โกลัน (Gronlund, 1976) กล่าวว่า การทดสอบย่อย (Formative Testing) เป็นการทดสอบเป็นระยะๆ ในระหว่างการจัดการกระบวนการเรียนการสอน ใช้ผลข้อมูลย้อนกลับไปยังนักเรียนและครู การทดสอบย่อยเป็นการให้สิ่งเสริมแรง และตรวจสอบค้นหาสิ่งบกพร่อง การทดสอบย่อยอาจทดสอบทีละตอนที่ละบท ข้อสอบจะยากหรือง่ายขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่จะนำมาทดสอบจุดประสงค์ของการทดสอบเพื่อนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน

เกษม สหายทิพย์ (2531) ได้กล่าวถึงการทดสอบย่อยดังนี้

การทดสอบย่อย หรือการทดสอบ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Testing) เป็นการทดสอบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ผู้สอนได้กำหนดขึ้น โดยทำการทดสอบระหว่างดำเนินการสอน หรือเมื่อการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ใด หรือบทเรียนใดเสร็จสิ้นลง เพื่อสำรวจความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพอเพียงที่จะเรียนในหน่วยการเรียนรู้ต่อไปได้หรือไม่ ซึ่งเป็นหลักการของการเรียนเพื่อความรอบรู้ (Mastery Learning) ซึ่งเป็นการวัดผล และประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ในจุดประสงค์ใด ก็แสดงว่าเป็นผู้มีความรอบรู้ตามพฤติกรรมที่กำหนด ในจุดประสงค์การเรียนรู้นั้นแล้ว และถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ในจุดประสงค์ใด ผู้สอนต้องทำการสอนซ่อมเสริมในจุดประสงค์นั้นด้วยวิธีต่างๆ ที่เหมาะสม

การสร้างแบบทดสอบย่อย

เชิดศักดิ์ ไชวาลินธุ์ (2525) มีหลักเกณฑ์ในการดำเนินการดังนี้

1. ในแต่ละเนื้อหาควรสร้างข้อสอบอย่างน้อย 10 ข้อ ออกข้อสอบโดยยึดแนวคำถามว่า ต้องเน้นหนักที่พฤติกรรมมากกว่าเนื้อหาเสมอ ในกรณีที่ยึดตารางวิเคราะห์หลักสูตรเป็นหลัก และถ้าหากมีจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) เป็นแนวทาง

ในการเรียนการสอนแล้ว ข้อสอบที่ใช้ก็ต้องออกโดยยึดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมเป็นหลักเสมอ โดยแต่ละจุดมุ่งหมายจะต้องออกข้อสอบได้ครอบคลุม และอาจออกได้หลายๆ ข้อ

2. พิจารณาผลการสอบของแต่ละคนว่า ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำของแต่ละจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมหรือไม่ ถ้ายังไม่ผ่านให้พิจารณาข้อที่ผิดของนักเรียนในแต่ละเนื้อหา และพฤติกรรมใดบ้าง แล้วใช้วิธีการตามพิจารณาว่า สิ่งนี้นักเรียนบกพร่องในแต่ละเนื้อหานั้น เนื่องมาจากสาเหตุใด ทั้งนี้เพราะการที่ผู้เรียนไม่บรรลุเป้าหมายของการศึกษานั้น เนื่องมาจากหลายสาเหตุ อาจเนื่องมาจากตัวผู้เรียนผู้สอน สถานการณ์การเรียนการสอนอย่างไรอย่างหนึ่ง หรืออาจจะหลายๆ สาเหตุรวมกันก็ได้ ส่วนใหญ่แล้วมักจะพิจารณาจากสองสาเหตุ คือผู้เรียนหนึ่ง กับผู้สอน และสภาพการสอนอีกหนึ่ง ซึ่งการแบ่งออกเป็นสองสาเหตุนี้ ทำให้การพิจารณาทำได้ง่ายขึ้น กล่าวคือ ถ้าเนื้อหานั้นมีผู้เรียนผ่านเป็นจำนวนมากเป็นที่น่าพอใจก็แสดงว่า ข้อบกพร่องมาจากตัวผู้เรียน ซึ่งการซ่อมเสริมจะต้องทำเป็นรายบุคคล แต่ถ้าเนื้อหานั้นมีผู้เรียนผ่านเป็นจำนวนน้อยไม่น่าพอใจ ก็แสดงว่าข้อบกพร่องนั้นเนื่องมาจากตัวผู้สอน หรือสภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงวิธีการ และซ่อมเสริมเป็นกลุ่ม

3. ผลการสอบย่อยทุกครั้งจะต้องใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนเสมอ เพื่อที่จะได้เป็นเครื่องกระตุ้นแรงจูงใจของผู้เรียน ตลอดจนเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขตนเองได้ตรงจุด ทั้งเป็นข้อมูลที่บอกสภาพของผู้เรียนว่า ขณะนี้เขาอยู่ ณ ตำแหน่งใด เป้าหมายของการเรียนของเขาควรเป็นเช่นไร

การเฉลยคำตอบหลังการสอบ

การเฉลยคำตอบหลังการสอบโดยการอธิบายถึงวิธีการที่จะได้มาของคำตอบถูกพร้อม กับได้ชี้แจงคำตอบของนักเรียนนั้น ทำให้นักเรียนได้รู้ผลของตัวเอง และสามารถประเมินผล การเรียนในวิชานั้นด้วย อีกทั้งยังสามารถใช้ผลการสอบของนักเรียนมาช่วยในการปรับปรุงการ เรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สกินเนอร์ (Skinner., 1954) กล่าวว่า การรู้ผลเป็น ตัวแปรสำคัญในการเรียนรู้ โดยเป็นตัวแปรเสริมแรงขณะการเรียนการสอน เพราะผู้เรียนส่วน ใหญ่ปรารถนาที่จะทราบความสำคัญของตนเอง อันเป็นไปตามทฤษฎีของสกินเนอร์ โดยมีแบบ

ทดสอบเป็นสิ่งที่เรา การทำแบบทดสอบเป็นการตอบสนองผลของการสอบที่แจ้งให้ทราบ เปรียบเสมือนรางวัลของความสำเร็จในการเรียนการสอน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต

ความหมายและจุดมุ่งหมายของการสังเกต

การสังเกต เป็นเทคนิคในการรวบรวมข้อมูลอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

กมลรัตน์ หล้าลวงษ์ (2527) ให้ความหมายของการสังเกตว่าหมายถึงการพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายๆ สิ่ง อย่างมี "จุดมุ่งหมาย" โดยการใช้อวัยวะรับสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งห้าส่วน โดยเฉพาะตาและหูในการพิจารณาสิ่งนั้นๆ การสังเกตต้องมีจุดมุ่งหมายอย่างแน่นอนล่วงหน้าก่อนการสังเกต

ผ่องพรรณ เกิดนิทกซ์ (2527) กล่าวว่า การสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาพฤติกรรมตามหลักพฤติกรรม ลักษณะของพฤติกรรมที่จะสังเกตจะต้องเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก กระทำ หรือตอบโต้ต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง และจะต้องเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ นับได้ ได้ยินได้และวัดได้ โดยใช้เครื่องมือ หรือด้วยการใช้การสังเกตโดยอาศัยอวัยวะสัมผัสของผู้สังเกตโดยตรง

ส่วนจุดมุ่งหมายของการสังเกตนั้น ผ่องพรรณ เกิดนิทกซ์ (2527) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสังเกตว่าเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ประสงค์จะศึกษา แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นไปวิเคราะห์ต่อไปเพื่อจะได้ทราบว่า พฤติกรรมที่ประสงค์จะปรับนั้นเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด ซึ่งสอดคล้องกับ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2524) ที่กล่าวว่า การสังเกตพฤติกรรมนั้นจะทำให้เราได้ข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) ของพฤติกรรมที่ต้องการจะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นจะช่วยให้เราสามารถตัดสินใจได้

อย่างถูกต้องว่าพฤติกรรมใดควรพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง และ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527) ได้กล่าวเฉพาะจุดมุ่งหมายของการสังเกตที่ใช้ในการแนะแนวไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ข้อเท็จจริงนี้อาจได้เป็นครั้งแรกหรืออาจได้เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลรายละเอียดซึ่งเคยได้รับคำบอกเล่าจากผู้อื่น
2. เพื่อเข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ถูกสังเกตว่ามีลักษณะปกติหรือไม่ เพื่อให้ประกอบการแนะแนวบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสังคมต่อไป
3. เพื่อค้นหาสาเหตุบางประการซึ่งอาจเป็นปัญหาแต่ไม่มีผู้ใดทราบ เพื่อนำมาใช้ในการให้คำปรึกษา และแนะแนวต่อไป
4. เพื่อให้ผู้สังเกตเป็นผู้มีความรอบคอบ และไวต่อการมีปฏิกิริยาโต้ตอบจากสิ่งแวดล้อมจนเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดี และรวดเร็วในแต่ละสถานการณ์

จากความหมายและจุดมุ่งหมายของการสังเกตดังกล่าว พอสรุปได้ว่าการสังเกตเป็นการพิจารณาพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก กระทำ หรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย และจะต้องเป็นพฤติกรรมที่สามารถเห็นได้ นับได้ ได้ยินได้ และวัดได้ โดยใช้เครื่องมือหรือโดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัสของผู้สังเกตโดยตรง เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ประสงค์จะศึกษา แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นไปวิเคราะห์ เพื่อจะได้ทราบว่าพฤติกรรมใดควรจะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

หลักในการสังเกตพฤติกรรม

หลักในการสังเกตพฤติกรรมนั้น สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2524) ได้เน้นให้ผู้สังเกตพฤติกรรมยึดหลักดังต่อไปนี้

1. เลือกและกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตให้เห็นเด่นชัด

พฤติกรรมที่ครูควรเลือกเพื่อทำการสังเกตนั้นควรจะเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานของห้องเรียน และครุคิดว่าพฤติกรรมนั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนการสอนมากที่สุด นอกจากนี้พฤติกรรมที่สังเกตควรเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยๆ

เมื่อครูเลือกพฤติกรรมที่จะสังเกตได้แล้ว ครูต้องกำหนดพฤติกรรมนั้นให้เห็นเด่นชัดเพื่อที่ว่าไม่ว่าใครก็ตาม เมื่อเข้าใจถึงพฤติกรรมที่กำหนดไว้แล้ว จะสามารถบอกได้ทันทีว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมนั้นหรือไม่ เช่น พฤติกรรมการพูดคุยในห้องเรียน อาจกำหนดได้ดังนี้ พฤติกรรมการพูดคุย คือพฤติกรรมใดก็ตามที่นักเรียนส่งเสียงออกจากปาก โดยไม่ได้รับอนุญาตจากครู นอกจากนี้ในกระบวนการสังเกตพฤติกรรมนั้น ครูหรือผู้สังเกตไม่ควรที่จะสังเกตหลายๆ พฤติกรรมในเวลาเดียวกันนอกจากว่าจะมีประสบการณ์ในการสังเกตเป็นอย่างดีแล้ว เพราะว่าจะทำให้เกิดความสับสนได้

2. เลือกผู้สังเกตพฤติกรรม

ผู้สังเกตสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

2.1 นักเรียนสังเกตตนเอง คือ การให้ผู้ที่พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของตนเอง

2.2 บุคคลอื่นเป็นผู้สังเกต เป็นการที่ให้ใครก็ได้ซึ่งอาจจะเป็นครู เพื่อนครูหรือเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่จะพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีนี้ค่อนข้างที่จะให้ข้อมูลใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าวิธีแรกเพราะว่าผู้สังเกตนั้นมีแนวโน้มที่จะลำเอียงน้อยกว่าผู้ที่ต้องการพัฒนาพฤติกรรมเอง อีกทั้งวิธีนี้สามารถที่จะตรวจสอบความเที่ยงระหว่างผู้สังเกตได้ โดยการใช้ผู้สังเกตมากกว่า 1 คนขึ้นไป สังเกตพฤติกรรมเดียวกันของคนๆ เดียวกัน ซึ่งถ้าผู้สังเกตพฤติกรรมทั้ง 2 คน สังเกตได้ใกล้เคียงกันหรืออย่างน้อยที่สุดเห็นพ้องต้องกันไม่ต่ำกว่า 80% ก็นับได้ว่าข้อมูลที่ได้นั้นมีความเที่ยงสูง

ข้อที่ควรพิจารณาว่าใครจะเป็นผู้สังเกตนั้น มีอยู่ 4 ข้อด้วยกัน คือ

1. ผู้ที่จะสังเกตพฤติกรรมนั้นไม่เข้าใจ ไม่ยอมรับ หรือไม่เห็นคุณค่าของการสังเกตพฤติกรรม ก็ไม่ควรที่จะให้เป็นผู้สังเกต
2. ผู้ที่จะสังเกตพฤติกรรมนั้น สามารถจะอยู่ในเวลาและสถานการณ์ที่พฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นได้หรือไม่
3. ผู้ที่จะสังเกตพฤติกรรมจะรู้ได้หรือไม่ ว่าพฤติกรรมที่ตนกำลังสังเกตอยู่นั้นเกิดขึ้นเมื่อใด
4. ผู้ที่จะสังเกตพฤติกรรมมีความอดทน และรู้ถึงขบวนการสังเกตพฤติกรรมเพียงพอหรือไม่

3. เลือกสถานที่ทำการสังเกตพฤติกรรม

ในการเลือกสถานที่นั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของครูว่าต้องการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในสถานที่ใด อาจจะเป็นห้องเรียน ในห้องสมุด หรือบ้านของนักเรียนก็ได้

4. เลือกเวลาที่จะทำการสังเกตพฤติกรรม

การเลือกเวลานี้ ควรจะเลือกช่วงเวลาที่มีพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตเกิดขึ้นบ่อยที่สุด และการเลือกเวลานั้นควรจะใช้วิธีการสุ่มเวลา ซึ่งหมายความว่าผู้สังเกตจะไม่สังเกตพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งในเวลาเดียวของวันเดียว แต่จะสุ่มสังเกตหลายๆ เวลาของวันเดียวกันได้ เช่น ตอนเช้า ตอนบ่าย และตอนก่อนเลิกเรียน เป็นต้น ช่วงการสังเกตโดยการสุ่มเวลานั้นจะทำให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากไม่มีพฤติกรรมใดที่จะเกิดบ่อยครั้งในช่วงเวลาเดียวกันตลอดมา

5. เลือกแบบบันทึกพฤติกรรมให้เหมาะสม

แบบบันทึกพฤติกรรมนั้น ผู้ทำการสังเกตควรจะเป็นผู้สร้างขึ้นเอง และจะต้องไม่ลืบน สามารถบันทึกได้ง่าย ไม่สะกดตา นำไปไหนมาไหนได้อย่างสะดวก

การเลือกแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

ในการเลือกแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรม ควรใช้หลักการเลือกแบบสังเกต และบันทึกพฤติกรรม โดยมุ่งให้สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา ซึ่ง ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2527) ได้กล่าวถึงการเลือกการสังเกตพฤติกรรมดังนี้คือ

1. การสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) เป็นการเลือกสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาในช่วงเวลาหนึ่งๆ เช่น การทำเสียงเรอ ในช่วงเวลา 1 ชั่วโมง จะทำการสังเกตและบันทึกความถี่ หรือจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่จะสังเกตเท่านั้น ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวก็ไม่นำมาบันทึก

2. การสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเวลา (Time Sampling) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตแบ่งเวลาออกเป็นช่วงๆ แล้วนับเฉพาะจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะศึกษา ส่วนเกณฑ์การนับช่วงเวลานั้นจะต้องกำหนดให้แน่นอน เช่น สังเกตพฤติกรรมช่วง 5 นาที ทุกๆ 6 นาที เป็นเวลา 1 ชั่วโมง เพราะฉะนั้นในเวลา 1 ชั่วโมง จะสังเกตพฤติกรรมได้ 10 ครั้ง ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตนี้จะเป็นพฤติกรรมของนักเรียนคนนั้นในช่วงเวลานั้นๆ นอกจากนี้การสังเกตแบบสุ่มเวลาสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตได้ครั้งละหลายๆ คน โดยการสลับสังเกตช่วงเวลาละ 1 คน เช่น สังเกตพฤติกรรมการตั้งใจทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน และใช้เวลาในการสังเกตช่วงละ 10 นาที เพราะฉะนั้นในช่วงเวลาที่ 1 จะสังเกตนักเรียนคนที่ 1 ช่วงเวลาที่ 2 สังเกตนักเรียนคนที่ 2 จนครบทั้ง 20 คน จะใช้เวลา 200 วินาที แล้วก็กลับมาเริ่มต้นสังเกตนักเรียนคนที่ 1 อีก จนครบ 20 คน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสามารถแยกเป็นพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนหรือรวมเป็นพฤติกรรมของนักเรียนทั้งหมดได้

หลักการบันทึกพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2524) ได้กล่าวถึงวิธีการบันทึกพฤติกรรมไว้ดังนี้คือ

1. บันทึกความถี่ของพฤติกรรม หมายถึงการบันทึกจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เช่น การบันทึกจำนวนครั้งที่ ด.ช.สมชาย ยกมือขึ้นเพื่อถามคำถาม และตอบคำถามในชั่วโมงวิทยาศาสตร์ พฤติกรรมที่สามารถบันทึกด้วยความถี่ได้นั้นจะต้องเป็นพฤติกรรมที่ไม่ต่อเนื่อง เวลาของการแสดงพฤติกรรมแต่ละครั้งใกล้เคียงกันและจะต้องใช้เวลาในการบันทึกเท่ากันในแต่ละวัน การบันทึกพฤติกรรมแบบความถี่นี้เพียงแต่ทำรอยคคะแนนจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเท่านั้น

2. บันทึกช่วงเวลาของพฤติกรรม หมายถึงการบันทึกพฤติกรรมตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้นซึ่งสามารถใช้บันทึกพฤติกรรมได้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่องก็ตาม โดยผู้ทำการบันทึกจะต้องกำหนดเวลาที่จะบันทึกให้แน่นอนก่อน เช่น ต้องการจะบันทึกพฤติกรรมการคุยในระยะเวลา 30 นาที ในวิชาคณิตศาสตร์ ก็ต้องแบ่งเวลา 30 นาที นั้น ออกเป็นช่วงเวลาสั้นๆ เท่าๆ กัน อาจจะเป็นช่วงเวลาระยะ 20 วินาที 30 วินาที หรือ 1 นาที ก็ได้ตามแต่ต้องการ ส่วนการบันทึกพฤติกรรมก็จะพิจารณาว่าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกนั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นหรือไม่ ถ้าไม่เกิดขึ้นให้ใส่ 0 ลงในช่วงเวลานั้นๆ แต่ถ้าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกนั้นเกิดขึ้น แม้ว่าจะเกิดขึ้นมากกว่า 1 ครั้ง ในช่วงเวลานั้นก็ตาม ให้นับเพียง 1 ครั้งเท่านั้น โดยเขียนเลข 1 ลงในช่วงเวลาที่เกิดขึ้นนั้น

3. บันทึกระยะเวลาของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น หมายถึง การบันทึกพฤติกรรมตามระยะเวลาของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะใช้บันทึกพฤติกรรมที่มีความต่อเนื่องเป็นหลัก วิธีการบันทึกแบบนี้เพียงแต่ใช้นาฬิกาจับเวลา แล้วดูว่าพฤติกรรมนั้นใช้เวลานานเท่าใด ทำเช่นนั้นเรื่อยไปจนกระทั่งหมดเวลาที่สังเกตพฤติกรรม

การหาความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต หาได้โดยการใช้ผู้สังเกต 2 คน โดยที่ต่างคนต่างสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเดียวกันของเด็กคนเดียวกันและในเวลาเดียวกัน จากนั้นนำผลจากการบันทึกพฤติกรรมของผู้สังเกตทั้งสองมาหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต ซึ่งสามารถหาได้ 2 วิธีด้วยกัน คือ

1. ในกรณีที่บันทึกพฤติกรรมโดยการใช้ความถี่ ให้ใช้สูตร

$$\text{ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต} = \frac{\text{จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่น้อยกว่า}}{\text{จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่มากกว่า}} \times 100$$

2. ในกรณีที่บันทึกพฤติกรรมโดยใช้การบันทึกแบบช่วงเวลา ให้ใช้สูตร

$$\text{ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกต} = \frac{\text{จำนวนช่วงเวลาที่เห็นตรงกัน}}{\text{จำนวนช่วงเวลาทั้งหมด}} \times 100$$

ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกตนั้น แคสดิน (Kazdin, 1975 อ้างใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2524) ให้คำแนะนำว่าค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกตจะต้องมีค่าตั้งแต่ 80% ขึ้นไป จึงจะเชื่อถือได้

วิธีการเสนอข้อมูลที่ได้จากการบันทึกพฤติกรรม

วิธีการเสนอข้อมูลนั้น นิยมเสนอในรูปของกราฟ และนิยมเสนอในรูปของกราฟเส้น ซึ่งในกราฟรูปเดียวกันนั้น อาจจะเสนอเพียงพฤติกรรมเดียว หรือหลายๆ พฤติกรรมของบุคคลคนเดียวกัน หรือของหลายๆ บุคคลก็ได้ เพื่อที่ว่าจะได้เปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมเดียวของหลายๆ บุคคล หรือหลายๆ พฤติกรรมของบุคคลคนเดียว ในการสร้างโปรแกรม เพื่อที่จะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน เส้นกราฟนี้จะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของ

พฤติกรรมได้อย่างชัดเจนอีกด้วย การเสนอข้อมูลด้วยกราฟนั้นจะต้องบอกถึงพฤติกรรมที่สังเกต
วันเวลาที่สังเกต อีกทั้งบุคคลที่ถูกสังเกตอีกด้วย

พฤติกรรมการณ์การสนใจเรียนนี้ กมล ภูประเสริฐ (2528) ได้เสนอว่า เพื่อให้เข้าใจ
พฤติกรรมด้านนี้มากขึ้น ครูควรกำหนดเป็นพฤติกรรมย่อยๆ เช่น ตั้งใจทำงานที่กำหนดใน
ชั้นเรียนอย่างขะมักเขม้น ไม่ปล่อยเวลาให้สูญเสียไป ช่วยเหลืองานในกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย
แสดงความสนใจในการฟัง ชักถาม และตอบคำถามเสมอ อดทนทำงานต่างๆ ได้เป็นเวลานาน
ไม่ทอดทิ้ง หรือจับจด ซึ่งพฤติกรรมย่อยเหล่านี้ควรใช้วิธีการสังเกตในการรวบรวมข้อมูล และ
พฤติกรรมย่อยๆ จะเป็นเครื่องชี้ว่า นักเรียนจะมีพฤติกรรมการณ์การสนใจเรียนมากน้อยเพียงใด ซึ่ง
สอดคล้องกับที่ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2526) กล่าวว่าการศึกษาพฤติกรรมการณ์การสนใจเรียนนั้น
จำเป็นจะต้องกำหนดพฤติกรรมย่อยๆ ให้เฉพาะเจาะจงและเห็นเด่นชัด เช่น การส่งการบ้าน
ทุกครั้งที่คุณให้ทำ การไม่คุยกันในชั้นเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อจะ
ช่วยให้ครูสามารถสังเกต และวิเคราะห์พฤติกรรมเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม

แบบสังเกตพฤติกรรมของ OsCAR II เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสังเกต
พฤติกรรมทางการเรียนการสอน มุ่งวัดพฤติกรรมในชั้นเรียนหลายๆ ลักษณะ (Multiple
Dimension of Classroom Observation Behavior) คือ

1. ส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรม (Activities Section) ได้แก่

- 1.1 การทำงานกับเด็กเป็นรายบุคคล
- 1.2 การนำร้องเพลง บริหารร่างกาย เล่นเกม
- 1.3 การบรรยาย

ฯลฯ

2. ส่วนที่เกี่ยวกับวัสดุ (Material Section) ได้แก่

- 2.1 กระดานดำ ป้ายนิเทศ
- 2.2 แผนที่ แผนภูมิ รูปภาพ
- 2.3 โสตทัศนอุปกรณ์

3. ส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงออก (Sign Section) ได้แก่

- 3.1 ครูเคลื่อนไหวอย่างเป็นอิสระ
- 3.2 นักเรียนเคลื่อนไหวอย่างเป็นอิสระ
- 3.3 นักเรียนสร้างแสดงกับครู

ฯลฯ

4. ส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างมีความหมาย (Expressive Behaviors Section) ได้แก่

- 4.1 ครูมองและแสดงอาการยอมรับนักเรียน
- 4.2 ครูกล่าวดีต่อนักเรียน
- 4.3 ครูกล่าวแนะนำนักเรียน

ฯลฯ

ในการทำเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมผู้วิจัย มุ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทั้ง 4 ส่วนข้างต้น นพพช. บุญจิตราคุลย์ (2521) กล่าวว่า เครื่องมือการสังเกตพฤติกรรม OSCAR II เป็นเครื่องมือที่นำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม คือ เป็นเครื่องมือที่ใช้สังเกตคนเดียวก็ได้ ใช้สังเกตเรื่องเดียวหรือหลายเรื่องก็ได้ และใช้สังเกตในชั้นเรียนที่มีการเรียนการสอน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมคัดสรรในการสอนภาษาไทยที่มีต่อพฤติกรรมการสนใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รูปแบบการใช้กิจกรรมคัดสรรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษามาก่อน ฉะนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงยังไม่มี และจากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ได้มีผู้ศึกษาวิจัยที่มีเนื้อหาใกล้เคียง ซึ่งพอจะนำมากล่าวในที่นี้ตามหัวข้อต่อไปนี้

- ความสนใจของนักเรียนในกิจกรรมการสอนของครู
- ผลการใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับกิจกรรมคัดสรรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสนใจของนักเรียนในกิจกรรมการสอนของครู



งานวิจัยในประเทศ

ประภาวดี โลวิสัยพันธ์ (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสนใจทางด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งขณะนั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังคงใช้หลักสูตร 2503 ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 80 คน เป็นชาย 40 คน หญิง 40 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เป็นคำถามแบบปลายเปิดจำนวน 7 ข้อ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า กิจกรรมที่นักเรียนต้องการมากที่สุดคือ การทนายปัญหาและการแข่งขัน โสตทัศนูปกรณ์ที่นักเรียนต้องการให้มากที่สุด คือ ภาพยนตร์ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้บ่อยมากที่สุดคือ การอ่าน อธิบายแล้วให้แบบฝึกหัด

วิรัตน์ เลาหวัณ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมของครูที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครประทับใจในทางบวกและทางลบ โดยใช้คริติเคิล อินซิดেন্টเทคนิค ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 192 คน เป็นชาย 96 คน หญิง 16 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบรายงานเหตุการณ์สำคัญ (Critical Incident Report Form) และแบบบันทึกการสัมภาษณ์นักเรียน ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่าพฤติกรรมครูที่นักเรียนประทับใจในทางบวกด้านการสอน ได้แก่ การให้ทนายปัญหา แบ่งกลุ่มอภิปราย พาไปศึกษาสถานนอกสถานที่ สอนโดยใช้บทบาทสมมติ ฯลฯ พฤติกรรมครูที่นักเรียนประทับใจในทางลบด้านการสอน ได้แก่ การที่ไม่รู้จักใช้จิตวิทยาในการสอน และสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

จากงานวิจัยดังกล่าว ทำให้ทราบว่านักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน และได้มีการเคลื่อนไหวหรือการแสดงออก ซึ่งเป็นไปตามความสนใจตามวัยของเด็กตามหลักจิตวิทยา

สมุน อมรวิวัฒน์ (2524) กล่าวว่า ครูจะต้องเป็นทั้งผู้จัดสถานการณ์และสร้างสรรค์ประสบการณ์หลายๆ ด้านเพื่อพัฒนาการเด็ก ครูจึงจำเป็นจะต้องเข้าใจบทบาทของตน รู้เทคนิค

ในการสอนแต่ละกลุ่ม ประสบการณ์ในหลักสูตร วิธีสร้างสื่อการสอน วิธีจัดและประเมินผล การเรียนการสอน และช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาได้

ดังนั้นการใช้หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะเขียนไว้ดีแล้วก็ตาม แต่ถ้การสอนของครูต้อยคุณภาพจะทำให้เกิดปัญหาการศึกษาตามมา ดังคำกล่าวของ หนู ประธาน (2516) ที่กล่าวว่า ปัญหาการศึกษาของไทยในปัจจุบันมีหลายด้าน แต่ที่สำคัญที่สุดคือเรื่องการสอน ครูที่ทำการสอนในสถาบันการศึกษาทุกแห่งส่วนมากจะสอนนักเรียนด้วยวิธีการบรรยายให้นักเรียนฟัง ไม่สอนให้นักเรียนรู้จักคิด ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนจากผลการวิจัยของ บัวยุชา ชี้อตรง (2521) กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา (2519) กรมสามัญศึกษา กองการประถมศึกษา (2522) และผลการวิจัยของ นรา บุรณรัช (2517) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูพบว่า ครูส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีการอธิบาย หรือบรรยาย การตั้งคำถามถามนักเรียน บอกให้นักเรียนจดหรือลอกข้อความบนกระดานดำ และให้นักเรียนท่องจำมากที่สุด กิจกรรมการสอนที่ครูใช้น้อยคือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนถาม หรือแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีโอกาสพูดหรือแสดงความคิดเห็นเริ่มน้อยที่สุด ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลอ วงศ์แสวง (2522) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมของครูในระดับมัธยมศึกษา พบว่าการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่ครูแสดงออก ส่วนพฤติกรรมที่นักเรียนตอบสนองก็คือ การตอบคำถามของครูเท่านั้น เช่นเดียวกับคำกล่าวของ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2516) ที่ว่า ในปัจจุบันวิธีสอนที่ครูใช้สอนโดยทั่วไปคือครูเป็นผู้บรรยาย นักเรียนรับฟัง จดจำเนื้อหาที่บอกให้ได้เพื่อนำไปใช้ในการสอบ วิธีสอนแบบนี้นักเรียนเป็นฝ่ายรับ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เมื่อประสบปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันก็ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

จากผลการวิจัยดังกล่าวได้ข้อค้นพบที่ตรงกันว่าครูใช้วิธีการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง แสดงให้เห็นว่าการสอนของครูไม่สอดคล้องกับหลักการเรียนการสอนในปัจจุบัน ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรมและประสบการณ์ที่ครูจัดให้ ซึ่งอาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าการสอนของครูยังไม่ได้เป็นไปตามหลักการเรียนการสอนปัจจุบัน และไม่เป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด

นอกจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็ยังมีอีกหลายท่านที่ได้ศึกษาด้านพฤติกรรมกา
สอนของครู ซึ่งทำให้ทราบถึงการจัดกิจกรรมการสอนของครู รวมทั้งปัญหาในการสอน ซึ่ง
ผู้วิจัยจะขอกล่าวรายละเอียดงานวิจัยแต่ละท่าน ดังนี้

ทองสุข รวยสูงเนิน (2526) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทย
ของครู ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสอนที่ครูปฏิบัติ
มากที่สุดคือ วิธีการบอก อธิบาย หรือบรรยาย วิธีการสนทนา ชักถาม อภิปรายหรือแสดงความคิด
เห็น วิธีการให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองและวิธีการให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง ครูตีชมเสนอแนะ
และควบคุมการแสดงบทบาทสมมติ หรือละคร ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือตอบคำถามใน
บทเรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุด คือ ครูใช้บัตรคำ แถบประโยค หรือ
แผนภูมิประกอบการสอน ครูใช้กระดานดำเสนอเนื้อหาสาระของบทเรียน

สันต์ อินทริกานนท์ (2526) ได้ทำการสำรวจปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตในระดับประถมศึกษา : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่
ใช้ในการวิจัย คือ ครูระดับประถมศึกษาที่สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 ถึงปีที่ 5 โรงเรียนละ 5 คน จำนวน 157 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอน ปัญหาด้านแบบเรียนและสื่อการเรียน ครูมีปัญหอยู่ในระดับกลาง และครู
ได้เสนอปัญหาเพิ่มเติม คือ ปัญหาแบบเรียนและอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ปัญหาหลักสูตรกลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น ปัญหาครูขาดความรู้ความสามารถในการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ครูเลือกใช้มากที่สุด
คือ การสอนโดยใช้เพลงและเกม การเชิญวิทยากรจากท้องถิ่นมาบรรยาย และจัดการศึกษา
นอกสถานที่เป็นวิธีที่ใช้น้อยที่สุด

กุลวดี เรืองเดช (2518) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูด้านการเตรียม
การสอน และด้านการใช้อุปกรณ์การสอนของครูเป็นผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษา
ของจังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2517 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูที่มีเพศ วุฒิ
จำนวนปีที่ทำการสอน และสังกัดของโรงเรียนที่ต่างกันนั้น มีพฤติกรรมการสอนด้านการเตรียม

การสอน และด้านการใช้อุปกรณ์การสอนไม่แตกต่างกัน และอาจกล่าวได้ว่า ครูที่มีพฤติกรรมการสอนในด้านการเตรียมการสอนมากก็ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนมากด้วย

ธีระ รุญเจริญ (2520) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนในชั้นเรียนของครู ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า พฤติกรรมการสอนที่ครูใช้ในระดับสูง ได้แก่ บอกให้นักเรียนจดหรือลอกข้อความบนกระดาน ไม่ค่อยสอนภาคปฏิบัติ และมีให้นักเรียนท่องจำ หลักการ กฎ และทฤษฎี โดยไม่เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ครูไม่ค่อยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน

พะเยาว์ ปลายวัฒน์ (2526) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครู ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการสอนจรรยาศึกษา หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสอนที่ครูปฏิบัติมากที่สุดคือ พฤติกรรมการสอนประเภทกิจกรรมที่ครูและนักเรียนกระทำร่วมกัน รองลงมาคือ กิจกรรมที่ครูให้นักเรียนทำตามลำพัง ส่วนพฤติกรรมที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ กิจกรรมการเน้นกระบวนกรกลุ่ม

ชลอ วงศ์แสง (2520) ได้ศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาในการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของครูจำนวน 30 คน และนักเรียนจำนวน 30 ห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางวาจาที่ปรากฏในการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมของครู 78.34% เป็นพฤติกรรมของนักเรียนเพียง 17.00% พฤติกรรมทางวาจาที่ปรากฏมากในการเรียนการสอนเรียงตามลำดับคือ การอธิบาย การใช้คำถามที่นำไปสู่การอธิบาย การขยายความ

กรมวิชาการ (2524) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 ซึ่งได้ผลสรุปว่า พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ครูใช้มาก เรียงตามลำดับคือ ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ ครูอธิบาย และมอบหมายงานให้นักเรียนทำ ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการสอนที่ครูใช้มากตามลำดับคือ ครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำ ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ ครูให้นักเรียนอ่านบนกระดานดำ

กองวิจัยทางการศึกษา (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับทดลอง) และที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนตามหลักสูตรทั้งสองดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการสอนของครูที่ใช้หลักสูตรใหม่และหลักสูตรเก่ามีลักษณะเช่นเดียวกัน แต่มีแนวโน้มไปในทางที่ครูที่ใช้หลักสูตรใหม่พูดน้อยลง ซึ่งเป็นการพูดเพื่อบรรยาย และครูมีบทบาทในการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ มีการชมเชยให้กำลังใจ และยอมรับความรู้สึกของนักเรียนเกิดขึ้นน้อยมาก พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนมีแนวโน้มว่านักเรียนตามหลักสูตรใหม่ใช้เวลาพูดเพื่อตอบสนองการพูดของครูมากกว่านักเรียนหลักสูตรเก่า

เกตุมณี มากมี (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสอนของครู ลังกัตสำนักงาน การศึกษาเอกชน ที่ได้รับการฝึกอบรมจากโครงการฝึกอบรมครูประจำการ ในการสอนสอดแทรกจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครู และนักเรียน โดยวิธีการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารครูและนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าภายหลังจากที่ครูได้รับการฝึกอบรมไปแล้วครูได้นำเทคนิค การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้บทบาทสมมติ การใช้กรณีตัวอย่างไปใช้บ้างเป็นบางครั้งในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แต่นักเรียนมีความเห็นว่าครูไม่ได้นำไปใช้ หรือใช้น้อย ส่วนเทคนิคกลุ่มสัมพันธ์ครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันคือ ครูนำไปใช้เป็นบางครั้ง การใช้กรณีตัวอย่างประกอบการสอนครูปฏิบัติสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรมในการผลิตสื่อการสอนเพื่อนำไปใช้ภายหลังจากที่ครูได้รับการอบรมแล้วมีอุปสรรค คือ ครูไม่มีความชำนาญในการสร้างอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมบางอย่าง นักเรียนมีจำนวนมากเกินไปในแต่ละห้องทำให้ไม่สะดวกในการจัด อีกทั้งนักเรียนไม่มีความพร้อมในการร่วมกิจกรรมบางอย่างที่ต้องใช้การพูด ซึ่งมีสาเหตุมาจากความประหม่า และความจำของนักเรียน พฤติกรรมการสอนที่นักเรียนมีความเห็นว่า ครูใช้บ่อยครั้งหลังจากอบรมแล้ว ได้แก่ การให้นักเรียนได้เข้าร่วมทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้น ครูเอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดในขณะที่นักเรียนทำงานกลุ่ม ในความเห็นของผู้บริหารพฤติกรรมการสอนที่ครูทำบ่อยครั้งหลังการฝึกอบรม ได้แก่ การสนใจค้นคว้าหาความรู้ เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่เสมอ และการให้ความใกล้ชิดและเป็นกันเองกับนักเรียน การฝึกอบรมเป็นการกระตุ้นให้ครูได้ใช้วิธีสอนหลายๆ อย่าง

นราวัลย์ กาญจนประโชติ (2524) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบ พฤติกรรมการสอนของครู ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใน โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสังเกต ผลจากการสังเกตพบว่า ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มสร้างลักษณะนิสัย ครูผู้สอนมีพฤติกรรมการสอนดังนี้ ในโรงเรียน ขนาดใหญ่พบว่าครูยังมีวิธีสอนไม่ต่างไปจากเดิมมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการอธิบายโดยใช้คำพูด หรือการบรรยาย นักเรียนมีหน้าที่ตอบคำถามที่ครูถามเท่านั้น บรรยากาศของห้องเรียนเข้มงวด กวดขัน และข่มขู่ให้นักเรียนหวาดกลัวตลอดเวลา ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียน ของเด็ก ในโรงเรียนขนาดกลาง ครูมีพฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างไปจากโรงเรียน ขนาดใหญ่มากนัก ครูยังมุ่งเน้นในด้านวิชาการโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง ครูสอนโดยการบรรยาย เนื้อหาวิชา ขณะที่ครูอธิบาย ครูจะตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ บรรยากาศการเรียนการสอนและ การทำกิจกรรมเข้มงวดกวดขันอยู่ในระเบียบวินัย นักเรียนต้องทำตามคำสั่งและข้อปฏิบัติที่ครู เป็นผู้กำหนดขึ้น นักเรียนมีหน้าที่ปฏิบัติตาม ในการทำงานกลุ่มของนักเรียนแต่ละกลุ่มนั้น จะมี นักเรียนเพียง 1 หรือน้อยคนเท่านั้นที่จะเป็นผู้ทำงาน สมาชิกคนอื่นๆ จะเล่นของเล่น วาดภาพ หรือคุยกับเพื่อน ครูไม่ได้ควบคุมดูแล หรือให้คำแนะนำในการทำงานกลุ่มเลย หน้าที่ของครูคือ คอยเร่งรัด และควบคุมในเรื่องเวลา ระเบียบของห้องเรียน และการส่งเสียงดัง เป็นต้น ตัวแทนกลุ่มที่ออกมารายงานใช้วิธีการเดียวกันทุกโรงเรียนคือ การออกมายืนอ่านหน้าชั้น ส่วน โรงเรียนขนาดเล็ก ครูมีพฤติกรรมการสอนแตกต่างไปจากครูที่สอนในโรงเรียนขนาดกลางและ ขนาดใหญ่เป็นอย่างมาก บรรยากาศการเรียนการสอนอบอุ่นด้วยความรัก ครูและนักเรียนมีใบหน้า ยิ้มแย้มแจ่มใส นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ตอบคำถาม และแสดง ความคิดเห็น ในการทำงานกลุ่มไม่จัดเป็นกลุ่มที่ถาวร ครูพร้อมที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของ นักเรียน ทำให้นักเรียนกล้าพูด กล้าทำ และกล้าแสดงออก พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก บุคลิกภาพและพฤติกรรมของนักเรียน มีคุณลักษณะที่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยให้นักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหาและ ฝึกการทำงานร่วมกับหมู่คณะ โดยมีครูคอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจอย่างใกล้ชิดและทั่วถึง

จากการศึกษางานวิจัยด้านการจัดกิจกรรมการสอนครูของบุคคลต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่ยังสอนโดยยึดแนวการสอนเดิม คือ การสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง

การสอน โดยให้นักเรียนเป็นผู้กระทำมีส่วนร่วมในการเรียนยังเกิดขึ้นน้อย นอกจากนี้ครูยังมีปัญหาในการใช้สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ด้วย อันเป็นผลทำให้เกิดปัญหาทางการเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการสนใจเรียน

ช่อแก้ว โภคย์สนัตร์ (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในวิชาหลักภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ที่เรียนโดยการให้นักเรียนสอนกันเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดคัมภุญชัย จำนวน 66 คน แบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มทดลองหนึ่ง 33 คน เป็นกลุ่มที่สอนโดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กลุ่มทดลองสองมีนักเรียนจำนวน 33 คน เป็นกลุ่มที่สอนโดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวัดความสนใจในวิชาหลักภาษาไทย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .96 ไปใช้ทดสอบวัดความสนใจของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการให้นักเรียนสอนกันเอง ระหว่างก่อนการเรียนและหลังการเรียน มีความสนใจในวิชาภาษาไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความสนใจในวิชาหลักภาษาไทย ระหว่างกลุ่มทดลองหนึ่งกับกลุ่มทดลองสองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปราณี ปัญจาคะ (2528) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยครูเป็นศูนย์กลาง ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น .05

ลวีณา อบสุวรรณ (2528) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อันเป็นผลจากการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สอนโดยวิธีการเรียนเพื่อรอบรู้ที่ใช้เกณฑ์ความรู้ระดับต่างๆ กับการสอนโดยวิธีไม่ใช้วิธีเรียนเพื่อรอบรู้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนเพื่อรอบรู้โดยใช้เกณฑ์ความรู้ระดับต่างๆ มีความสนใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้วิธีการเรียนเพื่อรอบรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05

วาระ ก้อนแก้ว (2523) ได้ศึกษาอิทธิพลของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนที่ได้ทราบจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมก่อนเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในวิชาเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ทราบจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมก่อนการเรียน ซึ่งมีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภา ธรรมรุ่งฤทธิ์ (2528) ในเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา และความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยใช้หลักการเรียนเพื่อรอบรู้กับการสอนปกติพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักการเรียนเพื่อรอบรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ และความสนใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ และนักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาและความสนใจ สูงขึ้นกว่าเดิมก่อนทำการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

ธำรงค์ศักดิ์ หมั่นจักร (2522) สรุปผลการวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับผลกระทบของบรรยากาศทางการเรียนการสอนในห้องเรียนจากองค์ประกอบ 4 ประการดังนี้คือ

1. การร่วมมือการแข่งขันของนักเรียนในห้องเรียน พบว่าบรรยากาศในการเรียนที่นักเรียนร่วมมือกันแก้ปัญหาหรือเรียนรู้ ไม่มีผลดีไปกว่าการแข่งขันกัน การให้รางวัลเป็นสิ่งล่อใจ เช่น คะแนนและอื่นๆ ในสภาพการเรียนที่มีการแข่งขันจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนเรียนได้ดีขึ้น ในบรรยากาศที่มีความร่วมมือกันนักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กันมากกว่าบรรยากาศของการแข่งขันกันเอง นักเรียนที่เรียนอ่อนและปานกลางจะได้รับประโยชน์มากที่สุด ในการร่วมมือกับนักเรียนคนอื่น นักเรียนที่เรียนรู้เนื้อหาบทเรียนได้รวดเร็วในบรรยากาศของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

2. พฤติกรรมของครูที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนพบว่าครูที่ใช้วิธีสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีส่วนช่วยเสริมทัศนคติที่ดีและความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นให้ เกิดขึ้นกับนักเรียน

ทำให้นักเรียนลดความวิตกกังวล และความหวาดกลัว สามารถทุ่มเทความสนใจให้แก่บทเรียนอย่างเต็มที่ ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่มีความวิตกกังวลและไม่มีความสัมพันธ์อันดีกับครูนั้น ไม่สามารถให้ความสนใจต่อการเรียน และความสำเร็จทางการเรียนการสอนต่อนักเรียน และครูที่ชอบสั่งการและเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นใหญ่ และขัดขวางความคิดอ่านของนักเรียน จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดูร้าย รุนแรงต่อตนเองและต่อครู ไม่ชอบสังคม ไม่สนใจบทเรียน และมีความก้าวร้าว ในทางตรงกันข้าม ครูที่มีความเห็นอกเห็นใจและยอมรับสภาพของนักเรียน มีความตั้งใจสอน และยึดเรื่องการเรียนการสอนเป็นหลัก ประเมินผล และวิจารณ์ผลงานของนักเรียนโดยมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน เป็นที่รับรู้และยอมรับของนักเรียน ครูที่ให้ความเอาใจใส่และสนับสนุนนักเรียนเป็นอย่างดี จะทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนและตั้งใจที่จะเรียนให้ได้ผลดีที่สุด ขณะเดียวกันจะลดความวิตกกังวล ทำให้เป็นคนมีอารมณ์มั่นคง ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมได้เป็นอย่างดี ครูที่ประสบความสำเร็จในการสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นครูที่มีใจกว้าง พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน มีความอดทนและยอมรับนักเรียนที่มีความคิดเห็นแตกต่าง หรือขัดแย้งกับตน นอกจากนี้ครูที่มีความตั้งใจสอนจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักการต่างๆ ไป และนำหลักการหรือกฎเกณฑ์ไปใช้มากกว่าการท่องจำข้อเท็จจริง

3. ความร่วมมือระหว่างครูกับนักเรียนพบว่าครูและนักเรียนที่ทำงานร่วมกันตั้งแต่ต้นในการเตรียมบทเรียนและกิจกรรมการเรียนจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นอย่างดี ทั้งนี้ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเองด้วย นอกจากนี้ถ้านักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ภายใต้การแนะนำดูแลของครู จะช่วยให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่น ยอมรับซึ่งกันและกันในระหว่างกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดี ในทางตรงกันข้าม หากครูในฐานะผู้นำเอาแต่ใจตนเองเป็นใหญ่โดยไม่ให้ความสำคัญหรือยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนจะทำให้เรียนในกลุ่มมีอารมณ์ไม่มั่นคง รู้สึกเย็นชาต่อกัน การทำงานของกลุ่มโดยครูให้ความสำคัญต่อกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนต้องการร่วมมือในการแก้ปัญหาและหาเหตุผลสนับสนุนวิธีการหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาที่ตนประสพอยู่

4. ความรู้สึกและทัศนคติต่อโรงเรียนมีผลกระทบต่อการเรียนรู้อันของนักเรียน พบว่าความไม่พอใจของนักเรียนต่อโรงเรียน เป็นผลทางจิตวิทยามากกว่าเรื่องความสำเร็จของนักเรียน ตัวอย่างเช่น แม้ว่านักเรียนมีความพอใจต่อผลการเรียนของตน ก็ยังแสดงความ

ไม่พอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับเป็นประจำในห้องเรียน มีข้อสังเกตว่า แม้นักเรียนมีความพอใจและไม่พอใจในประสบการณ์ จะไม่แตกต่างกันในด้านความสามารถทางสติปัญญาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนที่มีความพอใจในประสบการณ์การเรียนรู้ของตนทำคะแนนได้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่พอใจในประสบการณ์ของตน ทักษะที่ไม่ดีต่อโรงเรียนนี้อาจจะมีผลขัดขวางความสำเร็จทางการเรียนการสอนในชั้นเรียน และอาจมีผลกระทบต่อการเรียนรู้โดยทั่วๆ ไปที่ไม่สัมพันธ์กับการเรียนในโรงเรียนด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดขอสรุปสาระสำคัญพอเป็นสังเขปได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ เจตคติ และด้านทักษะกระบวนการของนักเรียน
2. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บุคลิกภาพ พฤติกรรมและสมรรถภาพของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ในชั้นเรียน เช่น นักเรียน ครู วัสดุอุปกรณ์ รูปแบบการสอน รายวิชาที่เรียน
3. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียน คือ เพศและอายุของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของการใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับกิจกรรมคัดสรรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

โสภา ธรรมรุ่งฤทธิ์ (2528) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา และความสนใจในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้น ม.1 ที่สอนโดยใช้หลักการเรียน เพื่อรอบรู้กับการสอนปกติ ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่สอนโดยใช้หลักการเรียนเพื่อรอบรู้กับนักเรียนที่สอนแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาไม่แตกต่างกัน ส่วนความสนใจในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนที่สอนโดยใช้หลักการเรียนเพื่อรอบรู้สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่สอนแบบปกติ

มนัสวาท โปะหะยะ (2531) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนด้วยหลักการเรียนเพื่อรู้แจ้งกับการสอนตามคู่มือครู ผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามหลักการเรียนเพื่อรู้แจ้ง มีความสนใจในวิชาภาษาอังกฤษสูงขึ้น และก็ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นคร ปสิมฤดี (2531) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อรู้แจ้ง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น และยังทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วยเช่นกัน

เขาวพา เตชะคุปต์ (2514) ได้ทำการศึกษาทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา โดยสร้างแบบตัวอย่างทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา ให้เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้สนใจนำไปจัดการเรียนการสอน และสร้างบทเรียนนำไปทดลอง ใช้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5, 6 และปรากฏผลว่าสามารถใช้กับผู้เรียนที่มีระดับอายุและความสามารถที่แตกต่างกันได้จริง และพบว่าการเรียนการสอนตามทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์นี้จะได้รับความรู้ ได้ฝึกทักษะ ปลูกฝังทัศนคติและค่านิยม ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนและส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย

อรุณวรรณ เกตุอร่าม (2525) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบการสอนเคยใช้และไม่ใช้บทเพลงประกอบการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของกลุ่มที่ใช้เพลงประกอบการสอนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้บทเพลงประกอบการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โสภา ท่าเรือพลี (2525) ได้ทดลองใช้เพลงประกอบการสอนภาษาไทยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองอยู่ในระดับสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย

อุมามรรณ ชูชื่นกลิ่น (2531) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทาง
บวกของครูต่อนักเรียนกับพฤติกรรมความตั้งใจเรียนของนักเรียน พบว่าควรเพิ่มพฤติกรรมทาง
บวกของครูต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมตั้งใจเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 0.5

สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2521) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการทดสอบที่มีต่อ
การเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาบางประการในวิชาคณิตศาสตร์ ของกลุ่มนักเรียนที่มีประสิทธิภาพทาง
การเรียนรู้ต่างกัน พบว่าการทดสอบเพียงอย่างเดียวไม่มีการเฉลยคำตอบ ไม่มีผลต่อการเรียนรู้
แต่มีแนวโน้มว่าการทดสอบย่อยๆ มีผลทำให้ผู้เรียนมีผลการเรียนดีขึ้น

สุทิน เนียมพลับ (2518) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน
วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ที่มีการสอบรวมเพียงครั้งเดียวกับที่มีการทดสอบ
ย่อยหลายๆ ครั้ง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนประถมบางแค พบว่า นักเรียนที่ได้
รับการทดสอบย่อยหลายครั้ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มนักเรียน ที่ได้รับการทดสอบ
เพียงครั้งเดียว ทั้งในภาคความรู้ ความเข้าใจ และภาคความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้
รวมกัน

สมบูรณ์ สีนถาวร (2519) ได้ทำการวิจัยผลการทำแบบฝึกหัด การทดสอบย่อย และ
การสอนสิ่งบทพร้อม ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ปีการศึกษา 2520 โรงเรียน
ค่ายประจักษ์ศิลปาคม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 115 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองของกลุ่มตัวอย่างก่อนการดำเนินการ
ทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ วิธีการสอนที่มีการทดสอบย่อย และวิธีการสอน
สิ่งบทพร้อมต่างกัน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการทดลองสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนก่อนทำการดำเนินการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

เจนไทล์ (Gentile, 1970) เป็นผู้นำการวิจัยเพื่อศึกษาทดลองใช้วิธีสอนแบบการ เรียนเพื่อรู้แจ้งของ บลูม ในวิชาจิตวิทยา โดยมีจุดประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้สอนสามารถทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดในหน่วยที่ เรียนถึงเกณฑ์ในระดับรู้แจ้งทุกคน
2. เพื่อแสดงให้เห็นว่าสามารถจัดวิธีสอนที่เน้นความร่วมมือแทนที่จะเน้นการแข่งขัน ในห้องเรียน
3. เพื่อให้เห็นการปะทะสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกัน และระหว่างนักเรียนกับครู

ผลการวิจัยพบว่า การสอนแบบเรียนเพื่อรู้แจ้งให้ผลดีทั้งด้านความรู้ และทางจิตใจ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่สอนโดยวิธีบรรยายและอภิปรายเป็นกลุ่มย่อย นอกจากนี้การใช้หลัก การเรียนเพื่อรู้แจ้ง ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาแตกต่างจากกลุ่มที่สอนแบบธรรมดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ดาวิส (Davis, 1976) ได้ทำการวิจัยในปี ค.ศ. 1976 เรื่อง "Teacher Behavior : Its Effect on Student Attitude Change" มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของครูกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนโดยศึกษา การประเมินผลของนักเรียนเกี่ยวกับครูผู้สอนในเรื่องการใช้ความคิดเห็นของผู้สอน วิธีเสริม กำลังใจให้เด็ก การให้ความช่วยเหลือ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมของห้อง เรียน ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้สอนวิชาศาสนาในมหาวิทยาลัย ซานฟรานซิสโกและนักศึกษาที่นับถือโรมันคาทอลิกจำนวน 15 ห้องเรียน เครื่องมือในการวิจัยมี 3 ชุด ได้แก่แบบให้คะแนนที่ครูได้ คือ Hiderbrand-Wilson-Dienest Medium-Length Form ซึ่งใช้ในระหว่าง 2 สัปดาห์สุดท้ายของการเรียน แบบสังเกตที่ครูใช้คือ Reelprocal Category System ของ Ober แบบรายงานด้วยตนเองซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับให้นักศึกษา ทำในระยะ 2 สัปดาห์สุดท้ายของการเรียน ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมทางอารมณ์และสังคม

ของผู้สอนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยสรุปว่านอกจากความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้สอนที่มีต่อนักเรียนแล้ว หลักสูตรการศึกษาแบบที่ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนและบรรยากาศของห้องเรียนแบบเปิดก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงามให้กับนักเรียนอีกด้วย

ผลงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ลักษณะการปกครองแบบประชาธิปไตยคือ การปกครองที่สร้างบรรยากาศแบบเปิดในห้องเรียน โดยให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในชั้นเรียน เหล่านี้จะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีงามและสามารถลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนลงได้

เวปป์ (Webb, 1978) ได้ศึกษาเรื่องการเรียนเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อย โดยศึกษาจากผู้เรียนคณิตศาสตร์ ได้ผลสรุปว่าการเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถของนักเรียน และความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม

วิลเลียม และ โรนาลด์ (William and Ronald, 1984) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับ 9 - ระดับ 12 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้อยู่เป็นกลุ่ม ผลการศึกษานพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สก๊อต (Scott, 1975) ได้วิจัยเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ระหว่างนักเรียนในห้องเรียนปกติที่ใช้ดนตรีประกอบการเรียนการสอนกับนักเรียนที่เรียนในห้องปฏิบัติการ และนักเรียนในห้องเรียนปกติที่ไม่ใช้ดนตรีประกอบการเรียนการสอน ผลปรากฏว่าเด็กที่ไม่อยู่นิ่งหรือชอบเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาจะเกิดความพอใจในการเรียนที่มีดนตรีประกอบการใช้ดนตรีประกอบ 2 ครั้ง คะแนนเฉลี่ยของการทำคณิตศาสตร์ได้ถูกต้องเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ผลการเรียนดีเท่ากับการเรียนโดยลำพังในห้องปฏิบัติการ โดยไม่มีดนตรีประกอบการสอน และดีว่าการเรียนในห้องเรียนปกติที่ไม่มีดนตรีประกอบการสอน

แอร์รอล และ โรเบิร์ต (Ayllon และ Robert, 1974) ทดลองการใช้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรต่อพฤติกรรมกาอ่าน เพื่อลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในชั้นเรียน คือ พฤติกรรมก่อกวน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมก่อกวนมากที่สุด ครูจะให้การเสริมแรงกับพฤติกรรมกาอ่าน ซึ่งเบี้ยอรรถกรนี้สามารถนำมาแลกเปลี่ยนกิจกรรม สิทธิพิเศษ การเล่นเกมส เวลาพิเศษ เป็นต้น ผลปรากฏว่า ในระยะที่ยังไม่มีการให้การเสริมแรงเด็กนักเรียนแสดงพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนประมาณร้อยละ 40-50 ของเวลาทั้งหมด เมื่อมีการให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมกาอ่าน จึงทำให้พฤติกรรมก่อกวนลดลงเหลือร้อยละ 15 เมื่อหยุดการให้การเสริมแรง พฤติกรรมก่อกวนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40 และเมื่อมีการให้การเสริมแรงอีกครั้ง พฤติกรรมก่อกวนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 15 และความสามารถในการทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้องเกือบร้อยละ 85

โอ ลีเออร์ (O'leary และคณะ, 1969) ทดลองปรับพฤติกรรมนักเรียนเกรด 2 จำนวน 7 คน ที่มีพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียน โดยแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวด้วยการทุบตีเพื่อนร่วมชั้น เดินไปเดินมาในชั้นเรียน ส่งเสียงดังและคุยกับเพื่อนขณะที่มีการสอน การทดลองได้แบ่งออกเป็น 8 ระยะ คือ 1. ระยะเส้นฐาน 2. ครูประกาศระเบียบในชั้นเรียน 3. จัดโปรแกรมการเรียนพิเศษ 4. ครูชมเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและเพิกเฉยเมื่อแสดงพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียน 5. ให้เบี้ยอรรถกรเมื่อแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในชั้นเรียน 6. เรียกเบี้ยอรรถกรคืนเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่พึงปรารถนาในชั้นเรียน 7. ให้เบี้ยอรรถกรเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในชั้นเรียน 8. ติดตามพฤติกรรมหลังจบการทดลองแล้ว 4 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า การประกาศระเบียบในชั้นเรียน การจัดโปรแกรมการเรียนพิเศษ การชมนักเรียนเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา และการเพิกเฉยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียน สามารถลดพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนได้เพียงเล็กน้อย แต่เมื่อให้เบี้ยอรรถกรโดยให้นักเรียนเอาเบี้ยอรรถกรไปแลกสิ่งของ เช่น ขนม หนังสือ ของเล่น ตอนเลิกเรียนทุกวัน ทำให้พฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนลดลงอย่างรวดเร็ว สำหรับการเรียกเบี้ยอรรถกรคืนเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนนั้นพบว่าทำให้ความถี่ของพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับระยะการให้เบี้ยอรรถกร และลดลงเมื่อให้เบี้ยอรรถกรครั้งที่ 2 ในระยะติดตามหลังการยุติการทดลองแล้ว พบว่า พฤติกรรมกาอ่านในชั้นเรียนยังคงลดอยู่

เทอร์เนอร์ (Turner, 1931) ได้ทำการศึกษาพบว่าเมื่อทำการสอบทุกสัปดาห์ หลังการสอบอภิปรายผลและข้อผิดพลาดต่างๆ แล้ว นิสิตที่มีความสามารถทางการเรียนค่อนข้างต่ำ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเมื่อทำการทดสอบครั้งสุดท้ายด้วยแบบทดสอบที่มีคำถามเหมือนเดิม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ชวาล แพร์ตกุล (2508) ที่ว่า การทดสอบที่ดีใช้เป็นการกระตุ้นการเรียน และในทำนองเดียวกันกับของ คาร์ราเกอร์ (Karraker, 1967) ที่ได้ทำการวิจัยโดยใช้กลุ่มนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 72 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีสมรรถภาพทางการเรียนสูง และกลุ่มที่มีสมรรถภาพทางการเรียนต่ำ แต่ละกลุ่มแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย คือกลุ่มที่ได้รับการทดสอบอยู่เสมอ พร้อมทั้งมีการเฉลยคำตอบที่ถูกต้องทันที กลุ่มที่ได้รับการทดสอบย่อยแต่ไม่มีการเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง และกลุ่มที่ไม่ได้รับการทดสอบย่อยเลย ผลปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับการทดสอบย่อยและมีการเฉลย ได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการทดสอบย่อยแล้วไม่มีการเฉลย และกลุ่มที่ไม่มีการทดสอบย่อยเลยอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าการทดสอบที่มีการเฉลยและอภิปรายถึงข้อบกพร่องจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รอสส์ และ เฮนรี (Ross and Henry, 1939) ศึกษาผลของการสอบย่อยๆ ที่มีต่อการเรียนรู้วิชาจิตวิทยา พบว่า การสอบย่อยๆ ทำให้การเรียนรู้ได้ผลดีขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาของคีย์ส์ (Keys, 1934) และของ เคอร์ค แพทริก (Kirkpatrick, 1934) ที่ว่าการสอบช่วยให้การเรียนรู้ดีขึ้น